



ΣΧΟΛΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ

Της

Μαρίνας Δημητρίου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

2025



ΣΧΟΛΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ

Της

Μαρίνας Δημητρίου

Υποβληθείσα στη Σχολή Ψυχολογίας σε μερική εκπλήρωση
των απαιτήσεων για την απόκτηση του Πτυχίου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών σπουδών στην
Συμβουλευτική Ψυχολογία

Σεπτέμβριος 2025

© Μαρίνα Δημητρίου, 2025

Οι Στάσεις του ευρύτερου πληθυσμού απέναντι στην Ομοφυλοφιλία

Διπλωματική Εργασία

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Δρ. Λουκία Ταξιτάρη

Ονόματα Μελών Εξεταστικής Επιτροπής:

Άνδρη Χριστοδούλου

Μαριλένα Μουσουλίδου

Πάφος, 2025

Ονοματεπώνυμο Κοσμήτορα:

Στέλιος Ν. Γεωργίου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα ποσοτική μελέτη εξετάζει τις στάσεις του κυπριακού πληθυσμού απέναντι στην ομοφυλοφιλία και την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, εστιάζοντας σε δημογραφικούς, θρησκευτικούς και πολιτικοϊδεολογικούς παράγοντες. Συλλέχθηκαν δεδομένα μέσω διαδικτυακού ερωτηματολογίου και αναλύθηκαν οι διαφορές βάσει φύλου, ηλικίας, μορφωτικού επιπέδου, σεξουαλικού προσανατολισμού, θρησκευτικότητας και πολιτικής ιδεολογίας. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν ότι οι γυναίκες, οι νεότεροι συμμετέχοντες και τα άτομα με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο εκδήλωσαν πιο θετικές στάσεις, ενώ η αυξημένη θρησκευτικότητα και οι συντηρητικές πολιτικές πεποιθήσεις συνδέθηκαν με μεγαλύτερη απόρριψη. Ιδιαίτερα αρνητικές ήταν οι στάσεις ως προς την τεκνοθεσία, γεγονός που υποδηλώνει ότι το ζήτημα αυτό ενεργοποιεί βαθύτερες πεποιθήσεις γύρω από την οικογένεια και τη σεξουαλικότητα. Οι συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών επιβεβαιώνουν ότι οι στάσεις προς την ομοφυλοφιλία αποτελούν σύνθετο ψυχοκοινωνικό φαινόμενο.

Λέξεις-κλειδιά: ομοφυλοφιλία, τεκνοθεσία, στάσεις, Κύπρος, θρησκευτικότητα, πολιτική ιδεολογία, μορφωτικό επίπεδο, φύλο, ηλικία

ABSTRACT

The present quantitative study investigates the attitudes of the Cypriot population toward homosexuality and same-sex adoption, focusing on demographic, educational, religious, and political predictors. Data were collected through an online questionnaire, and analyses examined differences based on gender, age, educational level, sexual orientation, religiosity, and political ideology. Findings indicated that women, younger participants, and individuals with higher education expressed more positive attitudes, whereas high religiosity and conservative political orientation were associated with increased rejection. Particularly negative views were observed regarding same-sex adoption, suggesting that this issue reflects deeper beliefs about family, gender roles, and sexuality. Overall, the results confirm that attitudes toward homosexuality constitute a multidimensional psychosocial construct shaped by interacting sociocultural factors.

Keywords: homosexuality, same-sex adoption, attitudes, Cyprus, religiosity, political ideology, education level, gender, age

Περιεχόμενα

ΟΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT.....	6
Κατάλογος Πινάκων	8
Κατάλογος Γραφημάτων	8
Κεφάλαιο 1: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.....	10
1.1 Εισαγωγή.....	10
1.2 Στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία.....	13
1.3 Στάσεις απέναντι στη τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια	20
1.4 Στάσεις στην Ελλάδα απέναντι στην ομοφυλοφιλία και τεκνοθεσία	22
1.5 Στάσεις στη Κύπρο απέναντι στην ομοφυλοφιλία και τεκνοθεσία.....	23
1.6 Σκοπός και Στόχοι.....	25
1.7 Ερευνητικά Ερωτήματα και Ερευνητικές Υποθέσεις	25
1.8 Αναγκαιότητα και Σπουδαιότητα Έρευνας.....	26
Κεφάλαιο 2: Μεθοδολογία	28
2.1 Συμμετέχοντες της Έρευνας.....	28
2.2 Εργαλεία Συλλογής Δεδομένων	28
2.3 Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων	30
2.4 Επεξεργασία Δεδομένων και Στατιστική Ανάλυση	31
Κεφάλαιο 3: Αποτελέσματα Έρευνας	34
3.1 Περιγραφική Στατιστική.....	34
3.2 Αναλύσεις Διακύμανσης- ANOVA	36
3.3 Ανάλυση Παλινδρόμησης	43
Κεφάλαιο 4: Συζήτηση	56
4.1 Κλινικές και Συμβουλευτικές Προεκτάσεις.....	61
4.2 Περιορισμοί και Μελλοντικές Κατευθύνσεις.....	64
Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα	67
Βιβλιογραφία.....	69
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	85
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	85
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Έγκριση Γνωμοδότησης για Έρευνα από την Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου (ΕΕΒΚ).....	90

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Εξώφυλλο Ερωτηματολογίου/Ενημερωτικό Έντυπο	92
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: ΕΕΒΚ-Έντυπα Συγκατάθεσης	94

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Περιγραφικά στοιχεία μεταβλητών έρευνας για το σύνολο του δείγματος
Πίνακας 2: Περιγραφικά στοιχεία μεταβλητών έρευνας για τους ετεροφυλόφιλους
Πίνακας 3: Μέσοι Όροι και Τυπικές Αποκλίσεις στις τέσσερις κλίμακες ανά φύλο, για το σύνολο του δείγματος και για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες
Πίνακας 4: Μέσοι Όροι (M) και Τυπικές Αποκλίσεις (SD) στις τέσσερις κλίμακες σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 1: Κατανομή του δείγματος με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό.
Γράφημα 2: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATL ανά φύλο, για το σύνολο του δείγματος
Γράφημα 3: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATG ανά φύλο, για το σύνολο του δείγματος
Γράφημα 4: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-L ανά φύλο, για το σύνολο του δείγματος
Γράφημα 5: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-G ανά φύλο, για το σύνολο του δείγματος
Γράφημα 6: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATL ανά φύλο, για τους ετεροφυλόφιλους
Γράφημα 7: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATG ανά φύλο, για τους ετεροφυλόφιλους
Γράφημα 8: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-L ανά φύλο, για τους ετεροφυλόφιλους
Γράφημα 9: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-G ανά φύλο, για τους ετεροφυλόφιλους
Γράφημα 10: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATL σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό
Γράφημα 11: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATG σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό
Γράφημα 12: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-L σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό
Γράφημα 13: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-G σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό
Γράφημα 14: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATL και μορφωτικού επιπέδου για το σύνολο του δείγματος
Γράφημα 15: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATL και σημαντικότητας θρησκείας για το σύνολο του δείγματος
Γράφημα 16: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATL και πολιτικών πεποιθήσεων για το σύνολο του δείγματος

Γράφημα 17: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATG και μορφωτικού επιπέδου για το σύνολο του δείγματος

Γράφημα 18: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATG και σημαντικότητας θρησκείας για το σύνολο του δείγματος

Γράφημα 19: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATG και πολιτικών πεποιθήσεων για το σύνολο του δείγματος

Γράφημα 20: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-L και μορφωτικού επιπέδου για το σύνολο του δείγματος

Γράφημα 21: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-L και σημαντικότητας θρησκείας για το σύνολο του δείγματος

Γράφημα 22: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-L και πολιτικών πεποιθήσεων για το σύνολο του δείγματος

Γράφημα 23: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-G και σημαντικότητας θρησκείας για το σύνολο του δείγματος

Γράφημα 24: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-G και πολιτικών πεποιθήσεων για το σύνολο του δείγματος

Γράφημα 25: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATL και μορφωτικού επιπέδου για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες

Γράφημα 26: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATL και σημαντικότητας θρησκείας για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες

Γράφημα 27: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATG και σημαντικότητας θρησκείας για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες

Γράφημα 28: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-L και πολιτικών πεποιθήσεων για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες

Γράφημα 29: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-L και σημαντικότητας θρησκείας για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες

Γράφημα 30: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-G και πολιτικών πεποιθήσεων για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες

Γράφημα 31: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-G και σημαντικότητας θρησκείας για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες

Κεφάλαιο 1: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

1.1 Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη, καλείται να διερευνήσει τις στάσεις των Κυπρίων απέναντι στο φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας, καθώς και τις απόψεις τους σχετικά με την τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλα ζευγάρια, οι οποίες θα συσχετιστούν με παράγοντες όπως τα δημογραφικά στοιχεία, τις πεποιθήσεις για τη θρησκεία και την πολιτική ιδεολογία των συμμετεχόντων.

Η ομοφυλοφιλία, ως μία από τις κύριες εκφάνσεις του ανθρώπινου σεξουαλικού προσανατολισμού, συνεχίζει να αποτελεί αντικείμενο κοινωνικού διαλόγου, προκατάληψης αλλά και πολιτικής διεκδίκησης (Herek, 2000). Παρά τις αυξανόμενες νομοθετικές πρωτοβουλίες για την προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε πολλές δυτικές κοινωνίες, οι στάσεις του γενικού πληθυσμού απέναντι στην ομοφυλοφιλία εξακολουθούν να επηρεάζονται από πολιτισμικά, θρησκευτικά και κοινωνικά στοιχεία (Flores, 2019). Οι στάσεις αυτές αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, καθώς σχετίζονται άμεσα με την κοινωνική αποδοχή, την ψυχική υγεία των ομοφυλόφιλων ατόμων και την άσκηση βασικών δικαιωμάτων, όπως η δυνατότητα δημιουργίας οικογένειας μέσω τεκνοθεσίας (Perry, 2020).

Σε πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων και η Κύπρος, η δημόσια συζήτηση για την ομοφυλοφιλία και ιδιαίτερα για την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια συναντά ακόμη αντιστάσεις (European Commission, 2019). Σύμφωνα με τον Herek (2015), η κοινωνική στάση απέναντι στην ομοφυλοφιλία μπορεί να εκφράζεται μέσω της «σεξουαλικής προκατάληψης», η οποία βασίζεται στην κοινωνική κανονικότητα της ετεροφυλοφιλίας και συχνά ενισχύεται από θεσμούς όπως η θρησκεία και η παραδοσιακή οικογένεια.

Στην κυπριακή κοινωνία, η ομοφυλοφιλία αποτελεί ακόμη ένα ζήτημα που πολώνεται εύκολα στη δημόσια σφαίρα. Παρότι η Κύπρος έχει κάνει νομικά βήματα για την αναγνώριση των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων (π.χ. σύμφωνο συμβίωσης), οι κοινωνικές στάσεις

συχνά παραμένουν συντηρητικές (ILGA-Europe, 2023). Υπάρχει επομένως ανάγκη για επιστημονική διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν τις στάσεις των Κυπρίων απέναντι στην ομοφυλοφιλία και ιδιαίτερα στο ενδεχόμενο τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια.

Η παρούσα μελέτη επιδιώκει να συμβάλει στην κατανόηση των στάσεων αυτών, διερευνώντας πώς παράγοντες όπως το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, η θρησκευτικότητα και η πολιτική ιδεολογία διαμορφώνουν τις αντιλήψεις του πληθυσμού. Η εστίαση στην κυπριακή πραγματικότητα επιτρέπει την ανάδειξη πολιτισμικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων που επηρεάζουν το συγκεκριμένο φαινόμενο, προσφέροντας πολύτιμα δεδομένα για την κατανόηση και ενδεχομένως την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και ισότητας.

Η ανθρώπινη σεξουαλικότητα αποτελεί ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που επηρεάζεται από βιολογικούς, ψυχολογικούς, κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες (American Psychological Association, 2008). Στο πλαίσιο αυτό, η κατανόηση και η αποδοχή της σεξουαλικής διαφορετικότητας αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής ισότητας.

Η ομοφυλοφιλία, η οποία ορίζεται ως η διαρκής συναισθηματική, ρομαντική ή/και σεξουαλική έλξη προς άτομα του ίδιου φύλου (American Psychological Association, 2011), αναγνωρίζεται σήμερα ως μία φυσιολογική κατηγορία της ανθρώπινης σεξουαλικότητας. Ως εκ τούτου, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην επιστημονική κατανόηση του σεξουαλικού προσανατολισμού και στην κοινωνική αποδοχή των σεξουαλικών μειονοτήτων (Herek & McLemore, 2013).

Ο σεξουαλικός προσανατολισμός, σύμφωνα με την APA (2011), αναφέρεται στο διαρκές μοτίβο συναισθηματικής, ρομαντικής ή/και σεξουαλικής έλξης που βιώνει ένα άτομο προς άτομα του ίδιου φύλου (ομοφυλοφιλία), του αντίθετου φύλου (ετεροφυλοφιλία) ή και

των δύο φύλων (αμφιφυλοφιλία). Δεν πρόκειται για επιλογή, αλλά για μια σύνθετη και πολυπαραγοντική διάσταση της ανθρώπινης ταυτότητας, η οποία διαμορφώνεται σταδιακά και διαφοροποιείται από άτομο σε άτομο (Herek, 2009). Σημαντικό είναι, επίσης, να διακρίνεται από την έννοια της ταυτότητας φύλου, η οποία αφορά το πώς κάθε άτομο βιώνει και εκφράζει το φύλο του (Herek, 2009).

Παρόλο που σε πολλές σύγχρονες κοινωνίες τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων έχουν αναγνωριστεί και προστατεύονται θεσμικά, οι στάσεις των πολιτών παραμένουν συχνά αμφιθυμικές ή και αρνητικές (Takács & Szalma, 2013). Η κοινωνική αποδοχή δεν προχωρά πάντα παράλληλα με τη νομική κατοχύρωση. Σε αρκετές περιπτώσεις, τα ομοφυλόφιλα άτομα εξακολουθούν να υφίστανται διακρίσεις, στιγματισμό και περιθωριοποίηση (Takács & Szalma, 2013). Ειδικότερα, όταν πρόκειται για το δικαίωμα των ομόφυλων ζευγαριών να υιοθετούν παιδιά, οι αντιστάσεις είναι ισχυρότερες, καθώς το θέμα άπτεται των κοινωνικών αντιλήψεων για την οικογένεια, την ανατροφή των παιδιών και τους παραδοσιακούς ρόλους των φύλων (Takács & Szalma, 2021).

Η τεκνοθεσία, η οποία αποτελεί τη νομική διαδικασία με την οποία ένα άτομο ή ένα ζευγάρι αποκτά τη γονική μέριμνα ενός παιδιού που δεν είναι βιολογικό παιδί του, εγείρει ευρύτερα ηθικά, κοινωνικά και ψυχολογικά ζητήματα όταν πρόκειται για ομόφυλα ζευγάρια (Golombok et al., 2014). Τα επιχειρήματα κατά της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια βασίζονται συχνά σε στερεότυπα, όπως η υποτιθέμενη έλλειψη ανδρικού ή γυναικείου προτύπου, ή ο φόβος ότι τα παιδιά ενδέχεται να αναπτύξουν «παρόμοιο» σεξουαλικό προσανατολισμό (Golombok et al., 2014).

Στην κυπριακή κοινωνία, οι στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία φαίνεται να επηρεάζονται έντονα από τον πολιτισμικό συντηρητισμό και τη βαθιά θρησκευτική κουλτούρα (Phellas, 2012). Παρά τις θεσμικές εξελίξεις, όπως η εισαγωγή του συμφώνου

συμβίωσης για ομόφυλα ζευγάρια το 2015, η κοινωνική αποδοχή παραμένει περιορισμένη (ILGA-Europe, 2023).

Εν κατακλείδι, η διερεύνηση αυτών των ζητημάτων αποκτά ιδιαίτερη σημασία στην Κύπρο, καθώς η κοινωνία βρίσκεται σε μια μεταβατική φάση μεταξύ της παραδοσιακής ηθικής και των αρχών της κοινωνικής προόδου. Η παρούσα μελέτη, φιλοδοξεί να συμβάλει στη διαμόρφωση μιας πιο συμπεριληπτικής κοινωνικής πολιτικής, που θα σέβεται την ποικιλομορφία και θα εξασφαλίζει ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες για όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού.

1.2 Στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία

Οι στάσεις του ευρύτερου πληθυσμού απέναντι στην ομοφυλοφιλία ξεκίνησαν να διερευνώνται από τον 19ο αιώνα, ενώ η ομοφυλοφιλία αποτέλεσε και αποτελεί αντικείμενο έρευνας για τους ψυχολόγους από τότε μέχρι σήμερα (Perrotta, 2020). Με βάση προγενέστερες έρευνες, έχει φανεί ότι οι στάσεις για τους ομοφυλόφιλους τις προηγούμενες δεκαετίες, χαρακτηρίζονταν ως επί το πλείστον αρνητικές, λόγω της λανθασμένης πεποίθησης ότι η ομοφυλοφιλία αποτελεί ψυχοπαθολογικό φαινόμενο (Stroomen, 1989). Οι απόψεις αυτές, άρχισαν να αμφισβητούνται κατά τη δεκαετία του 1970, όπου η ομοφυλοφιλία αφαιρείται από τα διαγνωστικά εγχειρίδια ψυχικών νοσημάτων (Stroomen, 1989). Συγκεκριμένα το 1973, «η Αμερικανική Ψυχιατρική Εταιρεία (APA) αφαίρεσε τη διάγνωση της ομοφυλοφιλίας στη δεύτερη έκδοση του Διαγνωστικού και Στατιστικού Εγχειριδίου (DSM)» (Drescher, 2015). Πραγματοποιήθηκε μετατόπιση της ομοφυλοφιλίας από παθολογικά και ψυχιατρικά αίτια εκδήλωσης, σε βιολογικά και κοινωνικά αίτια εμφάνισης (Drescher, 2015). Η ομοφυλοφιλία από τότε, δεν αντιμετωπιζόταν ως ψυχική ασθένεια, εφόσον φάνηκε ότι δεν αποτελούσε εμπόδιο στην λειτουργικότητα του ατόμου (Drescher, 2015). Ερευνητικά, έχει φανεί ότι οι πιο ευρέως διαδεδομένοι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τις στάσεις των ατόμων για την ομοφυλοφιλία είναι η ηλικία, το

φύλο, η θρησκεία, το μορφωτικό επίπεδο (Γρηγορόπουλος,2010), και ο οικογενειακός περίγυρος (Papadaki et al, 2012).

Με βάση τις θεωρητικές προσεγγίσεις της κοινωνικής ψυχολογίας, τα μέλη μίας κοινότητας χωρίζονται στα άτομα έσω-ομάδας και έξω-ομάδας, με τα δεύτερα να παρουσιάζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά και συμπεριφορές από τα άτομα της έσω-ομάδας, τα οποία ακριβώς επειδή αποτελούν τη μειονότητα, περιθωριοποιούνται από τη κοινωνία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η μειονότητα να «αφαιρείται» από τη έσω-ομάδα και τα άτομά της να αναπτύσσουν αρνητικές στάσεις για τα άτομα τις έξω-ομάδας (Hogg & Vaughan, 2008). Οι στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία διαχωρίστηκαν από τους Kite και Whitley (1996) σε τρεις υποκατηγορίες. «Στάσεις απέναντι σε ομοφυλόφιλα άτομα, στάσεις προς ομοφυλοφιλική συμπεριφορά και στάσεις απέναντι στα πολιτικά δικαιώματα των ομοφυλοφίλων». Υποστηρίζεται ότι τα άτομα που παρουσιάζουν αρνητική στάση απέναντι στην ομοφυλοφιλία, όσον αφορά τις στάσεις απέναντι σε ομοφυλόφιλα άτομα, θεωρούν ότι η ομοφυλοφιλία αποτελεί απειλή για τη κοινωνία, για τις στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλική συμπεριφορά, θεωρούν την ομοφυλοφιλία ως αποκλίνουσα σεξουαλική πράξη και τρόπο ζωής, καθώς και για τις στάσεις απέναντι στα πολιτικά δικαιώματα των ομοφυλόφιλων, διαφωνούν με ζητήματα όπως η ελευθερία έκφρασης και τα γονικά δικαιώματα (Kite & Whitley, 1996). Παράλληλα, σύμφωνα με τους Kite και Whitley (1998), τα άτομα που παρουσιάζουν λιγότερο θετικές στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία φαίνεται να έχουν συντηρητικές απόψεις για τους ρόλους του φύλου. Συνεπώς, ενδέχεται οι μη θετικές στάσεις απέναντι σε ομοφυλόφιλα άτομα να φανερώνουν ένα παραδοσιακό σύστημα αντιλήψεων (Shackelford & Besser, 2007).

Καταδεικνύεται ότι κάποια χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ατόμου είναι δυνατό να επηρεάσουν τη στάση του απέναντι στην ομοφυλοφιλία. Σύμφωνα με τους Costa και Widiger (1994), ένα από αυτά τα χαρακτηριστικά αποτελεί η δεκτικότητα σε νέες

εμπειρίες. Τα άτομα με υψηλή δεκτικότητα σε νέες εμπειρίες είναι διερευνητικά, δημιουργικά και πρόθυμα να υιοθετήσουν καινοτόμες στάσεις και ριζοσπαστικές αντιλήψεις, ενώ τα άτομα με χαμηλή δεκτικότητα σε νέες εμπειρίες συνηθίζουν να εμμένουν αυστηρά στις πεποιθήσεις και τις στάσεις τους, είναι παραδοσιακοί στις προτιμήσεις τους, απόλυτοι και ανυποχώρητοι στις αντιλήψεις τους (Costa & Widiger, 1994). Η προσωπικότητα ενδέχεται να επηρεάζει την ανάπτυξη συγκεκριμένων στάσεων στα άτομα, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που σχετίζονται με την ομοφυλοφιλία (Haslam & Levy, 2006). Σύμφωνα με έρευνα των Haslam και Levy (2006) διαφαίνεται ότι το χαρακτηριστικό του αυταρχισμού στη προσωπικότητα ενός ατόμου μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη αρνητικών στάσεων απέναντι στο φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας. «Ο αυταρχισμός είναι ένα χαρακτηριστικό της προσωπικότητας και μια κοινωνικοπολιτική στάση που σχετίζεται με αυστηρή προσήλωση στην εξουσία, έλλειψη ανεκτικότητας προς τη διαφορετικότητα και τάση για υποταγή σε ιεραρχικές δομές» (Adorno, 2022).

Με βάση τη θεωρία του Morrison (2011), ο ρατσισμός όπως και η ομοφοβία χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, την παραδοσιακή και την μοντέρνα. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι η παραδοσιακή ομοφοβία βασίζεται στις βαθιές πεποιθήσεις των ατόμων για την ηθική και την θρησκεία, καθώς τα άτομα πιστεύουν ότι οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις αποτελούν αμάρτημα και αφύσικο φαινόμενο (Morrison, 2011). Εντούτοις, στη μοντέρνα ομοφοβία παρουσιάζονται ενστάσεις για την ομοφυλοφιλία λόγω της αλλαγής του κοινωνικού καθεστώτος, όπως για παράδειγμα με το αίτημα νομιμοποίησης του γάμου και της υιοθέτησης για τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια (Morrison, 2011).

Φαίνεται ότι έναν καθοριστικό παράγοντα επιρροής για τις στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία, αποτελεί η θρησκεία (McGee, 2016). Οι βαθιές θρησκευτικές πεποιθήσεις πολλών ατόμων δεν τους «επιτρέπουν» να αποδεχθούν τα ομοφυλόφιλα άτομα, θεωρώντας την ομοφυλοφιλία αμάρτημα και μη φυσιολογικό φαινόμενο (McGee, 2016). «Η θρησκεία

είναι στενά συνδεδεμένη με την ηθική και τις πρακτικές των ανθρώπων, τόσο σε παλαιότερες εποχές, όσο και στη σύγχρονη εποχή» (McGee, 2016). Η Ορθόδοξη Χριστιανική εκκλησία δεν μπορεί να αποδεχθεί την ομοφυλοφιλία (Βέβη & Σαμούρη, 2018). Η αναπαραγωγή του είδους δηλαδή η τεκνοποίηση, κυριαρχεί κοινωνικά, με αποτέλεσμα οποιαδήποτε άλλη σχέση η οποία δεν μπορεί να οδηγηθεί στην αναπαραγωγή, να κατακρίνεται (Βέβη & Σαμούρη, 2018). Αυτό, ενισχύει την αντιμετώπιση των ομοφυλοφιλικών σχέσεων ως μη φυσιολογικές. Ως εκ τούτου, κατά τον χριστιανισμό η σεξουαλική πράξη είναι αποδεκτή μόνο κατά τον έγγαμο βίο με σκοπό την τεκνοποίηση (Σκουτάρη, 2005). Σύμφωνα με προηγούμενες έρευνες, φαίνεται ότι άτομα με σημαντική επιρροή από τη θρησκεία, παρουσιάζουν λιγότερο θετικές στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία (Σαπουντζής & Χατζηστεργίου, 2013). Η πλειονότητα των θρησκειών μεταφράζουν τις ομοφυλοφιλικές σχέσεις ως «αφύσικες» και «ασεβείς», ενώ διαφέρουν ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης των ομοφυλοφίλων (Yip, 2005). Στις χώρες των Ηνωμένων Πολιτειών, τα θρησκευτικά δόγματα αποτελούν τα πιο «φιλελεύθερα» δόγματα, ενώ θρησκευτικά δόγματα στην νότια Αμερική, παρουσιάζουν πιο αρνητικές στάσεις (Burdette et al., 2005). Σύμφωνα με μελέτες, φαίνεται ότι οι μουσουλμάνοι έχουν τις πιο αρνητικές στάσεις προς την ομοφυλοφιλία (Yuchtman-Yaar & Alkalay, 2007). Στην Ευρώπη, οι έρευνες έχουν ως επίκεντρο τις προσωπικές θρησκευτικές πεποιθήσεις του κάθε ατόμου σε σχέση με τις στάσεις για την ομοφυλοφιλία (Burdette et al., 2005). Ωστόσο, επικρατεί η άποψη ότι η θρησκευτική κουλτούρα μίας χώρας είναι δυνατόν να συμβάλει στις απόψεις του καθενός (Burdette et al., 2005). Όπως φάνηκε στην έρευνα των Moore & Vanneman (2003), τα άτομα που διέμεναν σε πιο βαθιά θρησκευόμενες πόλεις των Η.Π.Α. παρουσίαζαν πιο αρνητικές στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία, ακόμα και αν οι προσωπικές τους θρησκευτικές πεποιθήσεις διέφεραν.

Επιπλέον, φαίνεται ότι οι στάσεις προς τους ομοφυλόφιλους διαφέρουν ως προς το φύλο. Οι πιο έντονα αρνητικές πεποιθήσεις αφορούν τους άντρες ομοφυλόφιλους και

λιγότερο τις γυναίκες ομοφυλόφιλες (Herek, 2000). Παράλληλα, φαίνεται ότι οι γυναίκες παρουσιάζουν πιο θετικές στάσεις για την ομοφυλοφιλία απ' ότι οι άντρες (Herek, 1994). Προγενέστερη έρευνα στη Ελλάδα, έδειξε ότι «αν και για τα δύο φύλα οι κοινωνικές αναπαραστάσεις δεν είναι ιδιαίτερα θετικές, πιο αρνητικές αναπαραστάσεις κυριαρχούν αναφορικά με τους ομοφυλόφιλους άντρες, παρά με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες» (Αγγουράκη κ.ά., 2013). Με βάση την διεθνή βιβλιογραφία, η πλειοψηφία των αποτελεσμάτων έδειξαν ότι οι άντρες αντιμετωπίζουν την ομοφυλοφιλία με αρνητικότερη στάση απ' ότι οι γυναίκες (Bernard & Whitley, 2002). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας του Λιμστη Σιγκαπούρη (2002), φάνηκε ότι οι γυναίκες συμμετέχοντες είχαν πιο θετική στάση απέναντι σε άνδρες ομοφυλόφιλους και αντίθετα, οι άντρες συμμετέχοντες είχαν πιο θετική στάση απέναντι σε γυναίκες ομοφυλόφιλες. Σε προγενέστερη έρευνα, έχει φανεί ότι οι βιολογικοί παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν την στάση προς την ομοφυλοφιλία (Verweij et al., 2008). Συγκεκριμένα, η έρευνα έδειξε ότι η αρνητικότερη στάση των ανδρών απέναντι στην ομοφυλοφιλία οφείλεται και σε γονιδιακούς παράγοντες εκτός από τους περιβαλλοντικούς (Verweij et al., 2008). Επιπρόσθετα, προηγούμενη μελέτη υποστηρίζει ότι άτομα που έχουν αυστηρά στερεότυπα απέναντι στο φύλο, από τους οποίους οι περισσότεροι είναι άνδρες, αντιμετωπίζουν την ομοφυλοφιλία ως παραβίαση των στερεοτυπικών ρόλων του κάθε φύλου (Raja & Stokes, 1998).

Σχετικά με την ηλικία, πραγματοποιήθηκε έρευνα το 2007 από τους Galupo και Pearl, κατά την οποία «το 61% των συμμετεχόντων ηλικίας 18-29 ετών, ήταν δεκτικοί στη νόμιμη αναγνώριση του γάμου ομοφυλόφιλων ζευγαριών, σε αντίθεση με το 22% των συμμετεχόντων ηλικίας άνω των 65 ετών που παρουσίαζαν μη δεκτική στάση» (Grigoropoulos, 2019). Σύμφωνα με έρευνα για τις στάσεις τις ομοφυλοφιλίας, της οποίας αποτέλεσαν δείγμα μεσήλικα και ηλικιωμένα άτομα, έδειξε ότι περισσότεροι από τους μισούς του δείγματος (56%) παρουσίαζαν ομοφοβικές τάσεις (Meanley et al., 2020). Σε

έρευνα στην Ινδία το 2016, φάνηκε ότι οι μικρότεροι σε ηλικία συμμετέχοντες έδειξαν σημαντικά θετικότερη στάση απέναντι στην ομοφυλοφιλία σχετικά με τους συμμετέχοντες μεγαλύτερης ηλικίας (Anand, 2016). Σε προγενέστερη μελέτη σε φοιτητές, η ηλικία συσχετίστηκε σημαντικά με την ομοφοβία, ανεξαρτήτως φύλου των συμμετεχόντων, δείχνοντας ότι οι μεγαλύτεροι ηλικιακά συμμετέχοντες είχαν θετικότερες στάσεις για την ομοφυλοφιλία από τους νεότερους (Johnson et al., 1997).

Όσον αφορά το επίπεδο μόρφωσης, φαίνεται ότι τα άτομα χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου παρουσιάζουν αρνητικότερες στάσεις για τα ομοφυλόφιλα άτομα (Γρηγορόπουλος, 2010). Η εκπαίδευση των ατόμων επηρεάζει τις στάσεις τους για την ομοφυλοφιλία (Loftus, 2001). Η πεποίθηση αυτή, έχει φανεί μέσα από έρευνες τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες, όσο και σε άλλα δυτικά έθνη (Scott, 1998). Προηγούμενες έρευνες στην Αμερική και στην Βρετανία έδειξαν ότι η αύξηση στα επίπεδα εκπαίδευσης του πληθυσμού, οδήγησαν στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών στάσεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία (Treas, 2002). Άτομα με κατώτερο μορφωτικό επίπεδο, παρουσίαζαν μεγαλύτερες δυσκολίες αποδοχής των ομοφυλόφιλων ατόμων (Loftus, 2001). Η εκπαίδευση ενισχύει τη κριτική σκέψη και την ικανότητα των ατόμων να αξιολογούν και να αποδέχονται νέα ερεθίσματα χωρίς προκαταλήψεις (Ohlander et al., 2005).

Οι στάσεις των ανθρώπων για την ομοφυλοφιλία, φαίνεται να επηρεάζονται και από τις πολιτικές τους πεποιθήσεις. Προηγούμενη έρευνα στις Ηνωμένες Πολιτείες, στην οποία συμμετείχαν 2300 άτομα, έδειξε ότι οι πιο βαθιά πολιτικοποιημένοι είχαν αρνητικότερες απόψεις για τα ομοφυλόφιλα άτομα (Seltzer, 1992). Σε προγενέστερη έρευνα επίσης, έχει φανεί ότι άτομα με πιο συντηρητικές πολιτικές πεποιθήσεις παρουσιάζουν λιγότερο θετικές στάσεις για την ομοφυλοφιλία, απ' ότι άτομα με πιο φιλελεύθερες πολιτικές πεποιθήσεις (Loftus, 2001). Φαίνεται ότι ο λόγος που συμβαίνει αυτό, είναι διότι τα άτομα με πιο συντηρητικές πολιτικές πεποιθήσεις, υποστηρίζουν ότι η πυρηνική οικογένεια είναι βασικό

στοιχείο μιας συμβατικής κοινωνικής τάξης (Green, 2000). Επομένως, τείνουν να υποστηρίζουν έντονα μια παραδοσιακή οικογενειακή δομή, με αποτέλεσμα να βλέπουν την ομοφυλοφιλία ως απειλή για την κοινωνική τάξη (Green, 2000). Αντίθετα, άτομα με πιο φιλελεύθερες πολιτικές πεποιθήσεις φαίνεται ότι δεν έχουν κάποιο συμφέρον στη διατήρηση μιας παραδοσιακής οικογενειακής δομής, ενώ πραγματοποιούν προσπάθειες ώστε να επεκταθούν τα πολιτικά δικαιώματα σε μειονότητες (Collins, 1993).

Σύμφωνα με τη θεωρία των Richmond & McKenna (1998), υποστηρίζεται ότι για να αναπτύξει κάποιος ομοφοβικές απόψεις, υπάρχουν λόγοι και εμπειρίες που τον οδήγησαν προς την ομοφοβία. Συνεπώς, φαίνεται ότι υπάρχουν κοινά χαρακτηριστικά, βιώματα και πεποιθήσεις στα άτομα αυτά, όπως η ανάπτυξη της πεποίθησης ότι «η ομοφυλοφιλία είναι ηθικά λανθασμένη ή αποτελεί αμαρτία κατά τη παιδική ηλικία ή και την εφηβεία», «η ενεργή συμμετοχή τους σε μια συντηρητική θρησκευτική ιδεολογία», «η υποστήριξή τους στη διατήρηση των παραδοσιακών ρόλων και στερεοτύπων σε σχέση με το φύλο», «η απουσία προηγούμενης κοινωνικής επαφής με ομοφυλόφιλα άτομα», καθώς και η σύνδεση του Συνδρόμου Επίκτητης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας (AIDS) με τα ομοφυλόφιλα άτομα (Richmond & McKenna, 1998).

Ένας ακόμα παράγοντας ανάπτυξης αρνητικών στάσεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία τις προηγούμενες δεκαετίες, φαίνεται να ήταν η σύνδεση της ασθένειας του AIDS με τα ομοφυλόφιλα άτομα και κυρίως, τους άνδρες ομοφυλόφιλους (Herek & McLemore, 2013). Η ελλιπής γνώση γύρω από την ασθένεια οδήγησε στον στιγματισμό της, προκαλώντας ανησυχία και ανεξέλεγκτο φόβο στον κόσμο, με αποτέλεσμα τη δημιουργία προκαταλήψεων απέναντι στους φορείς, και κατ' επέκταση «σε αρνητικές στάσεις και συμπεριφορές εναντίον τους» (Herek & Capitanio, 1998). Συγκεκριμένα στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου καταγράφηκαν τα πρώτα περιστατικά, το γεγονός πήρε μεγάλη διάσταση και ενισχύθηκε και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, «ο στιγματισμός συνδέθηκε με

συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες και κατά κύριο λόγο με τους ομοφυλόφιλους άντρες» (Herek & McLemore, 2013). Φαίνεται ότι οι πολίτες συνέδεσαν και απέδωσαν τις συμπεριφορές της συγκεκριμένης ομάδας, ως την κύρια αιτία να διαδοθεί η ασθένεια. Έρευνες δείχνουν, ότι ένα σημαντικό ποσοστό του αμερικανικού πληθυσμού ταύτισε το AIDS με την ομοφυλοφιλία και κυρίως με τους ομοφυλόφιλους άνδρες (Herek & Capitanio, 1998).

1.3 Στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια

Σχετικά με την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, οι στάσεις των ετεροφυλόφιλων είναι κατά το πλείστον αρνητικές, με τη συχνότερη πεποίθηση ότι τα παιδιά με ανατροφή από ομόφυλη οικογένεια θα αφομοιώσουν πρότυπα και θα αναπτύξουν επιθυμίες πανομοιότυπες με τους ομοφυλόφιλους γονείς τους (Coontz, 2008). Ωστόσο, η πεποίθηση αυτή έχει φανεί ότι είναι λανθασμένη, εφόσον τα παιδιά μίας ομόφυλης οικογένειας έχουν τις ίδιες πιθανότητες να είναι ομοφυλόφιλα, με τα παιδιά από ετερόφυλες οικογένειες (Slater, 1999). Πραγματοποιήθηκε έρευνα του Brown και των συνεργατών του (2009), κατά την οποία καταγράφηκαν οι στάσεις των ομοφυλόφιλων απέναντι στο ενδεχόμενο τεκνοθεσίας. Φάνηκε ότι οι ίδιοι διστάζουν ή δυσκολεύονται να προχωρήσουν στο ζήτημα, σκεπτόμενοι και επηρεαζόμενοι από την αρνητική στάση και κριτική του κοινωνικού και οικογενειακού τους περιβάλλοντος, το οποίο τους καταστεί αδύναμους και ακατάλληλους να υποστηρίξουν την ανατροφή ενός παιδιού (Brown et al., 2019). Σε προγενέστερη έρευνα για τις απόψεις απέναντι στην τεκνοθεσία ομόφυλων ζευγαριών από φοιτητές στην Αμερική, φάνηκε ότι οι ετεροφυλόφιλοι φοιτητές παρουσίαζαν αρνητική στάση για τα ομόφυλα ζευγάρια με την αιτιολόγηση ότι «δεν είναι ικανοί για τεκνοθεσία λόγω λανθασμένων προτύπων και συναισθηματικής αστάθειας» (Crawford & Solliday, 1996). Ως εκ τούτου, αντίστοιχη έρευνα για τις απόψεις των ετεροφυλόφιλων απέναντι στην ομοφυλοφιλία, έδειξε ότι οι απόψεις των ατόμων για τον γάμο ομόφυλων ζευγαριών ήταν κυρίως αρνητικές, ενώ η πλειοψηφία του

δείγματος προτίμησε τις ομοφυλόφιλες γυναίκες παρά τους ομοφυλόφιλους άνδρες για την τεκνοθεσία (Herek, 2002).

Σε πιο σύγχρονες έρευνες, έχουν αναδειχθεί τόσο θετικές όσο και αρνητικές απόψεις επί του θέματος, με επηρεαζόμενες μεταβλητές τη χώρα διεξαγωγής και τον αριθμό συμμετεχόντων της έρευνας. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε μελέτη σε 16 χώρες, όπου επιτρέπεται νομικά η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, η οποία είχε σκοπό να καταγράψει τις στάσεις των πολιτών απέναντι στον νόμο αυτό (Montero, 2014). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα 12 από τα 16 κράτη σε ποσοστό υψηλότερο από το 70% του δείγματος, δήλωσαν θετική στάση απέναντι στη τεκνοθεσία ομόφυλων ζευγαριών, ενώ το 51% των συμμετεχόντων συμφώνησε ότι η τεκνοθεσία θα ενίσχυε θετικά στην ανατροφή του παιδιού (Montero, 2014).

Υπάρχουν αρκετές μελέτες που δείχνουν ότι η επιρροή της θρησκείας στη ζωή των ανθρώπων, αποτελεί μία από τις αιτίες ανάπτυξης αρνητικών στάσεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία και ειδικότερα στο γάμο και την τεκνοθεσία, από ομόφυλα ζευγάρια (Whitehead & Baker, 2012). Σε προγενέστερη έρευνα, στην οποία συμμετείχαν 364 σπουδαστές, φάνηκε ότι οι φοιτητές που επισκέπτονταν συχνότερα την εκκλησία, παρουσίαζαν αρνητικότερες απόψεις σχετικά με την τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλους γονείς (Lambert et al., 2006). Επιπλέον, σε μία μελέτη στη Φλόριντα, οι Χριστιανοί πολίτες παρουσίασαν στατιστικά σημαντική διαφορά στις απόψεις τους για την τεκνοθεσία ομόφυλων ζευγαριών από τους υπόλοιπους πολίτες, με τους πρώτους να έχουν αρνητικότερες στάσεις απέναντι στο ενδεχόμενο τεκνοθεσίας (Ryan et al., 2004). Σε προηγούμενη έρευνα των Besen & Zicklin (2007), στην οποία συμμετείχαν άτομα από διαφορετικά θρησκευτικά δόγματα, φάνηκε ότι οι Προτεστάντες και οι Καθολικοί παρουσίασαν αρνητικότερες στάσεις για την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια.

Ακόμη ένας παράγοντας επιρροής για την ανάπτυξη αρνητικών στάσεων απέναντι στο ενδεχόμενο τεκνοθεσίας από ομοφυλόφιλους γονείς, φαίνεται να είναι η πολιτική πεποιθήση του ατόμου (Takacs et al., 2016). Σε παλαιότερη μελέτη, έχει φανεί ότι άτομα που ανήκουν σε φιλελεύθερους πολιτικούς φορείς, παρουσιάζουν πιο θετικές απόψεις για την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, απ' ότι άτομα που ανήκουν σε συντηρητικούς πολιτικούς φορείς (Schwartz, 2010). Σε προγενέστερη μελέτη στην Αμερική, φάνηκε ότι τα άτομα πιο φιλελεύθερων πολιτικών κινημάτων είχαν πιο θετικές στάσεις απ' ότι τα άτομα πιο συντηρητικών πολιτικών κινημάτων (Montero, 2014). Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκε έρευνα σε άτομα δεξιών κινημάτων, των οποίων οι περισσότεροι δήλωσαν αρνητική στάση στο ενδεχόμενο τεκνοθεσίας (Hichy et al., 2015). Τέλος, ο Takacs και οι συνεργάτες του, το 2016, συνόψισαν έρευνες από 21 χώρες τις Ευρώπης, όπου φάνηκε ότι «οι πολιτικές πεποιθήσεις ενός ατόμου επιδρούν στη διαμόρφωση της άποψής του απέναντι στην τεκνοθεσία ομόφυλων ζευγαριών».

1.4 Στάσεις στην Ελλάδα απέναντι στην ομοφυλοφιλία και τεκνοθεσία

Στην Ελλάδα, η σεξουαλική δραστηριότητα μεταξύ ομοφυλοφίλων αποτελεί νόμιμο ζήτημα, ενώ έχει νομιμοποιηθεί πρόσφατα και ο πολιτικός γάμος ομόφυλων ζευγαριών από τον Φεβρουάριο του 2024 (Συμεωνίδου, 2024). Ωστόσο, δεν έχει νομιμοποιηθεί το δικαίωμα τεκνοθεσίας, για τα ομόφυλα ζευγάρια (ILGA-Europe, 2012). Η κοινωνία της Ελλάδας, φαίνεται να μην αποδέχεται πλήρως την ομοφυλοφιλία. Ένα παράδειγμα υποστήριξης αυτής της άποψης, αποτελούν οι αρνητικές στάσεις του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης σε διάφορα τηλεοπτικά προγράμματα, «όπου προβάλλονται ερωτικές σκηνές μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου με την αιτιολογία της προσβολής ηθικών αξιών» (Πετρούτσου, κ.ά., 2010). Επιπλέον, σε έρευνα του European Commission το 2006, το μεγαλύτερο ποσοστό των Ελλήνων συμμετεχόντων (77%) δήλωσε ότι η ομοφυλοφιλία αποτελεί μειονέκτημα. Σύμφωνα με την έρευνα, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 23^η θέση, όσον αφορά την

υποστήριξη της ομοφυλοφιλίας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ελάχιστο ποσοστό της χώρας να υποστηρίζει τον γάμο ομοφυλόφιλων ζευγαριών (15%) και παράλληλα πολύ μικρό ποσοστό συμφωνούσε στο ενδεχόμενο τεκνοθεσίας από ομοφυλόφιλα ζευγάρια (11%). Στη ίδια έρευνα, φάνηκε ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού υποστήριζαν τον γάμο μεταξύ ομοφυλόφιλων (82%). Ειδικότερα, η Σουηδία (71%) και η Δανία (69%). Ωστόσο, σημειώθηκαν χώρες με πολύ χαμηλά ποσοστά όπως η Ρουμανία (11%), η Λετονία (12%) και μέσα σε αυτές και η Κύπρος με ποσοστό 14% (European Commision, 2006).

Σε πιο πρόσφατη παγκόσμια έρευνα του Pew Research Center (2014), η Ελλάδα υποστήριζε την κοινωνική αποδοχή της ομοφυλοφιλίας σε ποσοστό 53% και την μη κοινωνική αποδοχή της ομοφυλοφιλίας σε ποσοστό 40%. Παράλληλα, στην Ελλάδα υπάρχουν αρκετά κινήματα και πολυάριθμες ομάδες υποστήριξης των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, όπως για παράδειγμα «το Απελευθερωτικό Κίνημα Ομοφυλόφιλων Ελλάδας και η Αυτόνομη Ομάδα Ομοφυλόφιλων Γυναικών» (Καντσά, 2009). Ακόμη μία πιο πρόσφατη έρευνα για τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων ατόμων, έδειξε ότι οι στάσεις του πληθυσμού για την ομοφυλοφιλία είναι πιο θετικές, αλλά πιο αρνητικές ως προς το δικαίωμα τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια (Focus Bari, 2015). Σε μελέτη του Dianeosis-Research & Analysis Organization το 2018, το 18% του δείγματος είχε θετική στάση ως προς το δικαίωμα τεκνοθεσίας.

1.5 Στάσεις στη Κύπρο απέναντι στην ομοφυλοφιλία και τεκνοθεσία

Η σεξουαλική δραστηριότητα μεταξύ ομοφυλόφιλων στη Κύπρο, αποτελεί νόμιμο ζήτημα από το 1998, ενώ από το 2015 επιτρέπεται και η απόκτηση σύμφωνου συμβίωσης (Τρυφωνίδου, 2018). Από την άλλη πλευρά, ο πολιτικός γάμος και η τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλα ζευγάρια δεν έχουν νομιμοποιηθεί μέχρι τώρα στη χώρα μας. Οι πεποιθήσεις της κοινωνίας περί ομοφυλοφιλίας, εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου, φτάνοντας σε ένα θετικότερο στάδιο (Grigoropoulos, 2010). Ωστόσο, στην Κυπριακή κοινότητα λόγω του

συντηρητισμού και του πατριαρχικού τρόπου ζωής, φαίνεται ότι η μειονότητα και το διαφορετικό δεν θεωρείται αποδεκτό, με αποτέλεσμα τα ομοφυλόφιλα άτομα να περιθωριοποιούνται από την κοινωνία, να στερούνται δικαιώματα ή και να γίνονται δέκτες ρατσισμού (Τρυφωνίδου, 2018).

Η σεξουαλική δραστηριότητα μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου έχει νομιμοποιηθεί στη χώρα μας από το 1998 (Jelatis-Hoke, 2006), ενώ έχει νομιμοποιηθεί και το δικαίωμα σύναψης συμφώνου συμβίωσης από το 2015 (Molnár, 2021). Οι επιστημονικές έρευνες στη Κύπρο για τις στάσεις του πληθυσμού απέναντι στην ομοφυλοφιλία είναι περιορισμένες και παλαιότερες, ενώ οι περισσότερες είναι βασισμένες σε δημοσιεύτα δεδομένα (Kapsou et al., 2011). Το οικογενειακό σύστημα στην Κύπρο, με τους καθορισμένους ρόλους του άνδρα, της γυναίκας και των παιδιών, αποτελεί έναν βαθιά ριζωμένο παράγοντα στη διαμόρφωση των κοινωνικών αντιλήψεων. Αυτός ο παραδοσιακός θεσμός της οικογένειας φαίνεται να συμβάλλει στη δυσκολία αποδοχής της ομοφυλοφιλίας από την κυπριακή κοινωνία (Οπουφρίου, 2009). Σε παλαιότερη έρευνα στη Κύπρο, της οποίας τα αποτελέσματα είχαν διαδοθεί από την κυπριακή εφημερίδα «ΠΟΛΙΤΗΣ», το 75% των Κύπριων συμμετεχόντων «θεωρούσαν την ομοφυλοφιλία ως ασθένεια» (Αλεξανδρινού, 2006). Ως εκ τούτου, υπήρχαν ομοφυλόφιλα άτομα, τα οποία έκρυβαν τον σεξουαλικό προσανατολισμό τους λόγω του φόβου της διάκρισης, της περιθωριοποίησης και της ομοφοβικής συμπεριφοράς από την Κυπριακή κοινότητα (Polycarpou, 2010). Σε προγενέστερη μελέτη το 2007, φάνηκε ότι η Κύπρος ήταν ανάμεσα στις χώρες της Ευρώπης με τις πιο αρνητικές στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία (Trimikliniotis & Karayanni, 2008). Συγκεκριμένα, οι Κύπριοι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι η ομοφυλοφιλία δεν είναι αποδεκτή σε ποσοστό 61,4% (Trimikliniotis & Karayanni, 2008).

Παρόλα αυτά, η Κυπριακή Αρχή Ισότητας συνέβαλε σημαντικά στην κατοχύρωση δικαιωμάτων για τα ομοφυλόφιλα άτομα, συνοδοιπόρος με τη προηγούμενη συμβολή της

πρώτης ομάδας ΛΟΑΤΚΙ+ το «Απελευθερωτικό Κίνημα Ομοφυλόφιλων Κύπρου» (ΑΚΟΚ), η οποία ιδρύθηκε το 1987 (Polycarpou, 2010). Σήμερα, η προσπάθεια αυτή συνεχίζεται μέσα από τη δράση της «Accept ΛΟΑΤΚΙ+ Κύπρου», η οποία δημιουργήθηκε από το 2011 και «στοχεύει στη διαμόρφωση μίας κοινωνίας χωρίς διακρίσεις» (Kapsou et al., 2011). Πριν το 2011, οι προσπάθειες για την προώθηση των δικαιωμάτων ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην Κύπρο ήταν περιορισμένες, με τη κοινότητα να παραμένει σε μεγάλο βαθμό αόρατη από τη Κυπριακή κοινωνία (Kapsou et al., 2011). «Φαίνεται ότι η Κύπρος παραμένει μια κοινωνικά συντηρητική χώρα σε ότι αφορά θέματα σεξουαλικότητας ή διαφορετικότητας» (Kapsou et al., 2011). Η άποψη αυτή, βασίζεται στη παραδοχή ότι ο συντηρητισμός συνεχίζει να επηρεάζει και να αντικατοπτρίζεται στη κοινή γνώμη, στην ύπαρξη ανεπαρκών νομικών και θεσμικών πλαισίων για την εξασφάλιση της ισότητας και των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, καθώς και στην έλλειψη δημόσιου διαλόγου για τα ζητήματα ΛΟΑΤΚΙ+, τα οποία συνεχίζουν να θεωρούνται ταμπού (Kapsou et al., 2011).

1.6 Σκοπός και Στόχοι

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στο να διερευνήσει τις στάσεις του ευρύτερου πληθυσμού της Κύπρου, απέναντι στο φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας. Στόχοι είναι να διερευνηθούν οι πεποιθήσεις των Κυπρίων απέναντι στην ομοφυλοφιλία και οι απόψεις τους απέναντι στο ενδεχόμενο τεκνοθεσίας από ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Επιπρόσθετα, στοχεύει στο να εξεταστούν παράγοντες που πιθανόν να συνδέονται με τις στάσεις αυτές, όπως το φύλο, η ηλικία, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, το μορφωτικό επίπεδο, οι θρησκευτικές πεποιθήσεις και η πολιτική ιδεολογία.

1.7 Ερευνητικά Ερωτήματα και Ερευνητικές Υποθέσεις

Τα ερευνητικά ερωτήματα που καλούνται να απαντηθούν στη συγκεκριμένη μελέτη, είναι τα εξής:

- Οι στάσεις των Κύπριων απέναντι στην ομοφυλοφιλία ή/και την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, διαφέρουν ανάλογα με το φύλο, την ηλικία ή και το μορφωτικό επίπεδο;
- Οι θρησκευτικές πεποιθήσεις σχετίζεται με τις στάσεις των Κύπριων για την ομοφυλοφιλία ή/και την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια;
- Η πολιτική ιδεολογία σχετίζεται με τις στάσεις των Κύπριων για την ομοφυλοφιλία ή/και την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια;

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση πάνω στο θέμα των στάσεων για την ομοφυλοφιλία και το ενδεχόμενο τεκνοθεσίας από ομοφυλόφιλα ζευγάρια, οι υποθέσεις μας σχετικά με τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας είναι οι πιο κάτω:

- Αναμένεται να φανεί ότι οι γυναίκες παρουσιάζουν θετικότερες στάσεις για την ομοφυλοφιλία απ' ότι οι άνδρες, ενώ η γυναικεία ομοφυλοφιλία να είναι περισσότερο αποδεκτή απ' ότι η ανδρική (Herek, 2000).
- Είναι πιθανόν, τα μικρότερα σε ηλικία άτομα να έχουν πιο θετικές στάσεις από τα μεγαλύτερα ηλικιακά άτομα (Horn, 2006).
- Είναι πιθανόν, τα άτομα χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου να έχουν πιο αρνητικές πεποιθήσεις για τους ομοφυλόφιλους (Γρηγορόπουλος, 2010).
- Αναμένεται όσοι ανήκουν ή/και υποστηρίζουν δεξιά κόμματα να παρουσιάζουν αρνητικότερη στάση για την ομοφυλοφιλία (Παπαθανασίου & Αποστολίδης, 2013).
- Αναμένεται οι πιο βαθιά θρησκευόμενοι να έχουν πιο αρνητική στάση για την ομοφυλοφιλία (McGee, 2016).

1.8 Αναγκαιότητα και σπουδαιότητα Έρευνας

Η συγκεκριμένη έρευνα, αναμένεται να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο ώστε να κατανοήσουμε τα άτομα που έχουν αρνητικές στάσεις για την ομοφυλοφιλία, εμβαθύνοντας στους παράγοντες ανάπτυξης των αρνητικών τους στάσεων. Το φαινόμενο της

ομοφυλοφιλίας ξεκίνησε να διερευνάται αρκετά πρόσφατα, ενώ προηγούμενες έρευνες που θίγουν το ζήτημα δεν αφορούν Κύπριους πολίτες αλλά κυρίως άτομα του εξωτερικού. Η μελέτη αυτή, έχει σκοπό να διερευνήσει αποκλειστικά την κυπριακή κουλτούρα και κατά πόσο έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των στάσεων των Κύπριων πολιτών στο ζήτημα της ομοφυλοφιλίας.

Ως Συμβουλευτικοί Ψυχολόγοι του αύριο, θα ήταν χρήσιμο να δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή στο ζήτημα αυτό, στην προσπάθειά μας να εξαλείψουμε τα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις και τις ρατσιστικές πεποιθήσεις της κοινωνίας για την ομοφυλοφιλία. Επιπρόσθετα, η παρούσα έρευνα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως προπομπός για τη διεξαγωγή άλλων ερευνών μεταγενέστερα, «οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε λεπτομερέστερη αποτύπωση του τρόπου με τον οποίο εκδηλώνεται ένα φαινόμενο», όπως αυτό (Babbie, 2013).

Κεφάλαιο 2: Μεθοδολογία

2.1 Συμμετέχοντες της έρευνας

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν 100 ενήλικα άτομα ηλικίας από 22 έως 69 ετών. Από αυτούς, το 43% είναι άνδρες και το 57% γυναίκες. Αναφορικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, το 80% είναι ετεροφυλόφιλα άτομα, ενώ το 20% ανήκει σε άλλες κατηγορίες (ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι). Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο, 4 άτομα είχαν ολοκληρώσει το γυμνάσιο (4,0%), 13 άτομα το λύκειο (13,0%), 46 ήταν απόφοιτοι προπτυχιακών σπουδών (46,0%), 32 κατείχαν μεταπτυχιακό τίτλο (32,0%) και 5 είχαν διδακτορικό (5,0%). Σε σχέση με τον τόπο διαμονής, το 76% των συμμετεχόντων διαμένει στη πόλη και το 24% σε χωριό. Σχετικά με τα θρησκευτικά πιστεύω, 66 άτομα δήλωσαν Χριστιανοί Ορθόδοξοι (66,0%), 25 άθεοι (25,0%), 5 «δεν επιθυμώ να απαντήσω» (5,0%) και 3 αγνωστικιστές (4,0%). Η σημαντικότητα της θρησκείας στη ζωή των συμμετεχόντων κατανέμεται ως εξής. Για 35 άτομα (35,0%) η θρησκεία δεν έχει καμία σημασία, για 17 άτομα (17,0%) έχει μικρή σημασία, για 23 άτομα (23,0%) μέτρια, για 18 άτομα (18,0%) μεγάλη, και για 7 άτομα (7,0%) πολύ μεγάλη. Τέλος, όσον αφορά την πολιτική ιδεολογία, 3 άτομα τοποθετήθηκαν στην άκρα αριστερά (4,4%), 13 στην αριστερά (19,1%), 13 στο κέντρο-αριστερά (19,1%), 18 στο κέντρο (26,5%), 6 στο κέντρο-δεξιά (8,8%), 13 στη δεξιά (19,1%) και 2 στην άκρα δεξιά (2,9%).

Κριτήρια συμπερίληψης αποτέλεσαν η ενηλικίωση των συμμετεχόντων, καθώς και η κυπριακή καταγωγή και διαμονή. Συνεπώς, στην έρευνα μπορούσαν να συμμετέχουν μόνο ενήλικα άτομα που κατάγονται και διαμένουν στην Κύπρο.

2.2 Εργαλεία συλλογής δεδομένων

Για τη διερεύνηση χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική μέθοδος με μέσο συλλογής δεδομένων το ερωτηματολόγιο, το οποίο αναρτήθηκε και απαντήθηκε ηλεκτρονικά μέσω του προγράμματος Google Forms. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τρεις ενότητες. Στη

πρώτη ενότητα, συμπεριλαμβάνονται ερωτήσεις κοινωνικό-δημογραφικών στοιχείων με μεταβλητές όπως το φύλο, την ηλικία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τον τόπο διαμονής και το μορφωτικό επίπεδο. Παράλληλα, τέθηκαν ερωτήσεις κλίμακας Likert, σχετικά με την πολιτική ιδεολογία των ατόμων και την επίδραση της θρησκείας στη ζωή τους.

Στη δεύτερη ενότητα, αξιολογήθηκαν οι στάσεις των συμμετεχόντων για την ομοφυλοφιλία, οι οποίες μετρήθηκαν με τη χρήση του Adaptation of the attitudes toward lesbians and gay men (ATLG) scale into the Greek language του Herek. Το ερωτηματολόγιο αυτό, χωρίζεται σε δύο υποκλίμακες και κάθε υποκλίμακα περιλαμβάνει 20 ερωτήσεις. Η πρώτη, αφορά τους ομοφυλόφιλους άνδρες και η δεύτερη τις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Οι ερωτήσεις είναι πενταβάθμιας κλίμακας Likert όπου 1=«Συμφωνώ απόλυτα» και 5=«Διαφωνώ απόλυτα». Στη κλίμακα βαθμολόγησης, το συνολικό άθροισμα κυμαίνεται από το 10 μέχρι το 50. «Υψηλότερες βαθμολογίες δηλώνουν περισσότερο αρνητική στάση προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, ενώ χαμηλότερες περισσότερο θετική στάση» (Herek, 1988; Γρηγορόπουλος κ.ά., 2010). Η κλίμακα ATLG έχει χρησιμοποιηθεί εκτενώς στη διεθνή βιβλιογραφία και έχει αποδειχθεί ότι παρουσιάζει υψηλή εσωτερική συνέπεια. Ο Herek (1988) ανέφερε τιμές Cronbach's $\alpha = .92$ για την υποκλίμακα ATG (στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες) και Cronbach's $\alpha = .90$ για την υποκλίμακα ATL (στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες). Παρόμοια επίπεδα αξιοπιστίας έχουν καταγραφεί και σε άλλες μελέτες (Lottes & Kuriloff, 1992). Στην ελληνική προσαρμογή της κλίμακας (Γρηγορόπουλος κ.ά., 2010), ο συντελεστής αξιοπιστίας βρέθηκε επίσης σε υψηλά επίπεδα (Cronbach's $\alpha > .85$), επιβεβαιώνοντας την καταλληλότητά της για χρήση στον ελληνικό πληθυσμό.

Στη τρίτη ενότητα, αξιολογήθηκαν οι απόψεις σχετικά με την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, οι οποίες μετρήθηκαν με τη χρήση της κλίμακας Attitudes Toward Same-Sex Couples as Adoptive Parents Scale (ATSCAP), η οποία μεταφράστηκε σύμφωνα με τη

μεθοδολογία της διγλωσσικής μετάφρασης (Κοκκάλα κ.ά., 2023). Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει δύο υποκλίμακες και κάθε μία από αυτές περιλαμβάνει 13 ερωτήσεις. Η μία κλίμακα αφορά τους ομοφυλόφιλους άνδρες και η άλλη τις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Οι ερωτήσεις είναι πενταβάθμιας κλίμακας Likert, όπου 1= «Διαφωνώ απόλυτα» και 5= «Συμφωνώ απόλυτα». Το άθροισμα των απαντήσεων κυμαίνεται από το 25 μέχρι το 150, με τις υψηλότερες βαθμολογίες να δείχνουν θετικότερη στάση απέναντι στην τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια (Spivey, 2006; Diaz, 2015; Κοκκάλα κ.ά., 2023). Η κλίμακα ATSCAP έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αξιόπιστη διεθνώς. Στην αρχική μελέτη της Spivey (2006), οι δύο υποκλίμακες κατέγραψαν Cronbach's $\alpha = .92$ (υποκλίμακα για ομοφυλόφιλους άνδρες) και Cronbach's $\alpha = .94$ (υποκλίμακα για ομοφυλόφιλες γυναίκες). Παρόμοια επίπεδα αξιοπιστίας έχουν επιβεβαιωθεί και σε μεταγενέστερες έρευνες (Diaz, 2015). Στην ελληνική προσαρμογή (Κοκκάλα κ.ά., 2023), η κλίμακα εμφάνισε επίσης υψηλή εσωτερική συνέπεια (Cronbach's $\alpha > .85$), γεγονός που επιβεβαιώνει την καταλληλότητά της για τη χρήση στο ελληνικό δείγμα.

2.3 Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων

Για τη διεξαγωγή της έρευνας, σε αρχικό στάδιο εξασφαλίστηκαν οι απαραίτητες άδειες χρήσης των ερωτηματολογίων από τους δημιουργούς ή μεταφραστές τους και στη συνέχεια, ελήφθη η επίσημη έγκριση γνωμοδότησης από την Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου (EEBK) με ημερομηνία 30/05/2024.

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε από τον Σεπτέμβριο του 2024 έως τον Δεκέμβριο του 2024 μέσω διαδικτύου, με τη βοήθεια του προγράμματος Google Forms, όπου δημιουργήθηκε το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε σε επιλεγμένες ομάδες του κοινωνικού δικτύου Facebook, οι οποίες σχετίζονται με τον κυπριακό πληθυσμό, ώστε να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη εκπροσώπηση και ποικιλία στις απαντήσεις.

Η συμμετοχή ήταν εθελοντική, ενώ προηγουμένως δινόταν λεπτομερής ενημέρωση για τον σκοπό της έρευνας, την ανωνυμία και την εμπιστευτικότητα των απαντήσεων, καθώς και για τη δυνατότητα αποχώρησης, μέσα από εισαγωγικό κείμενο συναίνεσης. Αναφερόταν ακόμη, ότι τα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς και θα αποθηκευτούν με ασφάλεια, σε προστατευμένο ηλεκτρονικό φάκελο προσβάσιμο μόνο από τον ερευνητή και την επιβλέπουσα καθηγήτρια, σύμφωνα με τις αρχές δεοντολογίας του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου. Ο εκτιμώμενος χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου ήταν περίπου 15 λεπτά. Η συναίνεση των συμμετεχόντων θεωρήθηκε ότι δόθηκε με την επιλογή «Επόμενο» για τη συνέχιση του ερωτηματολογίου.

Επιπλέον, σε περίπτωση που κάποιος συμμετέχων ένιωθε συναισθηματική δυσφορία κατά τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, υπήρχε πρόβλεψη για παροχή δωρεάν ψυχολογικής υποστήριξης μέσω του Συμβουλευτικού Κέντρου Ερευνητικών και Ψυχολογικών Υπηρεσιών του πανεπιστημίου.

Τα δεδομένα καταχωρήθηκαν σε ηλεκτρονικό αρχείο προστατευόμενο με κωδικό, σε υπολογιστή του Πανεπιστημίου. Η αποθήκευση των δεδομένων θα διαρκέσει πέντε έτη, μετά το πέρας των οποίων θα καταστραφούν. Η όλη διαδικασία ακολουθεί τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την προστασία προσωπικών δεδομένων (GDPR) και τις πρόνοιες του Data Protection Act (2001).

2.4 Επεξεργασία δεδομένων και Στατιστική Ανάλυση

Για την καταγραφή και επεξεργασία των απαντήσεων, κρίθηκε απαραίτητη η κωδικοποίηση όλων των μεταβλητών. Κάθε απάντηση αντιστοιχίστηκε σε αριθμητικό κωδικό, ώστε να είναι δυνατή η στατιστική επεξεργασία, και στη συνέχεια μεταφέρθηκε στο στατιστικό λογισμικό JAMOVI. Στο αρχείο δεδομένων, κάθε γραμμή αντιστοιχούσε σε έναν συμμετέχοντα, ενώ κάθε στήλη σε μία ερώτηση ή μεταβλητή της έρευνας. Αρχικά

διενεργήθηκαν περιγραφικές αναλύσεις για όλες τις κοινωνικοδημογραφικές μεταβλητές και τις κλίμακες των ερωτηματολογίων.

Οι βασικοί παράγοντες της ανάλυσης προέκυψαν από δύο ερωτηματολόγια, καθένα εκ των οποίων εξετάστηκε ξεχωριστά, διαμορφώνοντας συνολικά τέσσερις παράγοντες: (1) στάσεις απέναντι στους άνδρες ομοφυλόφιλους, (2) στάσεις απέναντι στις γυναίκες ομοφυλόφιλες, (3) στάσεις απέναντι στην υιοθεσία παιδιών από άνδρες ομοφυλόφιλους και (4) στάσεις απέναντι στην υιοθεσία παιδιών από γυναίκες ομοφυλόφιλες.

Χρησιμοποιήθηκαν δείκτες περιγραφικής στατιστικής για την οργάνωση και παρουσίαση των αριθμητικών δεδομένων και δείκτες επαγωγικής στατιστικής για την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων. Τα δημογραφικά στοιχεία αναλύθηκαν μέσω σχετικών συχνοτήτων (%), ενώ για τις συνεχείς μεταβλητές υπολογίστηκαν η μέση τιμή (M) και η τυπική απόκλιση (SD).

Για τον έλεγχο της κανονικότητας των δεδομένων εφαρμόστηκε το τεστ Shapiro–Wilk, συνοδευόμενο από οπτικές απεικονίσεις όπως Boxplots και Ιστογράμματα. Ο έλεγχος κανονικότητας (Shapiro–Wilk) ήταν στατιστικά σημαντικός μόνο για τις στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες και στους ομοφυλόφιλους άνδρες (ATL: $W = .871, p < .001$, ATG: $W = .883, p < .001$, ATSCAP–L: $W = .956, p = .002$, ATSCAP–G: $W = .964, p = .007$), γεγονός που υποδεικνύει απόκλιση από την κανονική κατανομή. Επιπλέον, ο έλεγχος ομοιογένειας διακυμάνσεων (Levene’s test) έδειξε ότι η παραδοχή της ομοιογένειας παραβιάστηκε σε όλες τις περιπτώσεις (όλες οι τιμές $p < .001$), γι’ αυτό και εφαρμόστηκε ο διορθωτικός έλεγχος Welch’s ANOVA.

Αρχικά, πραγματοποιήθηκε ανάλυση γραμμικής παλινδρόμησης (Regression Analysis), με τους τέσσερις παράγοντες ως εξαρτημένες μεταβλητές και ανεξάρτητες μεταβλητές το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, τις πολιτικές πεποιθήσεις και τη σημαντικότητα της θρησκείας.

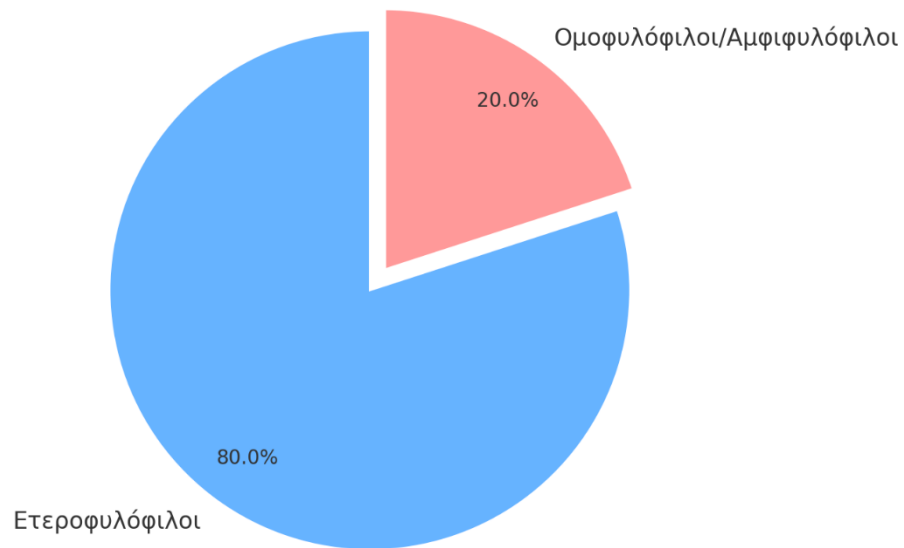
Στη συνέχεια, διενεργήθηκαν Independent Samples T-test για τη σύγκριση των συνολικών βαθμολογιών των παραγόντων που αφορούσαν τους άνδρες ομοφυλόφιλους με τις αντίστοιχες που αφορούσαν τις γυναίκες ομοφυλόφιλες, One-way ANOVA για τη διερεύνηση διαφορών στους τέσσερις παράγοντες σε σχέση με το φύλο και τον σεξουαλικό προσανατολισμό, scatterplots για την οπτική διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ των παραγόντων και Γραμμική ανάλυση (Linear Regression) για τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των εξαρτημένων μεταβλητών με τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Όλες οι αναλύσεις πραγματοποιήθηκαν με επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $p < .05$.

Για την ανάλυση των δεδομένων ακολουθήθηκαν δύο διακριτές στρατηγικές. Αρχικά, πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις στο σύνολο του δείγματος ($N=100$), με στόχο την αποτύπωση των συνολικών στάσεων των συμμετεχόντων. Στη συνέχεια, διεξήχθησαν ξεχωριστές αναλύσεις μόνο για την υποομάδα των ετεροφυλόφιλων συμμετεχόντων ($N=80$), καθώς η συγκεκριμένη κατηγορία αποτελούσε την πλειοψηφία του δείγματος (**Γράφημα 1**) και ώστε να δούμε τις στάσεις των μη ομοφυλόφιλων στα θέματα που απασχολούν την έρευνα. Η επιλογή αυτή κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να ενισχυθεί η αντιπροσωπευτικότητα των ευρημάτων και να αυξηθεί η δυνατότητα γενίκευσής τους.

Κεφάλαιο 3: Αποτελέσματα Έρευνας

3.1 Περιγραφική Στατιστική

Γράφημα 1: Κατανομή του δείγματος με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό.



Πίνακας 1: Περιγραφικά στοιχεία μεταβλητών έρευνας για το σύνολο του δείγματος

	N	Min	Max	Mean	Std. Dev
Στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATL total)	100	20	96	39.8	22.5
Στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες (ATG total)	100	20	96	40.8	23.1
Στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών (ATSCAP-L total)	100	14	69	34.3	16.5
Στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ζευγάρια ομοφυλόφιλων ανδρών (ATSCAP-G total)	100	14	69	34.7	16.3

Για το σύνολο του δείγματος (N=100), οι στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATL total) κυμάνθηκαν από 20 έως 96 μονάδες, με μέσο όρο 39.8 και τυπική

απόκλιση 22.5. Οι στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες (ATG total) παρουσίασαν τιμές από 20 έως 96, με μέσο όρο 40.8 και τυπική απόκλιση 23.1.

Όσον αφορά τις στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών (ATSCAP-L total), οι βαθμολογίες κυμάνθηκαν από 14 έως 69, με μέσο όρο 34.3 και τυπική απόκλιση 16.5. Αντίστοιχα, για την υιοθεσία από ομοφυλόφιλους άνδρες (ATSCAP-G total), οι τιμές κυμάνθηκαν επίσης από 14 έως 69, με μέσο όρο 34.7 και τυπική απόκλιση 16.3.

Πίνακας 2: Περιγραφικά στοιχεία μεταβλητών έρευνας για τους ετεροφυλόφιλους

	N	Min	Max	Mean	Std. Dev
Στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATL total)	80	20	96	43.9	23.4
Στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες (ATG total)	80	20	96	45.1	23.9
Στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών (ATSCAP-L total)	80	14	69	37.7	16.6
Στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ζευγάρια ομοφυλόφιλων ανδρών (ATSCAP-G total)	80	14	69	38.1	16.3

Για την υποομάδα των ετεροφυλόφιλων συμμετεχόντων (N=80), οι στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATL total) κυμάνθηκαν από 20 έως 96 μονάδες, με μέσο όρο 43.9 και τυπική απόκλιση 23.4. Αντίστοιχα, οι στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες (ATG total) κυμάνθηκαν από 20 έως 96, με μέσο όρο 45.1 και τυπική απόκλιση 23.9).

Για την τεκνοθεσία από ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών (ATSCAP-L total), οι τιμές κυμάνθηκαν από 14 έως 69, με μέσο όρο 37.7 και τυπική απόκλιση 16.6. Τέλος, στις στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλους άνδρες (ATSCAP-G total), οι βαθμολογίες κυμάνθηκαν από 14 έως 69, με μέσο όρο 38.1 και τυπική απόκλιση 16.3.

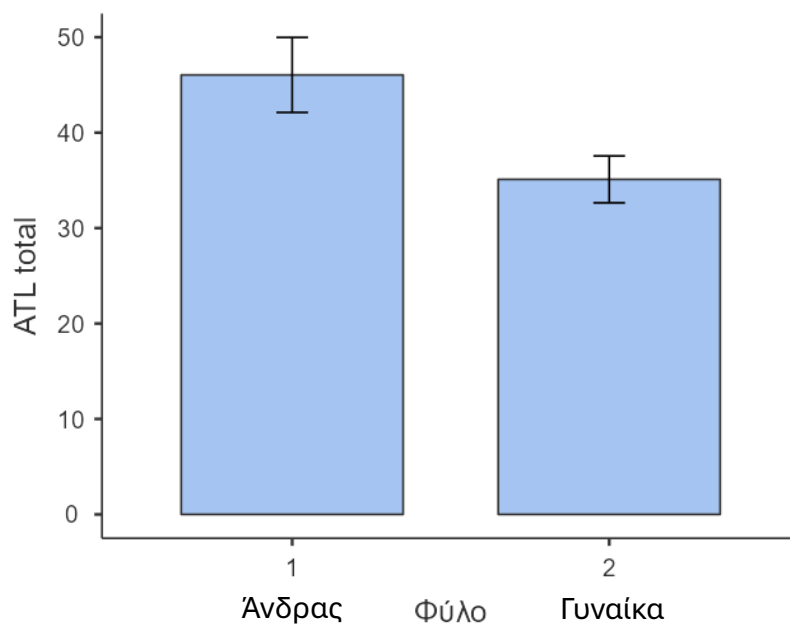
3.2 Αναλύσεις διακύμανσης - ANOVA

Πίνακας 3: Μέσοι Όροι και Τυπικές Αποκλίσεις στις τέσσερις κλίμακες ανά φύλο, για το σύνολο του δείγματος και για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες

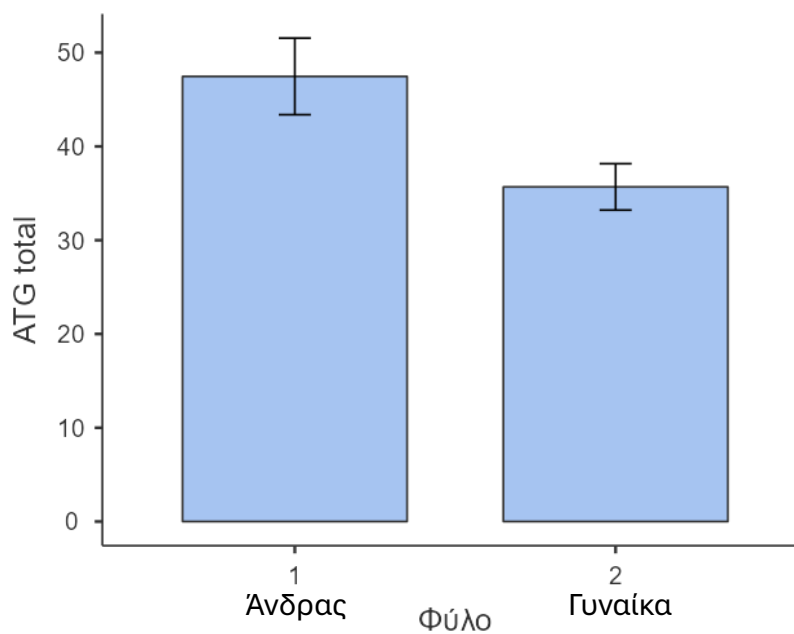
	Άνδρες (Σύνολο, N=43) M (SD)	Γυναίκες (Σύνολο, N=57) M (SD)	Άνδρες (Ετεροφυλόφιλοι, N=34) M (SD)	Γυναίκες (Ετεροφυλόφιλες, N=46) M (SD)
ATL total	46.0 (25.8)	35.1 (18.6)	52.3 (25.5)	37.7 (19.7)
ATG total	47.5 (26.8)	35.7 (18.7)	54.1 (26.4)	38.4 (19.7)
ATSCAP-L total	39.7 (17.8)	30.2 (14.3)	44.7 (16.6)	32.5 (14.7)
ATSCAP-G total	40.1 (17.5)	30.7 (14.2)	45.0 (16.4)	33.1 (14.4)

Για να διερευνηθούν οι διαφορές στις στάσεις με βάση το φύλο, πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης ενός παράγοντα (One-Way ANOVA) με το φύλο ως σταθερό παράγοντα για κάθε μεταβλητή ξεχωριστά. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλες τις υπό εξέταση μεταβλητές (στάση απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATL total) - $F(1,72)=5.57, p < .001$ (**Γράφημα 2**), στάση απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες (ATG total) - $F(1,71)=6.09, p < .001$ (**Γράφημα 3**), στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATSCAP-L total) - $F(1,79)=8.26, p < .001$ (**Γράφημα 4**), και στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλους άνδρες (ATSCAP-G total) - $F(1,79)=8.25, p < .001$) (**Γράφημα 5**).

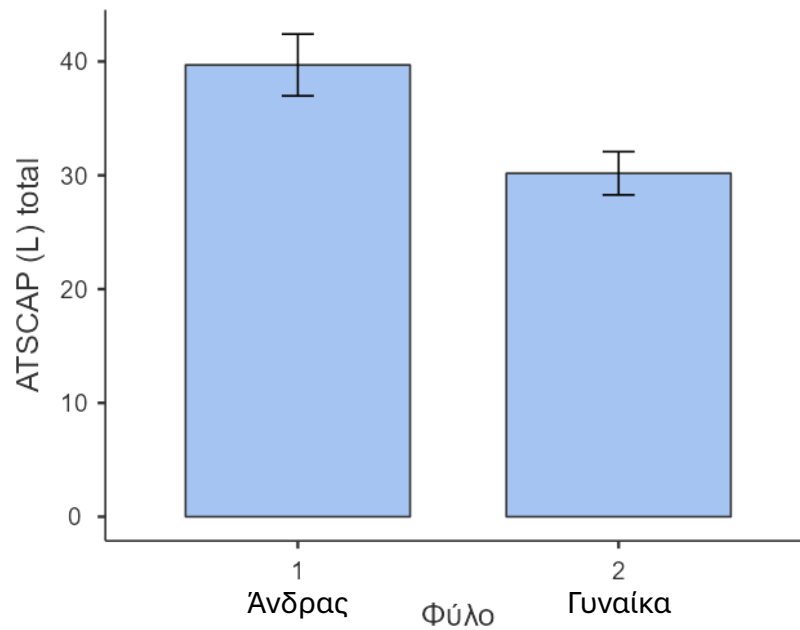
Γράφημα 2: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATL ανά φύλο, για το σύνολο του δείγματος



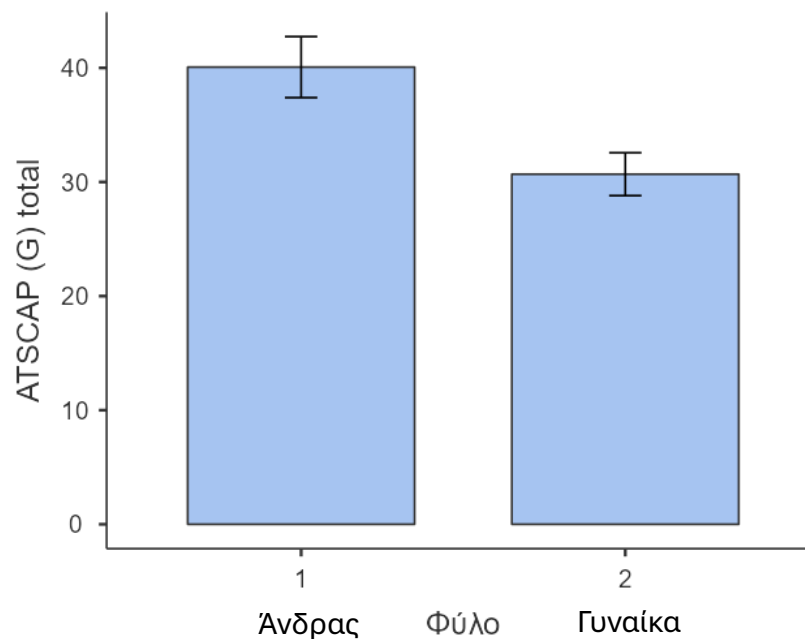
Γράφημα 3: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATG ανά φύλο, για το σύνολο του δείγματος



Γράφημα 4: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-L ανά φύλο, για το σύνολο του δείγματος



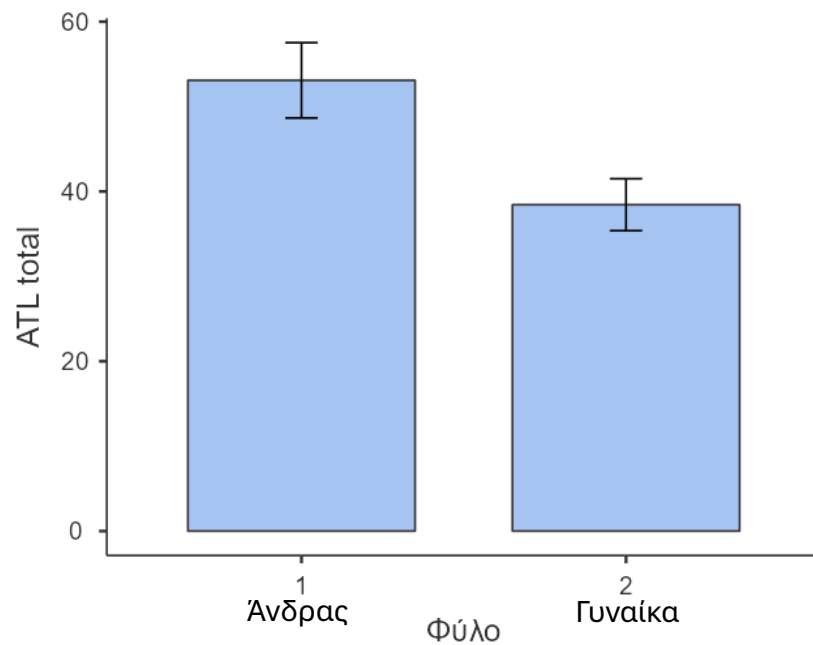
Γράφημα 5: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-G ανά φύλο, για το σύνολο του δείγματος



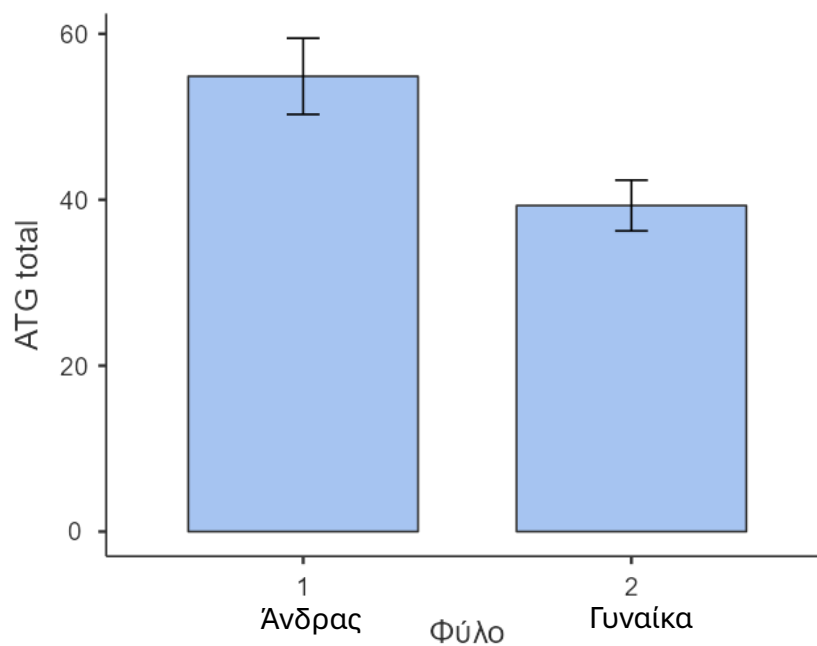
Για να διερευνηθούν οι διαφορές στις στάσεις με βάση το φύλο, πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης ενός παράγοντα (One-Way ANOVA) και στο υποσύνολο των ετεροφυλόφιλων συμμετεχόντων (N=80). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρχαν στατιστικά

σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλες τις υπό εξέταση μεταβλητές (στάση απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATL total) - $F(1,60)=7.78, p < .001$ (**Γράφημα 6**), στάση απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες (ATG total) - $F(1,58)=8.52, p < .001$ (**Γράφημα 7**), στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATSCAP–L total) - $F(1,66)=11.53, p < .001$ (**Γράφημα 8**), και στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλους άνδρες (ATSCAP–G total) - $F(1,65)=11.36, p < .001$) (**Γράφημα 9**).

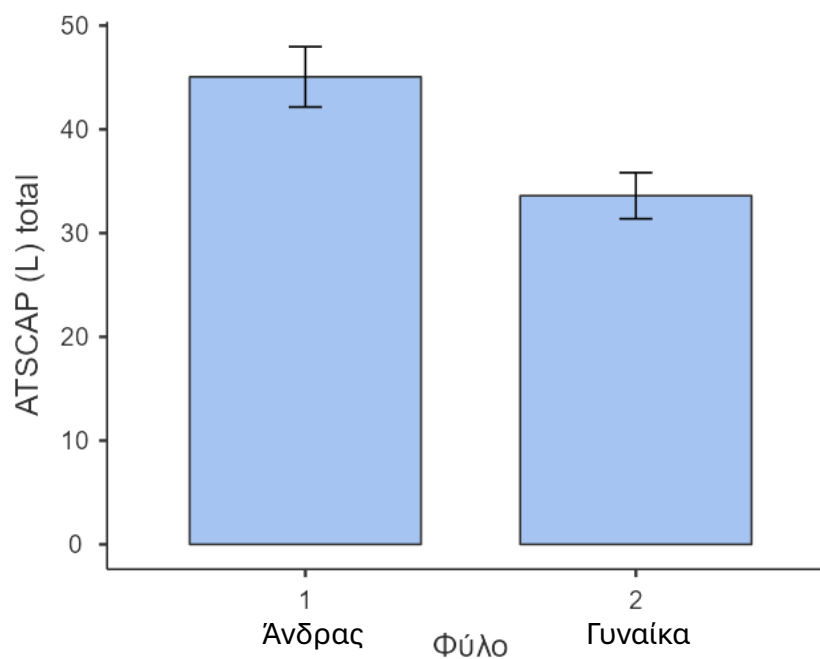
Γράφημα 6: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATL ανά φύλο, για τους ετεροφυλόφιλους



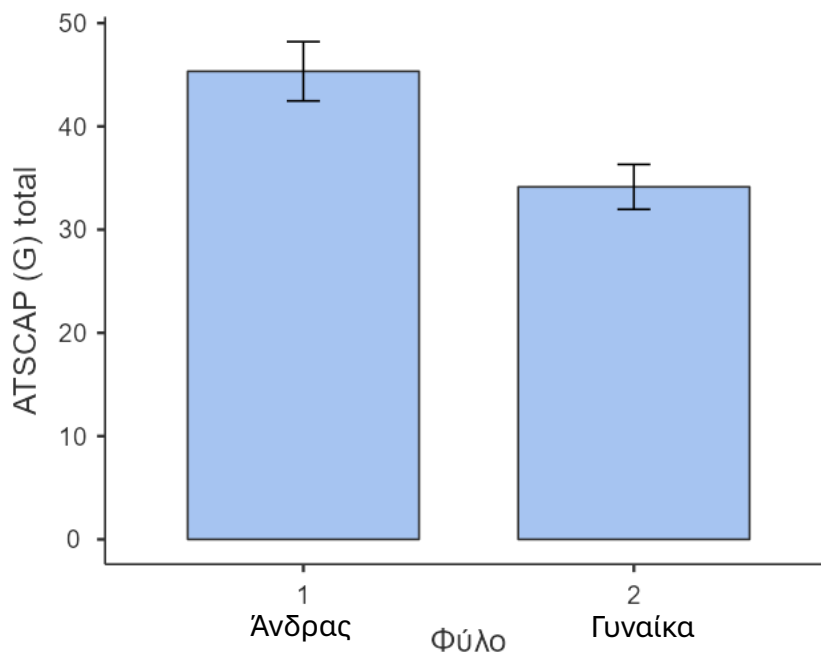
Γράφημα 7: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATG ανά φύλο, για τους ετεροφυλόφιλους



Γράφημα 8: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-L ανά φύλο, για τους ετεροφυλόφιλους



Γράφημα 9: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-G ανά φύλο, για τους ετεροφυλόφιλους



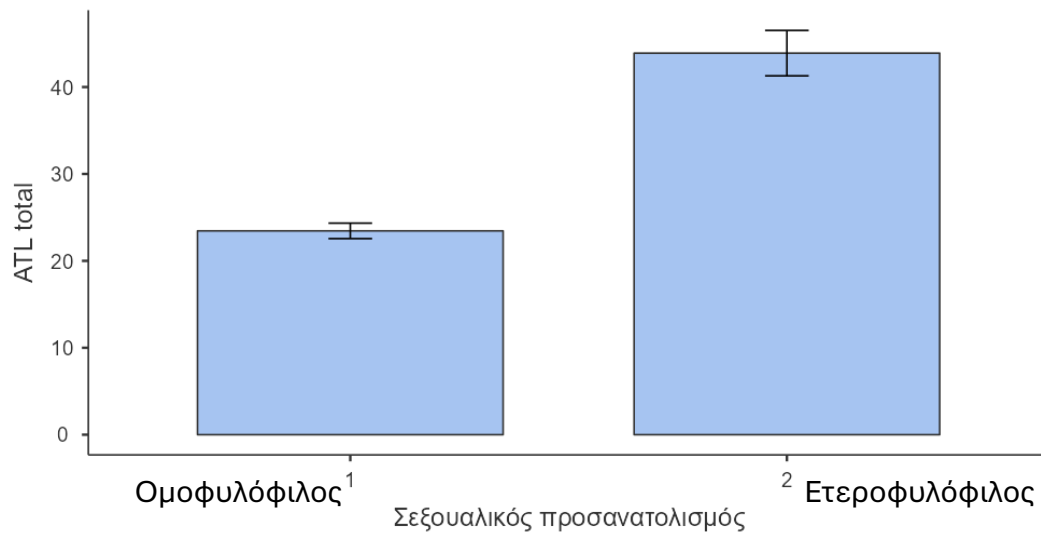
Πίνακας 4: Μέσοι Όροι (M) και Τυπικές Αποκλίσεις (SD) στις τέσσερις κλίμακες σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό

	Ομοφυλόφιλοι M (SD)	Ετεροφυλόφιλοι M (SD)	Σύνολο του δείγματος M (SD)
ATL total	23.4 (3.98)	43.9 (23.37)	39.8 (22.5)
ATG total	23.5 (3.94)	45.1 (23.95)	40.8 (23.1)
ATSCAP-L total	20.6 (5.88)	37.7 (16.58)	34.3 (16.5)
ATSCAP-G total	21.0 (6.11)	38.1 (16.28)	34.7 (16.3)

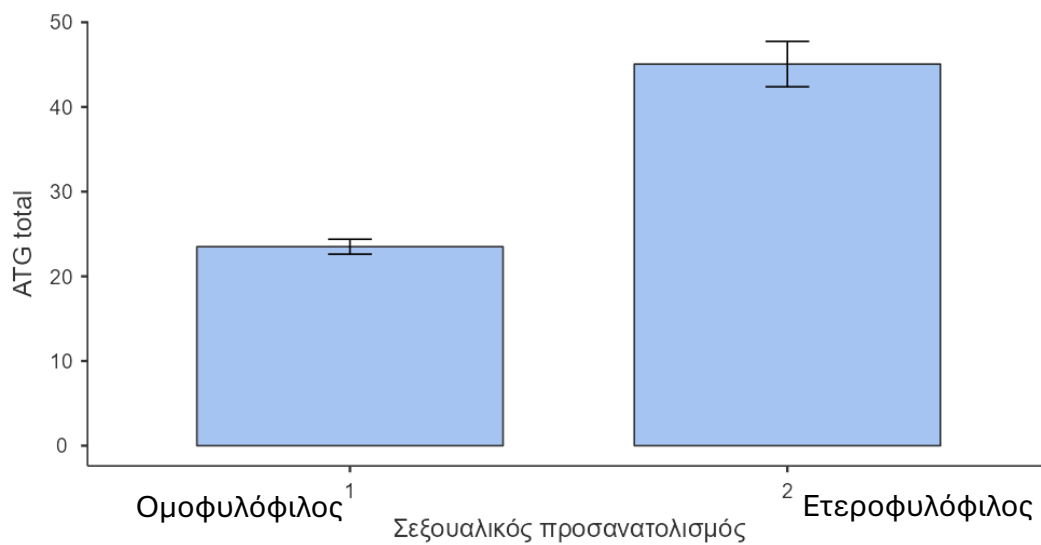
Για να διερευνηθούν οι διαφορές στις στάσεις με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό, πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης ενός παράγοντα (One-Way ANOVA) για τις τέσσερις υπό εξέταση μεταβλητές (ATL, ATG, ATSCAP-L και ATSCAP-G). Η ανάλυση έδειξε ότι υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ετεροφυλόφιλων και ομοφυλόφιλων συμμετεχόντων σε όλες τις υπό εξέταση μεταβλητές (στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATL total) – $F(1,93)=54.9, p < .001$ (**Γράφημα 10**), στάσεις

απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες (ATG total) – $F(1,92)=58.5, p < .001$ (*Γράφημα 11*), στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATSCAP–L total) – $F(1,87)=56.5, p < .001$ (*Γράφημα 12*), στάσεις απέναντι στην τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλους άνδρες (ATSCAP–G total) – $F(1,83)=55.8, p < .001$ (*Γράφημα 13*).

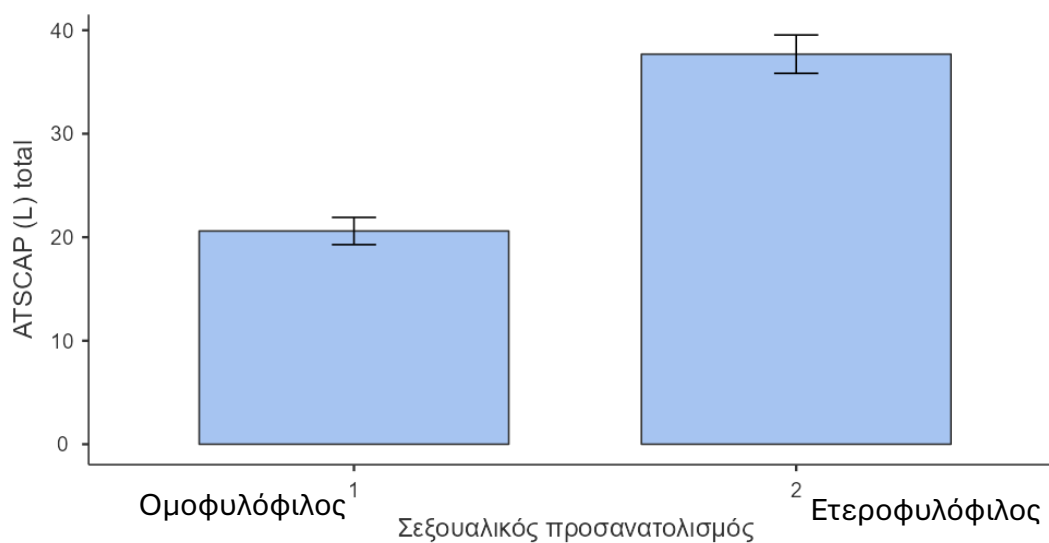
Γράφημα 10: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATL σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό



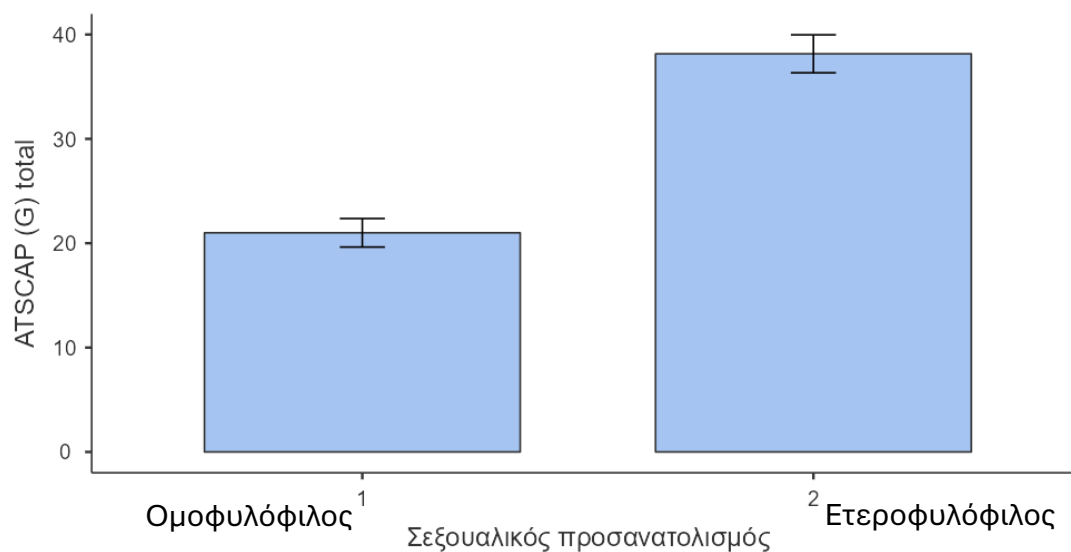
Γράφημα 11: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATG σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό



Γράφημα 12: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-L σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό



Γράφημα 13: Μέσος όρος και Τυπική απόκλιση για τη κλίμακα ATSCAP-G σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό



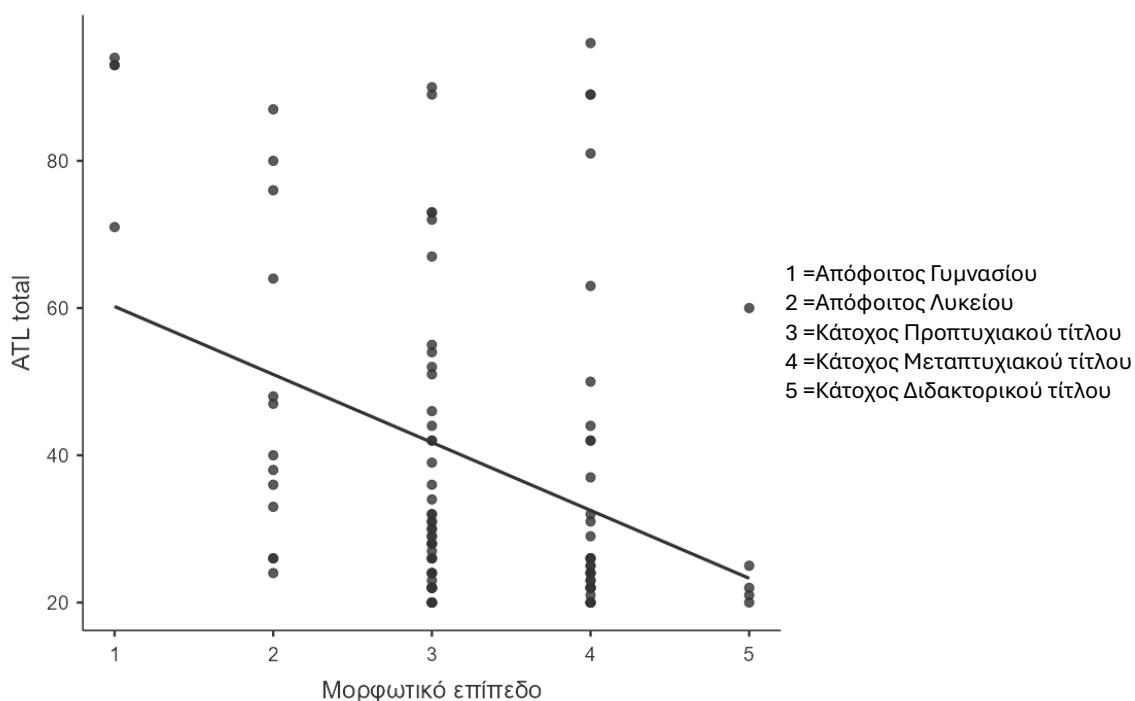
3.3 Ανάλυση Παλινδρόμησης

Για να διερευνηθούν οι παράγοντες που προβλέπουν τις στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATL), στους ομοφυλόφιλους άνδρες (ATG), καθώς και στην τεκνοθεσία από ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών (ATSCAP-L) και ανδρών (ATSCAP-G), πραγματοποιήθηκαν τέσσερις ξεχωριστές αναλύσεις γραμμικής παλινδρόμησης, με

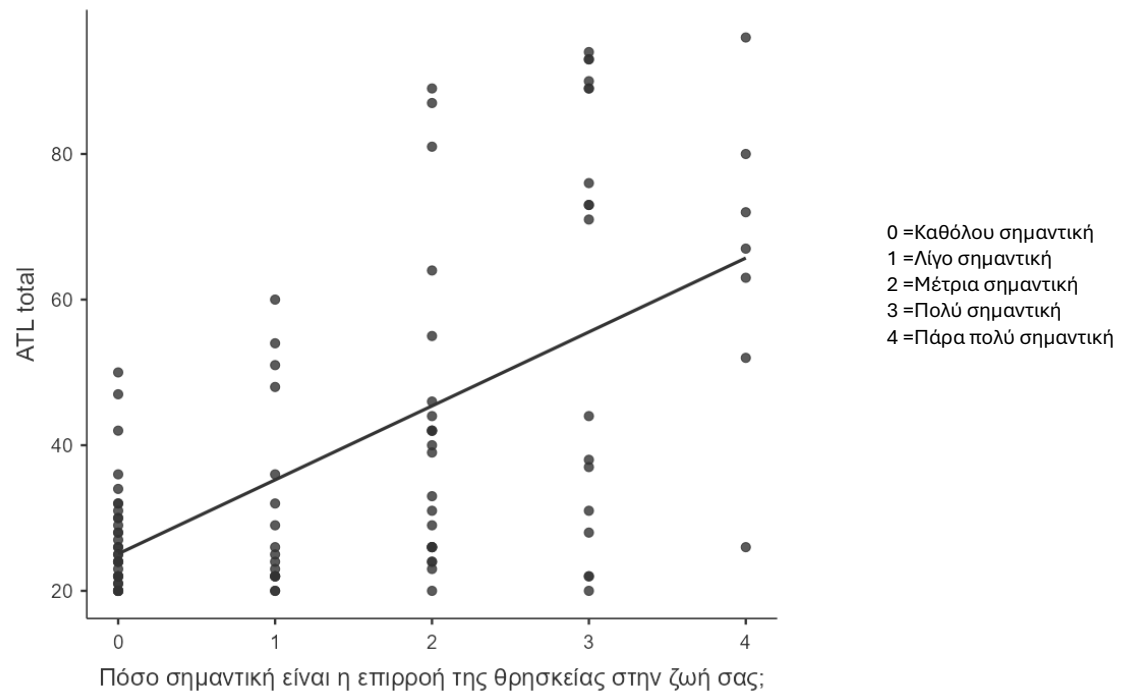
ανεξάρτητες μεταβλητές το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, τις πολιτικές πεποιθήσεις και τη σημασία της θρησκείας, αρχικά για όλο το δείγμα.

Το μοντέλο για την κλίμακα ATL ήταν στατιστικά σημαντικό, $R^2=.595$, υποδεικνύοντας ότι οι μεταβλητές ερμηνεύουν το 59.5% της διακύμανσης στις στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες αναδείχθηκαν το μορφωτικό επίπεδο ($\beta=-7.26, p < .001$) (*Γράφημα 14*), η σημαντικότητα της θρησκείας ($\beta=5.84, p < .001$) (*Γράφημα 15*) και οι πολιτικές πεποιθήσεις ($\beta=3.17, p < .001$) (*Γράφημα 16*). Αντίθετα, η ηλικία ($p = .118$), το φύλο ($p = .092$) και τα γενικά θρησκευτικά πιστεύω ($p = .281$) δεν ανέδειξαν στατιστικά σημαντική επίδραση. Για την κλίμακα ATG, το μοντέλο εξήγησε το 60.6% της διακύμανσης ($R^2=.606$). Σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες ήταν το μορφωτικό επίπεδο ($\beta=-6.44, p < .001$) (*Γράφημα 17*), η σημασία της θρησκείας ($\beta=6.34, p < .001$) (*Γράφημα 18*) και οι πολιτικές πεποιθήσεις ($\beta=3.21, p < .001$) (*Γράφημα 19*). Αντίθετα, η ηλικία ($p = .098$), το φύλο ($p = .076$) και τα γενικά θρησκευτικά πιστεύω ($p = .190$) δεν είχαν στατιστικά σημαντική συμβολή.

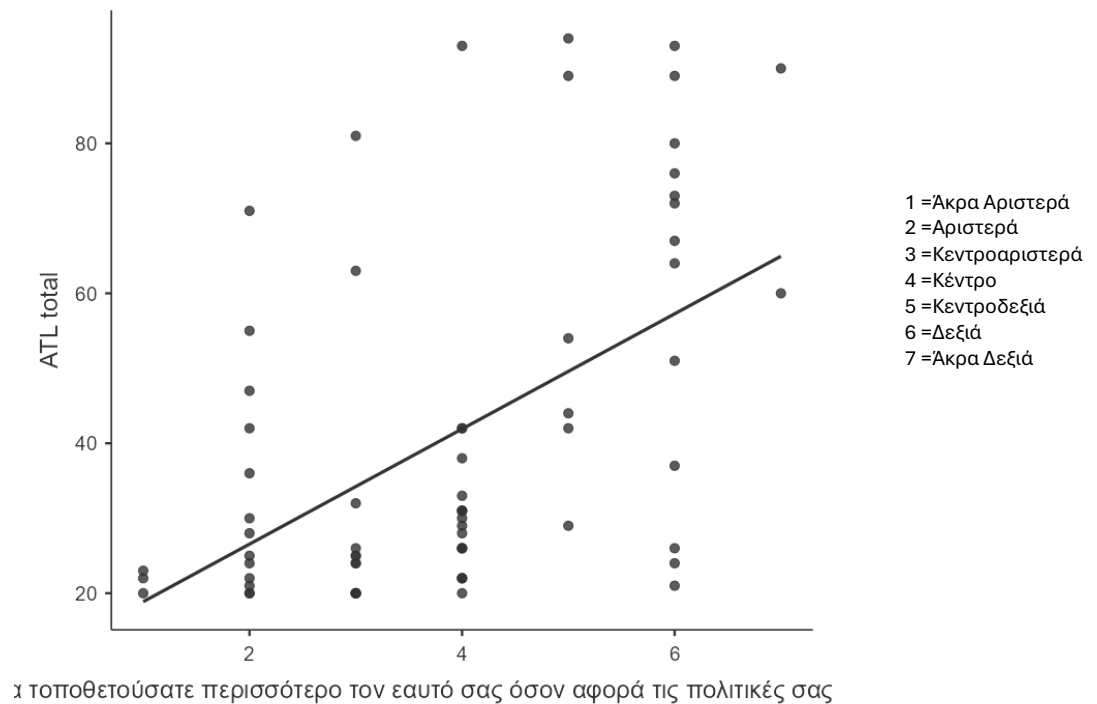
Γράφημα 14: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATL και μορφωτικού επιπέδου για το σύνολο του δείγματος



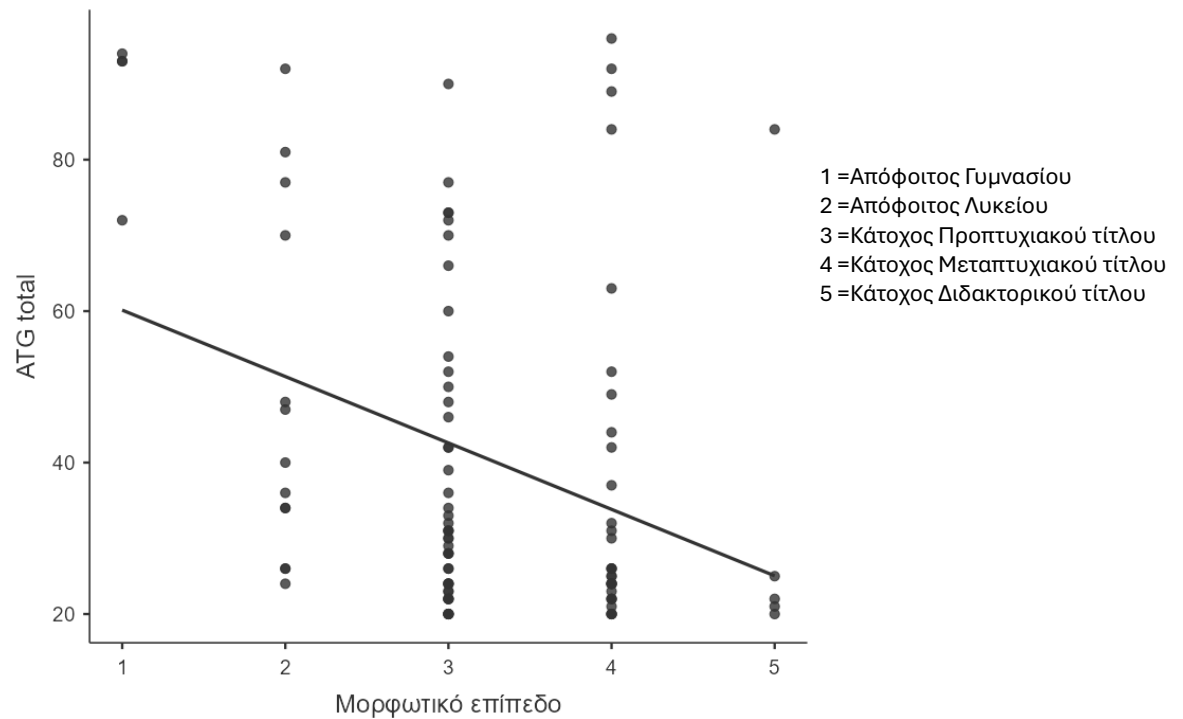
Γράφημα 15: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATL και σημαντικότητας θρησκείας για το σύνολο του δείγματος



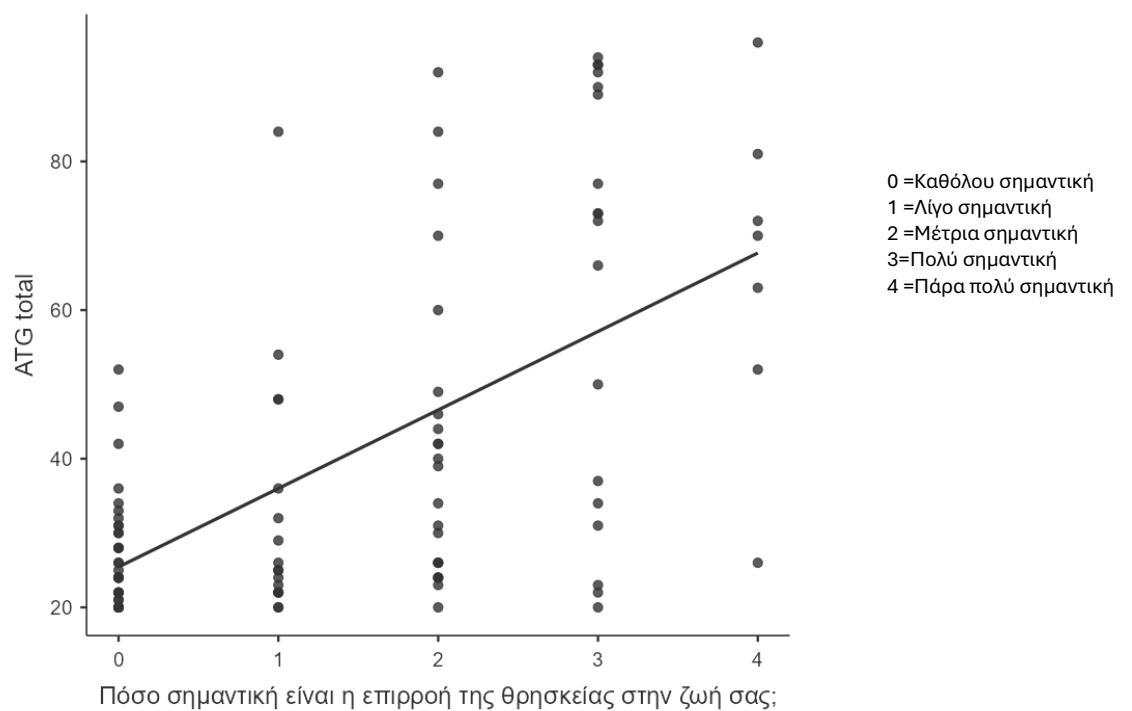
Γράφημα 16: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATL και πολιτικών πεποιθήσεων για το σύνολο του δείγματος



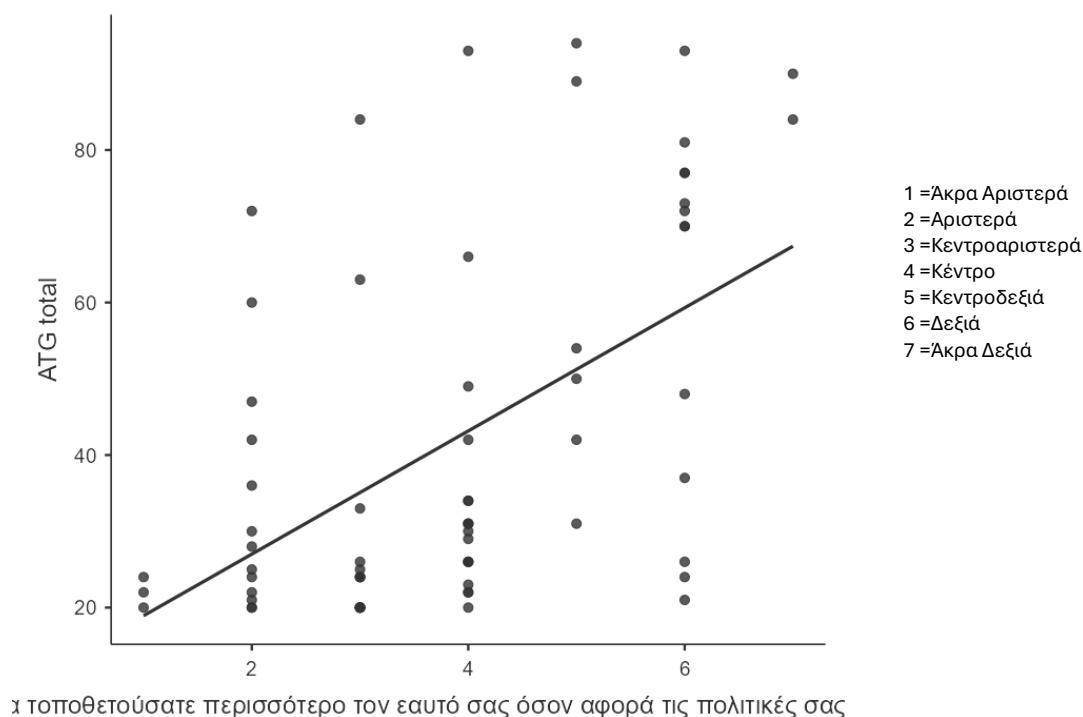
Γράφημα 17: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATG και μορφωτικού επιπέδου για το σύνολο του δείγματος



Γράφημα 18: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATG και σημαντικότητας θρησκείας για το σύνολο του δείγματος

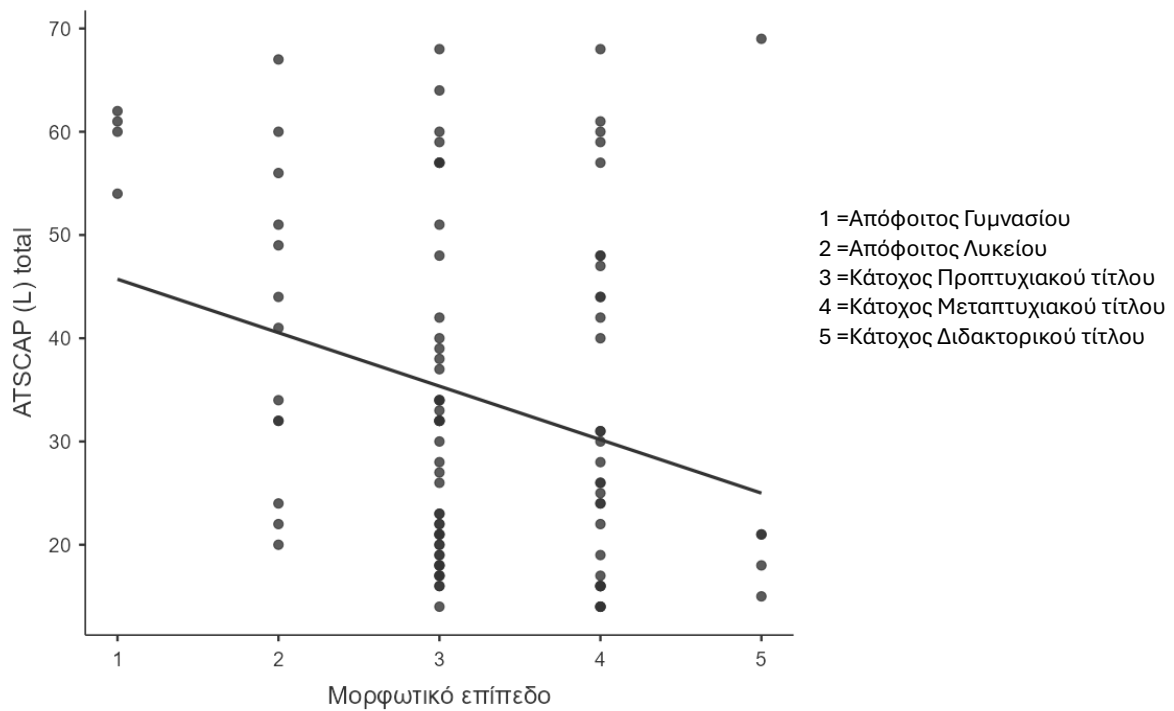


Γράφημα 19: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATG και πολιτικών πεποιθήσεων για το σύνολο του δείγματος

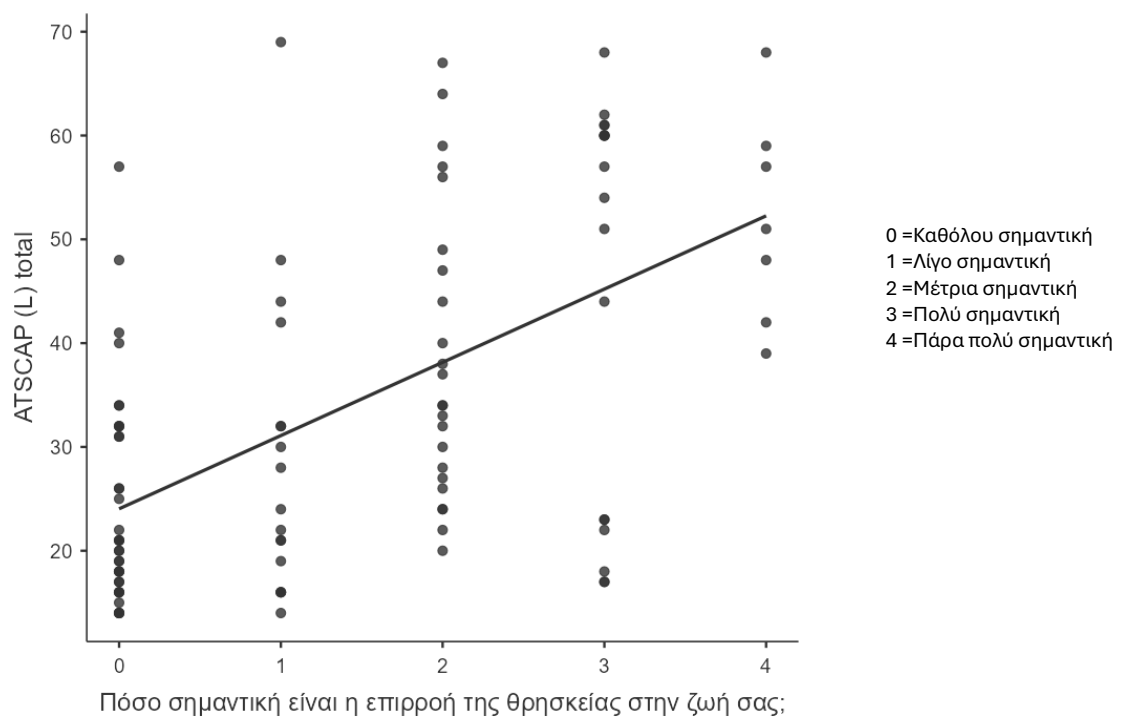


Αντίστοιχα, για την κλίμακα ATSCAP-L, το μοντέλο ήταν στατιστικά σημαντικό ($R^2=.624$), ερμηνεύοντας το 62.4% της διακύμανσης. Σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες ήταν το φύλο ($\beta=-7.01, p < .001$), το μορφωτικό επίπεδο ($\beta=-3.07, p < .001$) (**Γράφημα 20**), η σημαντικότητα της θρησκείας ($\beta=4.69, p < .001$) (**Γράφημα 21**) και οι πολιτικές πεποιθήσεις ($\beta=2.34, p < .001$) (**Γράφημα 22**). Η ηλικία ($p = .068$) και τα θρησκευτικά πιστεύω ($p = .112$) δεν ανέδειξαν σημαντική επίδραση. Τέλος, για την κλίμακα ATSCAP-G, το μοντέλο εξήγησε το 60.5% της διακύμανσης ($R^2=.605$). Σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες ήταν το φύλο ($\beta=-7.15, p < .001$), η σημασία της θρησκείας (**Γράφημα 23**) ($\beta=4.77, p < .001$) και οι πολιτικές πεποιθήσεις ($\beta=2.27, p < .001$) (**Γράφημα 24**). Η ηλικία ($p = .165$), το μορφωτικό επίπεδο ($p = .059$) και τα θρησκευτικά πιστεύω ($p = .146$) δεν εμφάνισαν στατιστικά σημαντική συμβολή.

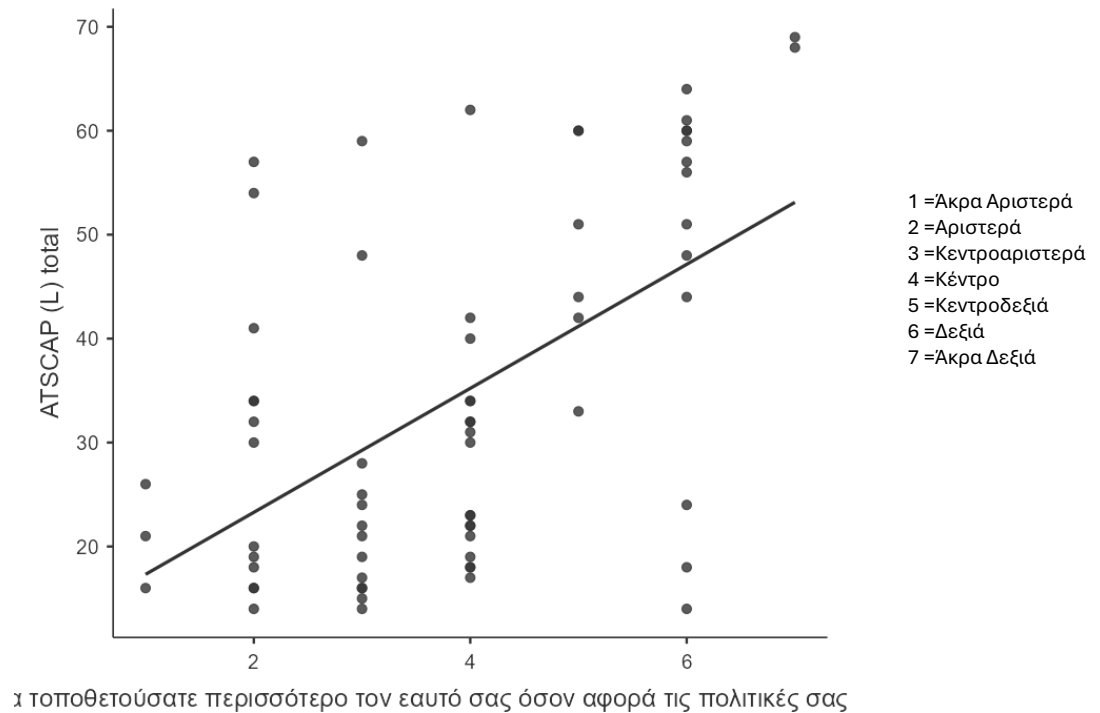
Γράφημα 20: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-L και μορφωτικού επιπέδου για το σύνολο του δείγματος



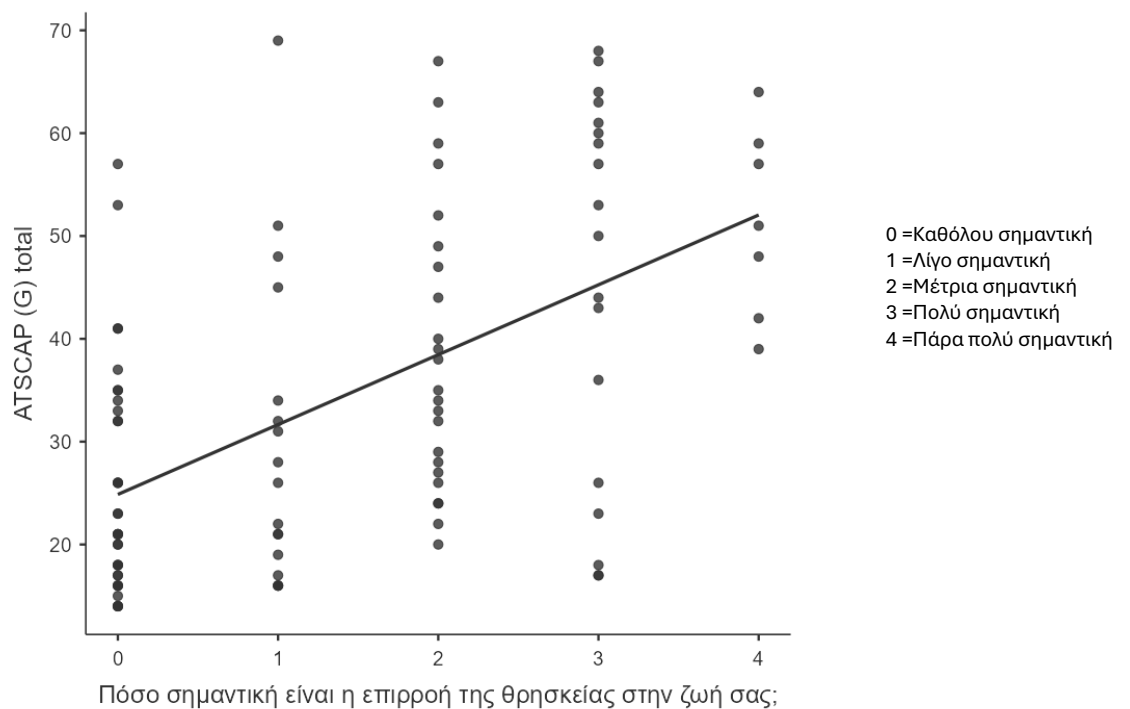
Γράφημα 21: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-L και σημαντικότητας θρησκείας για το σύνολο του δείγματος



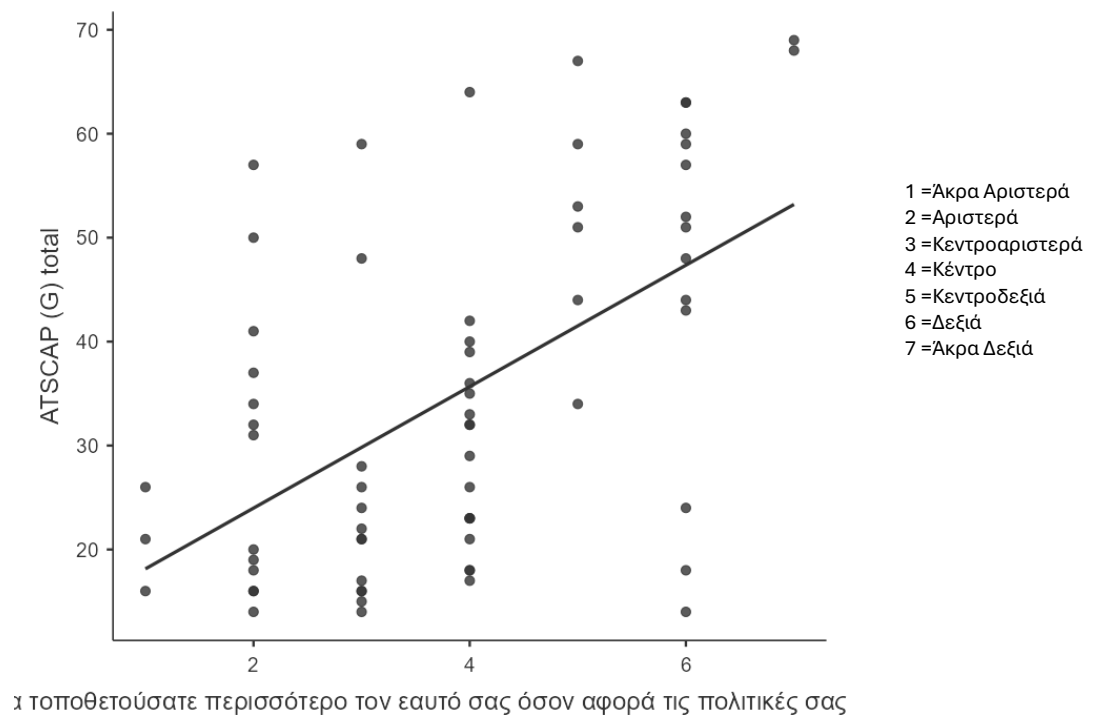
Γράφημα 22: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-L και πολιτικών πεποιθήσεων για το σύνολο του δείγματος



Γράφημα 23: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-G και σημαντικότητας θρησκείας για το σύνολο του δείγματος



Γράφημα 24: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-G και πολιτικών πεποιθήσεων για το σύνολο του δείγματος

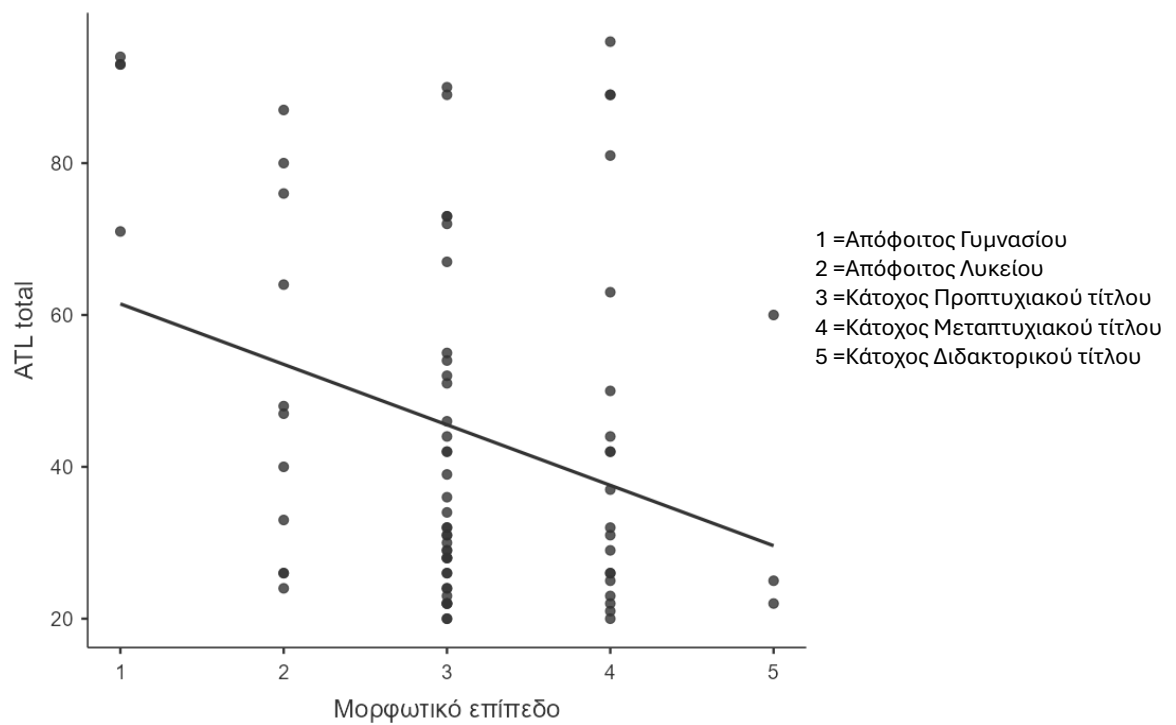


Για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες, πραγματοποιήθηκε ανάλυση γραμμικής παλινδρόμησης (Linear Regression) προκειμένου να διερευνηθεί ο ρόλος του φύλου, της ηλικίας, του μορφωτικού επιπέδου, της πολιτικής τοποθέτησης και της σημασίας της θρησκείας στη διαμόρφωση των στάσεων απέναντι στις υπό εξέταση μεταβλητές.

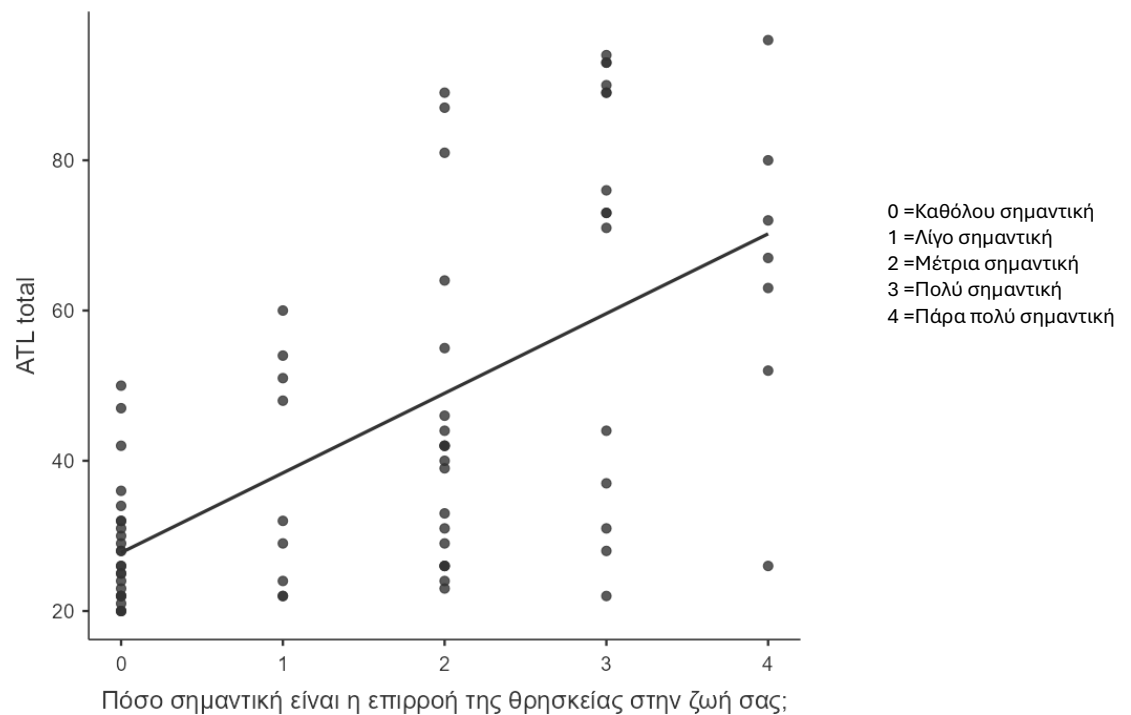
Το μοντέλο για τη στάση απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATL) ήταν στατιστικά σημαντικό και εξήγησε το 57.3% της διακύμανσης ($R=.757$, $R^2=.573$). Σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες αναδείχθηκαν το μορφωτικό επίπεδο ($\beta=-5.61$, $p < .05$) (**Γράφημα 25**) και η σημασία της θρησκείας στη ζωή ($\beta=6.82$, $p < .01$) (**Γράφημα 26**). Η ηλικία ($p = .135$), το φύλο ($p = .080$) και η πολιτική τοποθέτηση ($p = .086$) δεν ανέδειξαν στατιστικά σημαντική επίδραση. Για τις στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες (ATG), το μοντέλο ήταν επίσης στατιστικά σημαντικό και εξήγησε το 58.8% της διακύμανσης ($R=.767$, $R^2=.588$). Σημαντικός προβλεπτικός παράγοντας αναδείχθηκε η

σημασία της θρησκείας στη ζωή ($\beta=7.55$, $p < .01$) (*Γράφημα 27*). Η ηλικία ($p = .113$), το φύλο ($p = .056$), το μορφωτικό επίπεδο ($p = .069$) και η πολιτική τοποθέτηση ($p = .083$) δεν είχαν στατιστικά σημαντική επίδραση.

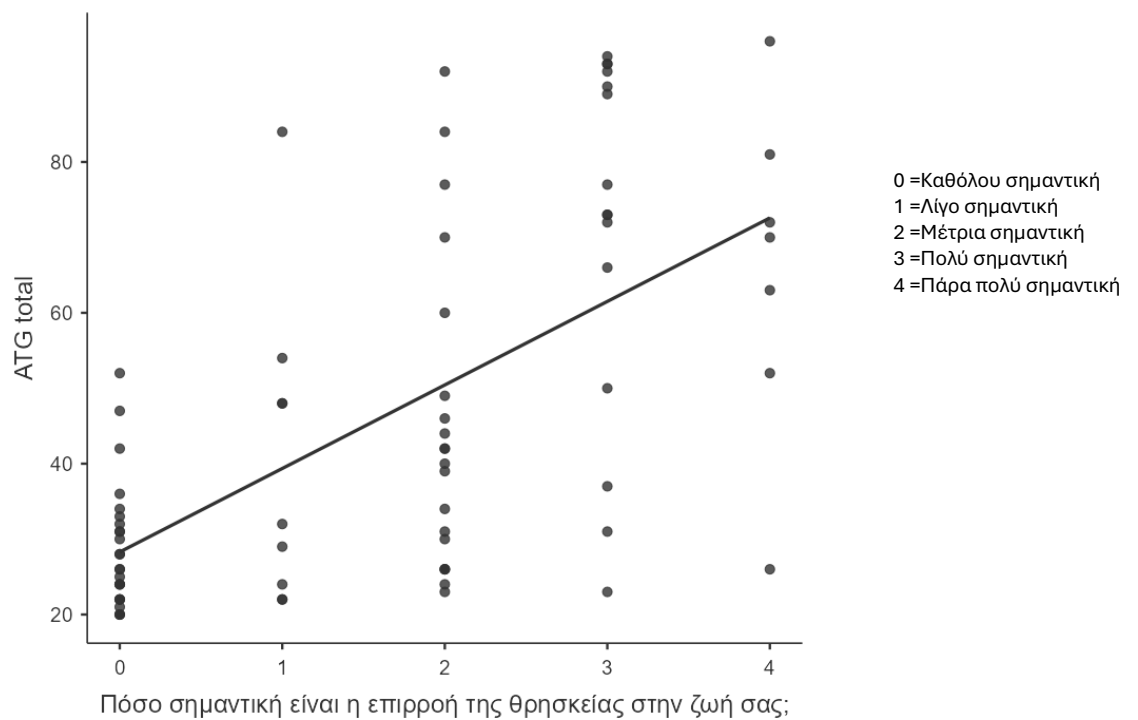
Γράφημα 25: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATL και μορφωτικού επιπέδου για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες



Γράφημα 26: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATL και σημαντικότητας θρησκείας για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες

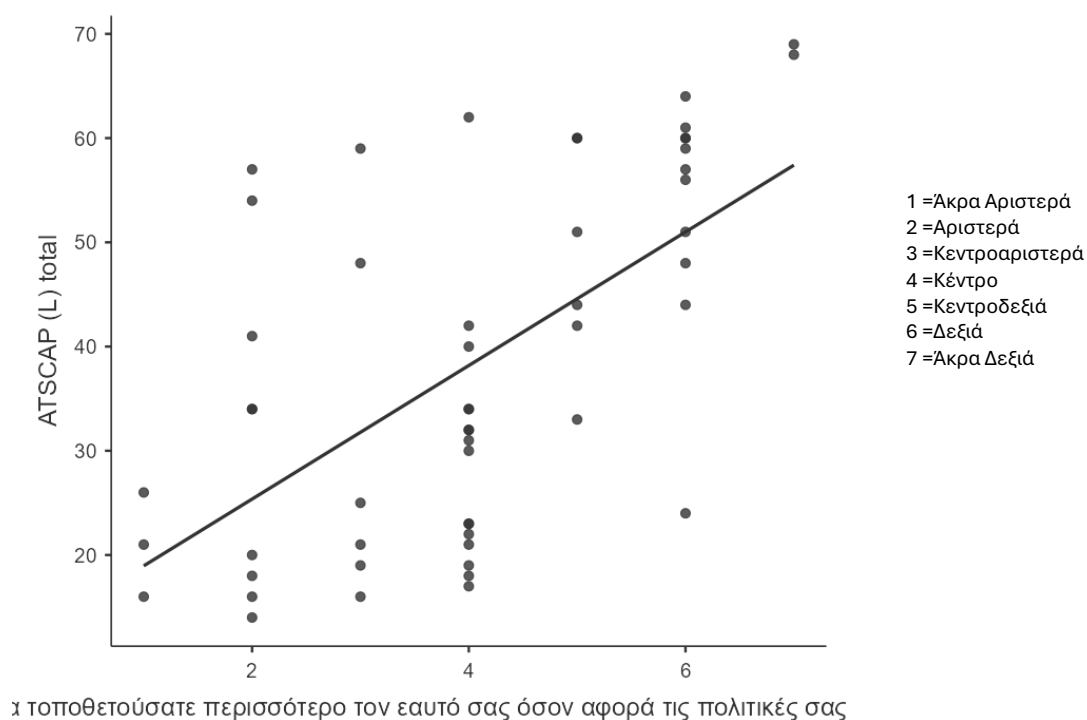


Γράφημα 27: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATG και σημαντικότητας θρησκείας για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες

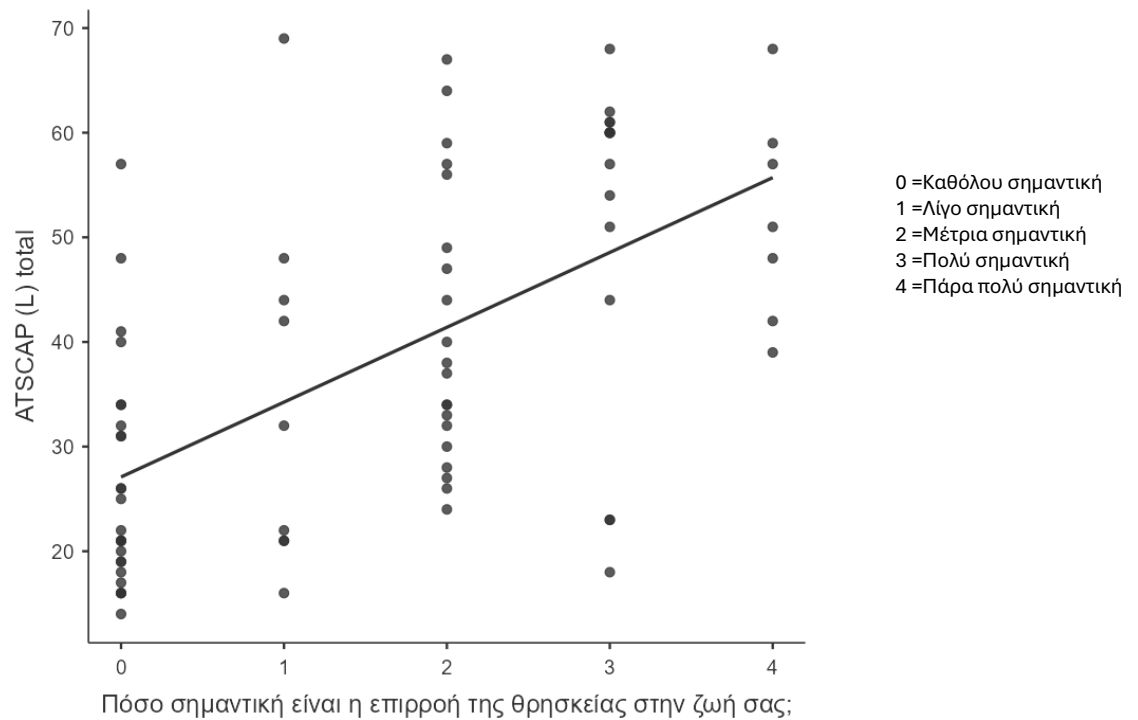


Αναφορικά με τη στάση απέναντι στην τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλες γυναίκες (ATSCAP–L), το μοντέλο εξήγησε το 62.4% της διακύμανσης ($R=.790$, $R^2=.624$). Στατιστικά σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες ήταν το φύλο ($\beta=-7.88$, $p < .05$, η πολιτική τοποθέτηση ($\beta=2.99$, $p < .05$) (**Γράφημα 28**) και η σημασία της θρησκείας στη ζωή ($\beta=5.16$, $p < .01$) (**Γράφημα 29**). Η ηλικία ($p = .061$) και το μορφωτικό επίπεδο ($p = .411$) δεν ανέδειξαν στατιστικά σημαντική συμβολή. Τέλος, για τη στάση απέναντι στην τεκνοθεσία από ομοφυλόφιλους άνδρες (ATSCAP–G total), το μοντέλο εξήγησε το 60.6% της διακύμανσης ($R=.778$, $R^2=.606$). Σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες ήταν το φύλο ($\beta=-8.02$, $p < .05$), η πολιτική τοποθέτηση ($\beta=2.86$, $p < .05$) (**Γράφημα 30**) και η σημασία της θρησκείας στη ζωή ($\beta=5.19$, $p < .01$) (**Γράφημα 31**). Η ηλικία ($p = .142$) και το μορφωτικό επίπεδο ($p = .515$) δεν ανέδειξαν στατιστικά σημαντική επίδραση.

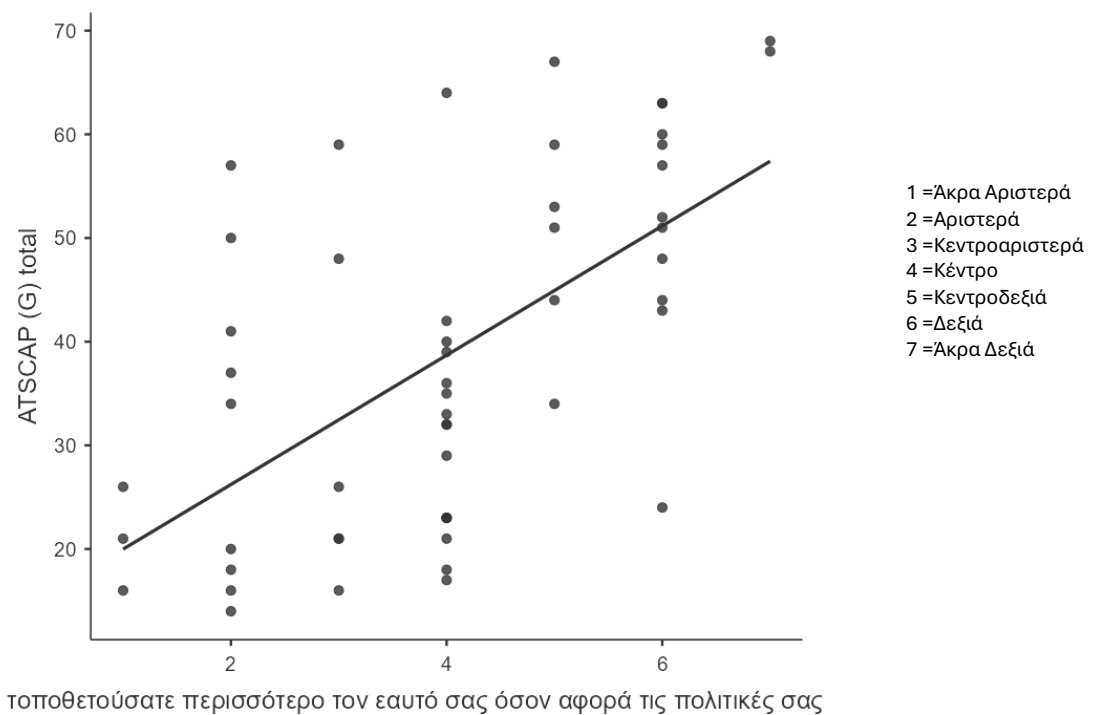
Γράφημα 28: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-L και πολιτικών πεποιθήσεων για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες



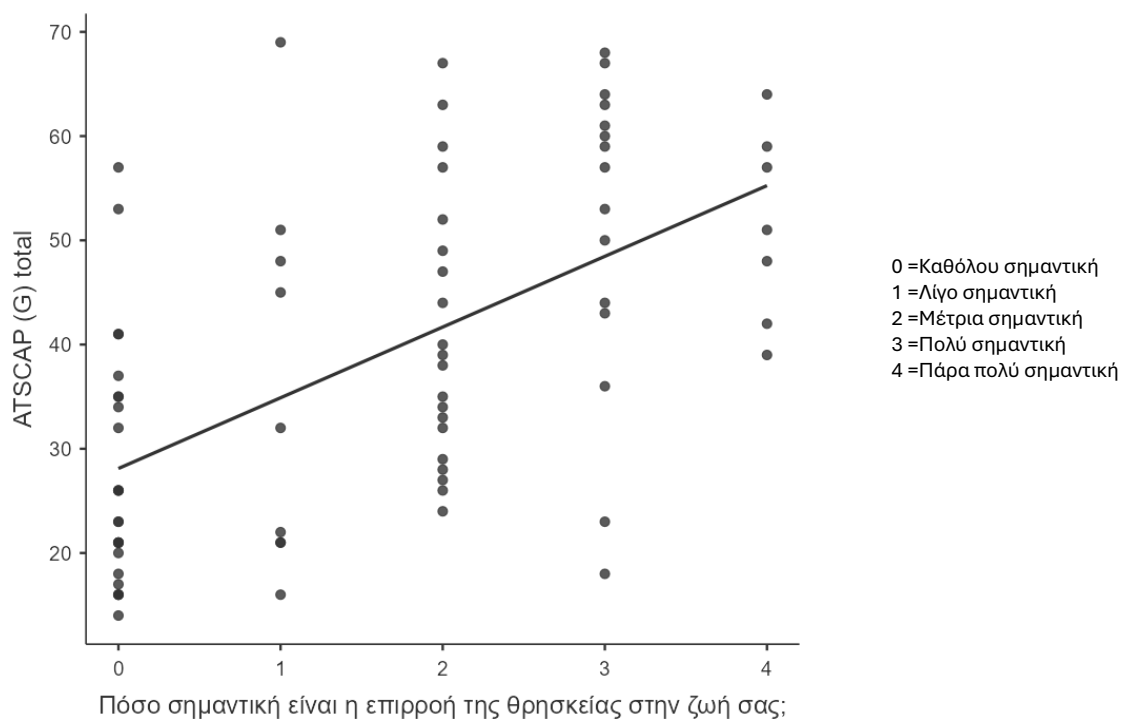
Γράφημα 29: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-L και σημαντικότητας θρησκείας για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες



Γράφημα 30: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-G και πολιτικών πεποιθήσεων για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες



Γράφημα 31: Γραμμική σχέση μεταξύ κλίμακας ATSCAP-G και σημαντικότητας θρησκείας για τους ετεροφυλόφιλους συμμετέχοντες



Κεφάλαιο 4: Συζήτηση

Ο βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των στάσεων του γενικού πληθυσμού της Κύπρου απέναντι στην ομοφυλοφιλία, καθώς και των απόψεων για το ενδεχόμενο τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια. Η μελέτη εστίασε ειδικά στον κυπριακό πληθυσμό, καλύπτοντας έτσι ένα κενό στη βιβλιογραφία, δεδομένου ότι προηγούμενες έρευνες γύρω από το ζήτημα αυτό αφορούσαν άλλες χώρες. Υπενθυμίζεται ότι οι στόχοι περιλάμβαναν τη διερεύνηση των πεποιθήσεων των Κυπρίων ως προς την ομοφυλοφιλία και την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, και την εξέταση παραγόντων που πιθανόν συνδέονται με τις στάσεις αυτές, όπως το φύλο, η ηλικία, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, το μορφωτικό επίπεδο, οι θρησκευτικές πεποιθήσεις και η πολιτική ιδεολογία (βλ. Ενότητα 1.6). Στη συζήτηση που ακολουθεί, συνοψίζουμε πώς τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν (βλ. Ενότητα 1.7) απαντήθηκαν από τα δεδομένα μας, εξετάζουμε αν επαληθεύθηκαν οι υποθέσεις μας και τι σημαίνουν τα αποτελέσματα αυτά υπό το πρίσμα της υπάρχουσας βιβλιογραφίας. Τέλος, θα παρουσιαστούν οι κλινικές και συμβουλευτικές προεκτάσεις της έρευνας, καθώς και οι περιορισμοί της.

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα αφορούσε το κατά πόσο οι στάσεις προς την ομοφυλοφιλία και τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, διαφοροποιούνται ανάλογα με το φύλο, την ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματά μας, πράγματι διαπιστώθηκαν σημαντικές διαφορές σε αυτές τις κατηγορίες, επιβεβαιώνοντας τις σχετικές ερευνητικές μας υποθέσεις. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες εμφανίζουν σημαντικά πιο θετικές στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία σε σύγκριση με τους άνδρες. Το εύρημα αυτό συνάδει με τη βιβλιογραφία, καθώς πλήθος ερευνών έχει δείξει ότι οι άνδρες τείνουν να είναι πιο αρνητικοί προς τα ομόφυλα άτομα από ό,τι οι γυναίκες (Herek, 2000). Στην παρούσα μελέτη, οι γυναίκες συμμετέχουσες αξιολόγησαν ευνοϊκότερα τόσο τις ομόφυλες σχέσεις γενικά, όσο και την προοπτική τεκνοθεσίας από ομόφυλα

ζευγάρια, σε σχέση με τους άνδρες συμμετέχοντες. Επιπλέον, εντοπίστηκε η αναμενόμενη διάκριση όσον αφορά το φύλο του ομόφυλου ατόμου. Η γυναικεία ομοφυλοφιλία αντιμετωπίστηκε ελαφρώς θετικότερα απ' ό,τι η ανδρική ομοφυλοφιλία. Αυτό το εύρημα είναι σύμφωνο με προηγούμενες μελέτες που δείχνουν ότι οι ετεροφυλόφιλοι, ιδίως οι άνδρες, εκφράζουν πιο έντονα αρνητικές στάσεις προς τους ομοφυλόφιλους του ίδιου φύλου, ενώ εμφανίζονται σχετικά λιγότερο απορριπτικοί προς τις ομοφυλόφιλες γυναίκες (Herek, 2000). Με άλλα λόγια, τόσο διεθνώς όσο και στον κυπριακό πληθυσμό, οι γυναίκες είναι γενικά πιο ανεκτικές και η ομοφυλοφιλία μεταξύ γυναικών θεωρείται πιο αποδεκτή σε σχέση με την ανδρική. Τα αποτελέσματά μας ακολουθούν αυτή την τάση, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση ότι το φύλο επηρεάζει τις στάσεις (Herek & McLemore, 2013; Monto & Supinski, 2014). Η διαφοροποίηση των στάσεων με βάση το φύλο μπορεί να ερμηνευτεί θεωρητικά μέσω της θεωρίας των κοινωνικών ρόλων, σύμφωνα με την οποία οι γυναίκες κοινωνικοποιούνται με τρόπο ώστε να είναι πιο συμπονετικές και ανεκτικές απέναντι στη διαφορετικότητα, συμπεριλαμβανομένων των ομοφυλόφιλων ατόμων (Eagly & Wood, 2012). Επιπλέον, ερευνητικά ευρήματα επιβεβαιώνουν ότι οι γυναίκες τείνουν να εμφανίζουν μεγαλύτερη αποδοχή προς την ομοφυλοφιλία σε σχέση με τους άνδρες, γεγονός που συνδέεται με τη μικρότερη απειλή που βιώνουν ως προς τη δική τους ταυτότητα φύλου (Herek & McLemore, 2013; Monto & Supinski, 2014).

Ένας εξίσου σημαντικός παράγοντας που αναδείχθηκε είναι η ηλικία. Όπως είχε υποθεθεί, οι νεότεροι συμμετέχοντες παρουσίασαν πιο θετικές αντιλήψεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία και στην τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, συγκριτικά με τους μεγαλύτερης ηλικίας συμμετέχοντες. Η γενεακή αυτή διαφορά αντανακλάται και σε διεθνείς έρευνες. Γενικότερα, οι νεότερες γενιές εμφανίζονται πιο αποδεκτικές προς την ομοφυλοφιλία, ενώ τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας τείνουν να διατηρούν περισσότερο αρνητικές ή συντηρητικές στάσεις πάνω στο θέμα (Horn, 2006). Ενδεικτικά, σε παγκόσμια κλίμακα έχει βρεθεί ότι στη

μεγάλη πλειονότητα των χωρών οι νεότεροι ενήλικες είναι πολύ πιο πιθανό να πιστεύουν πως η κοινωνία θα πρέπει να αποδέχεται την ομοφυλοφιλία, σε σύγκριση με τους μεγαλύτερους σε ηλικία, ένα χάσμα γενεών που σε ορισμένες περιπτώσεις είναι ιδιαίτερα έντονο (Pew Research Center, 2020). Τα δεδομένα μας από τον κυπριακό πληθυσμό επιβεβαιώνουν αυτή την τάση, δείχνοντας ότι η νεότερη ηλικιακή ομάδα συμμετεχόντων διακατέχεται από υψηλότερα επίπεδα αποδοχής προς τα ομοφυλόφιλα άτομα και τις οικογενειακές τους προοπτικές, σε αντίθεση με τις μεγαλύτερες ηλικίες που εμφάνισαν μεγαλύτερο βαθμό επιφυλακτικότητας ή/και προκατάληψης. Η διαφορά αυτή μπορεί να ερμηνευτεί με βάση τη θεωρία της κοινωνικής αλλαγής (Inglehart, 2008), σύμφωνα με την οποία οι νεότερες γενιές διαμορφώνουν τις αξίες τους σε κοινωνικά περιβάλλοντα με μεγαλύτερη έμφαση στα ατομικά δικαιώματα και την ισότητα, οδηγώντας σε αυξημένη αποδοχή της σεξουαλικής διαφορετικότητας. Αντίθετα, οι μεγαλύτερες γενιές έχουν κοινωνικοποιηθεί σε περιόδους όπου κυριαρχούσαν πιο παραδοσιακές αντιλήψεις περί φύλου και οικογένειας, γεγονός που εξηγεί την επιφυλακτικότητά τους (Inglehart, 2008).

Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο, τα αποτελέσματα καταδεικνύουν επίσης ότι το επίπεδο εκπαίδευσης σχετίζεται με τις στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία και την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια. Ειδικότερα, οι συμμετέχοντες με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο εξέφρασαν αρνητικότερες στάσεις, ενώ αντίθετα όσοι διέθεταν ανώτερη ή ανώτατη εκπαίδευση παρουσίασαν μεγαλύτερη αποδοχή και ανεκτικότητα. Αυτό το εύρημα συνάδει απόλυτα με τη σχετική υπόθεσή μας και υποστηρίζεται από τη διεθνή βιβλιογραφία. Έχει τεκμηριωθεί ότι όσο χαμηλότερο είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο ενός ατόμου, τόσο πιθανότερο είναι να τηρεί αρνητικές στάσεις προς την ομοφυλοφιλία (Γρηγορόπουλος, 2010; Pew Research Center, 2020). Συνεπώς, τα δικά μας ευρήματα στην κυπριακή κοινωνία ευθυγραμμίζονται με το γενικό μοτίβο ότι η υψηλότερη εκπαίδευση φαίνεται να συνδέεται με πιο θετικές στάσεις και μεγαλύτερη ανοχή προς τα ομοφυλόφιλα άτομα και τα δικαιώματά

τους, ενώ τα χαμηλότερα μορφωτικά στρώματα διακατέχονται από ισχυρότερες προκαταλήψεις.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, το προφίλ των ομάδων που εμφάνισαν τις πιο αρνητικές στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία και την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο τους άνδρες, τα μεγαλύτερης ηλικίας άτομα και τα άτομα με χαμηλότερη εκπαίδευση. Αντίστροφα, οι γυναίκες, οι νεότεροι ενήλικες και τα άτομα με υψηλότερη εκπαίδευση ήταν περισσότερο αποδεκτικοί και υποστηρικτικοί. Τα ευρήματα αυτά βρίσκονται σε συμφωνία με μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας και επιβεβαιώνουν τις υποθέσεις που είχαμε διαμορφώσει βάσει προηγούμενων ερευνών (Herek, 2000; Horn, 2006; Γρηγορόπουλος, 2010).

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα εξέτασε αν οι θρησκευτικές πεποιθήσεις των ατόμων σχετίζονται με τις στάσεις τους έναντι της ομοφυλοφιλίας και της ομόφυλης τεκνοθεσίας. Τα αποτελέσματά μας υποδεικνύουν ότι η θρησκευτικότητα αποτελεί όντως καθοριστικό παράγοντα. Οι συμμετέχοντες που δήλωσαν βαθιά θρησκευόμενοι ή ότι η θρησκεία παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη ζωή τους, παρουσίασαν αρνητικότερες στάσεις προς τους ομοφυλόφιλους και μικρότερη αποδοχή της ιδέας να υιοθετούν παιδιά τα ομόφυλα ζευγάρια. Αντίθετα, όσοι είχαν λιγότερο έντονη θρησκευτική προσήλωση και δήλωσαν πιο χαμηλή επιρροή της θρησκείας στη ζωή τους, εμφανίστηκαν σαφώς πιο ανεκτικοί και θετικά διακείμενοι. Αυτά τα ευρήματα, συμφωνούν με την αντίστοιχη υπόθεσή μας και ευθυγραμμίζονται με πλήθος προηγούμενων μελετών. Σε διεθνές επίπεδο, έχει καταδειχθεί ότι οι κοινωνίες και τα άτομα με υψηλή θρησκευτικότητα εμφανίζουν μειωμένη αποδοχή προς την ομοφυλοφιλία, ενώ όσοι δεν ανήκουν θρησκευτικά ή δίνουν μικρή σημασία στη θρησκεία είναι πολύ πιο ανεκτικοί (Jäckle & Wenzelburger, 2015; McGee, 2016; Pew Research Center, 2020). Αντίστοιχα, στην παρούσα έρευνα, οι πολύ θρήσκοι Κύπριοι συμμετέχοντες εξέφρασαν υψηλότερα επίπεδα αποδοκιμασίας και δυσφορίας προς τις

ομόφυλες σχέσεις και οικογένειες, σε σύγκριση με τους λιγότερο θρήσκους. Τα ευρήματά μας, υποστηρίζουν ότι η έντονη προσκόλληση σε συντηρητικές θρησκευτικές αντιλήψεις συσχετίζεται με εντονότερη ομοφοβική στάση. Η υπόθεσή μας ότι οι πιο θρησκευόμενοι θα εκφράσουν αρνητικότερες στάσεις επιβεβαιώθηκε, αναδεικνύοντας τη θρησκευτικότητα ως κρίσιμο παράγοντα στη διαμόρφωση των κοινωνικών στάσεων γύρω από την ομοφυλοφιλία.

Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα αφορούσε τον ρόλο της πολιτικής ιδεολογίας στις στάσεις προς την ομοφυλοφιλία και την ομόφυλη τεκνοθεσία. Τα δεδομένα μας έδειξαν σαφείς διαφοροποιήσεις ανάλογα με το ιδεολογικό προσανατολισμό των συμμετεχόντων. Συγκεκριμένα, όσοι τοποθετήθηκαν ιδεολογικά στη δεξιά πλευρά του φάσματος παρουσίασαν αρνητικότερες στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία, ενώ αντιθέτως οι συμμετέχοντες με αριστερές αντιλήψεις ήταν κατά πολύ περισσότερο αποδεκτικοί και υποστηρικτικοί προς τα δικαιώματα των ομόφυλων ατόμων. Αυτή η τάση επιβεβαιώνει την υπόθεσή μας ότι οι υποστηρικτές δεξιών κομμάτων θα εμφανίσουν πιο αρνητικές στάσεις (Παπαθανασίου & Αποστολίδης, 2013). Συνεπώς, η πολιτική ιδεολογική τοποθέτηση λειτουργεί ως φίλτρο μέσα από το οποίο οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν το φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας. Οι δεξιές ιδεολογίες φαίνεται να ευνοούν μια πιο αρνητική στάση, ενώ οι αριστερές ιδεολογίες συνδέονται με μεγαλύτερη αποδοχή των ομοφυλόφιλων ατόμων.

Επιπλέον, αξίζει να αναφερθεί ότι παρατηρήθηκε υψηλός συσχετισμός ανάμεσα στις στάσεις για την ίδια την ομοφυλοφιλία και στις στάσεις για την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια. Δηλαδή, όσοι ήταν αρνητικά διακείμενοι προς την ομοφυλοφιλία γενικότερα, ήταν κατά κανόνα και αντίθετοι στην ιδέα ότι τα ομόφυλα ζευγάρια μπορούν να γίνουν γονείς μέσω τεκνοθεσίας. Το εύρημα αυτό είναι αναμενόμενο, καθώς η δεύτερη στάση αποτελεί σε μεγάλο βαθμό επέκταση της πρώτης. Η αποδοχή της ομογονεϊκότητας προϋποθέτει μια θετική ή τουλάχιστον ανεκτική θεώρηση της ομοφυλοφιλίας. Πράγματι, πολλοί από τους

παράγοντες που συζητήθηκαν ανωτέρω, φάνηκε να επηρεάζουν παράλληλα και τις δύο στάσεις. Όσοι για παράδειγμα, ήταν πιο ανεκτικοί προς τα ομόφυλα άτομα, ήταν και υπέρ της αναγνώρισης του δικαιώματός τους να υιοθετούν παιδιά, ενώ όσοι εξέφρασαν ηθική ή κοινωνική αντίθεση προς την ομοφυλοφιλία, απέρριψαν και την ομόφυλη τεκνοθεσία. Σε αρκετές περιπτώσεις, ακόμα και άτομα που δεν εκφράζουν ισχυρή αρνητικότητα προς την ύπαρξη ομόφυλων ζευγαριών, μπορεί να εμφανίζονται διστακτικά ή αρνητικά στην ιδέα ότι αυτά τα ζευγάρια μεγαλώνουν παιδιά.

Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης ευθυγραμμίζονται με τη θεωρητική κατηγοριοποίηση των στάσεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία που πρότειναν οι Kite και Whitley (1996). Συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε ότι άτομα με αρνητικές στάσεις προς την ομοφυλοφιλία συνολικά, τείνουν να απορρίπτουν όχι μόνο την ίδια την ύπαρξη ομόφυλων σχέσεων, αλλά και την ορατότητα ή την πολιτική ενδυνάμωση των ομοφυλόφιλων ατόμων όπως φάνηκε στην αρνητική στάση πολλών συμμετεχόντων απέναντι στην ομόφυλη τεκνοθεσία. Επιπλέον, οι ευρύτερες προκαταλήψεις που εκφράστηκαν, ενισχύουν την παρατήρηση των Kite και Whitley (1998) ότι τα άτομα με λιγότερο θετικές στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία υιοθετούν παραδοσιακές, έμφυλες αντιλήψεις, σύμφωνα με τις οποίες αποκλίνουσες σεξουαλικές ταυτότητες θεωρούνται απειλητικές ή μη φυσιολογικές. Έτσι, τα δεδομένα της κυπριακής κοινωνίας ενισχύουν το θεωρητικό υπόβαθρο που θέλει την ομοφοβία να σχετίζεται άμεσα με ευρύτερες ιδεολογικές και πολιτισμικές στάσεις.

4.1 Κλινικές και Συμβουλευτικές Προεκτάσεις

Τα ευρήματα της έρευνας έχουν σημαντικές προεκτάσεις για το πεδίο της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας και γενικότερα για παρεμβάσεις στην κοινότητα. Ως μελλοντικοί επαγγελματίες ψυχικής υγείας, οφείλουμε να δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή σε φαινόμενα όπως η ομοφοβία και οι αρνητικές στάσεις απέναντι στη σεξουαλική

διαφορετικότητα, διότι αυτές οι στάσεις μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τόσο τα ομοφυλόφιλα άτομα όσο και τον κοινωνικό ιστό.

Πρώτον, τα αποτελέσματά μας βοηθούν στην κατανόηση του προφίλ των ατόμων που έχουν αρνητικές στάσεις, γεγονός που μπορεί να αξιοποιηθεί για τον σχεδιασμό στοχευμένων παρεμβάσεων. Για παράδειγμα, γνωρίζοντας ότι οι μεγαλύτερης ηλικίας άνδρες με χαμηλότερη μόρφωση και έντονη θρησκευτική πίστη τείνουν να εμφανίζουν τις πιο αρνητικές αντιλήψεις, οι ψυχολόγοι και οι επαγγελματίες υγείας μπορούν να εστιάσουν σε αυτές τις ομάδες για εκπαιδευτικά προγράμματα και προγράμματα ευαισθητοποίησης. Η έρευνά μας, αναδεικνύοντας τους παράγοντες που σχετίζονται με την ομοφοβία, μπορεί να αξιοποιηθεί ως οδηγός για το ποιες πληθυσμιακές ομάδες και ποιες πλευρές των στάσεων τους χρειάζονται μεγαλύτερη προσοχή και παρέμβαση.

Δεύτερον, στο πλαίσιο της συμβουλευτικής και ψυχοθεραπείας, τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για πολιτισμική ευαισθησία και επίγνωση των πιθανών προκαταλήψεων. Οι ψυχολόγοι που εργάζονται στην Κύπρο ή με κυπριακό πληθυσμό, θα ήταν καλό να αναγνωρίζουν ότι ορισμένοι πελάτες τους μπορεί να έχουν αρνητικές στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία. Αυτό είναι σημαντικό τόσο και όταν ο ίδιος ο πελάτης ανήκει στην ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, όσο και όταν ο πελάτης δεν είναι, αλλά καλείται να συνεργαστεί ή να συμβιώσει με ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας χρειάζεται να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι ώστε να χειρίζονται τις προκαταλήψεις στο θεραπευτικό πλαίσιο. Επιπρόσθετα, ένας ψυχολόγος μπορεί να αξιοποιήσει ψυχοεκπαίδευση με έναν πελάτη που φανερώνει ομοφοβικές αντιλήψεις, παρέχοντάς του επιστημονική ενημέρωση και ενθαρρύνοντάς τον να εξετάσει κριτικά τα στερεότυπα που έχει υιοθετήσει. Παράλληλα, οι ψυχολόγοι οφείλουν να εξετάζουν τις δικές τους στάσεις και προκαταλήψεις. Η παρούσα έρευνα λειτουργεί και ως υπενθύμιση ότι κανείς δεν είναι απρόσβλητος από τις κοινωνικές προκαταλήψεις. Έτσι, είναι σημαντικό οι επαγγελματίες να αναγνωρίζουν και να

διαχειρίζονται τυχόν δικές τους αντιλήψεις που ενδέχεται να επηρεάσουν την ικανότητά τους να παρέχουν αμερόληπτη και υποστηρικτική φροντίδα σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Τρίτον, τα ευρήματα έχουν σημαντικές κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις. Καθώς στην Κύπρο τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων επεκτείνονται, η αποτύπωση των κοινωνικών στάσεων είναι πολύτιμη για τους αρμόδιους φορείς και τους ακτιβιστές. Το γεγονός ότι διαπιστώνεται μια αυξανόμενη αποδοχή στις νεότερες γενιές είναι ενθαρρυντικό και δείχνει ότι η κοινωνία κινείται προς τη συμπερίληψη. Ωστόσο, η επίμονη αντίσταση ορισμένων τμημάτων, υποδηλώνει ότι χρειάζεται περαιτέρω διάλογος και εκπαίδευση του κοινού. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να αξιοποιήσουν τα αποτελέσματα για να εντοπίσουν πού υπάρχουν οι μεγαλύτερες εντάσεις και αντιρρήσεις. Επιπλέον, φορείς όπως τα σχολεία, οι τοπικές κοινότητες και τα ΜΜΕ, θα μπορούσαν να συνεργαστούν με ειδικούς ψυχικής υγείας και ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις για να καταπολεμηθούν τα στερεότυπα. Η καλλιέργεια ενσυναίσθησης και η προβολή θετικών προτύπων αποτελούν πρακτικές που μπορεί να μειώσουν το στίγμα.

Διεθνώς, παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση θετικών στάσεων προς τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, ειδικά σε κοινωνίες με προοδευτική νομοθεσία και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις. Για παράδειγμα, σε μελέτη που διεξήχθη σε 28 ευρωπαϊκές χώρες, διαπιστώθηκε ότι το 66% των πολιτών υποστηρίζει το δικαίωμα των ομόφυλων ζευγαριών να υιοθετούν παιδιά, με υψηλότερα ποσοστά αποδοχής στη Σουηδία, την Ολλανδία και τη Γαλλία (European Union Agency for Fundamental Rights, 2020). Παράλληλα, έρευνα στις Ηνωμένες Πολιτείες έδειξε ότι πάνω από το 70% των Αμερικανών θεωρούν πως τα ομόφυλα ζευγάρια θα πρέπει να έχουν ίσα δικαιώματα στην ανατροφή παιδιών, επισημαίνοντας ως βασικό παράγοντα τη θετική επαφή με ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα (Pew Research Center, 2022). Αυτά τα ευρήματα δείχνουν ότι σε περιβάλλοντα όπου κυριαρχούν οι πολιτικές ένταξης και η συστηματική

ευαισθητοποίηση, οι στάσεις μεταβάλλονται προς την κατεύθυνση της αποδοχής και της ισότητας.

Συνολικά, η έρευνά μας παρέχει γνώση με άμεση πρακτική αξία. Φωτίζει ποιες ομάδες πληθυσμού θα ωφελούνταν περισσότερο από συμβουλευτικές παρεμβάσεις ή εκπαιδευτικά προγράμματα για μείωση της προκατάληψης και υποστηρίζει την ανάγκη να συνεχιστεί η προσπάθεια εξάλειψης των στερεοτύπων, των προκαταλήψεων και των ρατσιστικών πεποιθήσεων στην κοινωνία αναφορικά με την ομοφυλοφιλία. Ως επαγγελματίες ψυχικής υγείας, φέρουμε την ευθύνη να προάγουμε την κοινωνική ευαισθητοποίηση και να συμβάλουμε στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος όπου τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα δεν θα υφίστανται διακρίσεις ή στίγμα λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού.

4.2 Περιορισμοί της Έρευνας και Μελλοντικές Κατευθύνσεις

Παρά τη συνεισφορά της, η παρούσα μελέτη δεν στερείται περιορισμών. Ένας βασικός περιορισμός αφορά το δείγμα και τη γενίκευση των συμπερασμάτων. Αν και στόχος ήταν να εξεταστούν στάσεις του ευρύτερου κυπριακού πληθυσμού, στην πράξη το δείγμα πιθανόν δεν ήταν απολύτως αντιπροσωπευτικό. Για παράδειγμα, είναι πιθανό ορισμένες ηλικιακές ομάδες, όπως οι πολύ ηλικιωμένοι ή αντίστοιχα οι έφηβοι κάτω των 18 να υποεκπροσωπήθηκαν. Επίσης, η έρευνα διεξήχθη στον ελληνοκυπριακό πληθυσμό. Οι στάσεις των Τουρκοκυπρίων δεν αποτυπώθηκαν εδώ, γεγονός που περιορίζει την οικουμενικότητα των ευρημάτων εντός του νησιού. Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να επεκταθούν και σε αυτές τις υποομάδες για μια πληρέστερη εικόνα.

Ένας δεύτερος περιορισμός αφορά τη μέθοδο συλλογής δεδομένων. Παρόλο που τα ερωτηματολόγια ανωνύμως συνιστούν ενδεδειγμένο τρόπο για τη μέτρηση ευαίσθητων στάσεων, δεν παύουν να επηρεάζονται από τον παράγοντα της κοινωνικής επιθυμητότητας. (Krumpal, 2013). Ορισμένοι συμμετέχοντες ίσως απέκρυψαν τις πιο ακραίες ή αρνητικές

τους απόψεις, απαντώντας με τρόπο που να θεωρούν ότι είναι κοινωνικά αποδεκτός. Επίσης, τα ερωτηματολόγια ποσοτικής φύσεως αποτυπώνουν τις στάσεις ως αριθμητικές κλίμακες αλλά δεν διερευνούν σε βάθος το σκεπτικό πίσω από αυτές. Για παράδειγμα, γνωρίζουμε ότι ένα ποσοστό συμμετεχόντων διαφωνεί με την υιοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, όμως δεν γνωρίζουμε επακριβώς ποιες είναι οι κύριες ανησυχίες ή φόβοι που τους οδηγούν σε αυτή τη στάση. Επομένως, μια σημαντική μελλοντική κατεύθυνση θα ήταν η διεξαγωγή ποιοτικών ερευνών με άτομα που έχουν διάφορες βαθμίδες στάσεων. Μέσω ποιοτικών προσεγγίσεων θα μπορούσαν να αναδειχθούν περισσότερες λεπτομέρειες για τους λόγους και τους μηχανισμούς μέσω των οποίων διαμορφώνονται αυτές οι στάσεις, εμπλουτίζοντας έτσι την κατανόησή μας για το φαινόμενο. Όπως επισημαίνει και ο Babbie (2013), έρευνες όπως η δική μας μπορούν να λειτουργήσουν ως προπομποί για επόμενες μελέτες, οι οποίες θα οδηγήσουν σε λεπτομερέστερη αποτύπωση του τρόπου με τον οποίο εκδηλώνεται το φαινόμενο.

Ένας ακόμη περιορισμός σχετίζεται με τους παράγοντες που εξετάσαμε. Ενώ συμπεριλάβαμε αρκετές δημογραφικές/κοινωνικές μεταβλητές, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που θα μπορούσαν να παίζουν ρόλο στις στάσεις αλλά δεν μετρήθηκαν ρητά στην έρευνά μας. Για παράδειγμα, η προσωπική γνωριμία ή φιλία με ομοφυλόφιλα άτομα είναι γνωστό πως επηρεάζει θετικά τις στάσεις (Herek & Capitanio, 1996), καθώς η επαφή μειώνει τον φόβο για το «άγνωστο». Στο δείγμα μας, πιθανώς όσοι είχαν στενούς φίλους ή συγγενείς ομοφυλόφιλους να ήταν ήδη πιο αποδεκτικοί. Μελλοντικές έρευνες, θα ήταν σκόπιμο να περιλάβουν τέτοιες μεταβλητές για να απομονώσουν την επίδρασή τους. Επίσης, θα ήταν ενδιαφέρον να εξεταστεί και ο ρόλος του σεξουαλικού προσανατολισμού του ίδιου του συμμετέχοντα. Αν και στη δική μας μελέτη η πλειοψηφία ήταν ετεροφυλόφιλοι, ένα μεγαλύτερο δείγμα ομοφυλόφιλων συμμετεχόντων θα επέτρεπε συγκρίσεις ώστε να φανεί

πώς τα μέλη της κοινότητας στην Κύπρο βλέπουν τον εαυτό τους και την κοινωνική αποδοχή.

Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε ότι τα δεδομένα μας συλλέχθηκαν σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Οι κοινωνικές στάσεις δεν είναι στατικές, αλλά μεταβάλλονται με το χρόνο καθώς αλλάζουν οι κοινωνικές νόρμες, η νομοθεσία και ο δημόσιος διάλογος. Επομένως, τα ευρήματα της μελέτης μας πρέπει να ιδωθούν ως φωτογραφία της στιγμής. Προτείνεται στο μέλλον η επανάληψη παρόμοιων ερευνών για την παρακολούθηση της εξέλιξης των στάσεων στον χρόνο. Έτσι, θα μπορέσουμε να δούμε αν η τάση βελτίωσης συνεχίζεται και αν το χάσμα μεταξύ των διάφορων κοινωνικών ομάδων μειώνεται ή μεγαλώνει. Παρόμοιες διαχρονικές μελέτες θα συμβάλουν στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και στον εντοπισμό νέων προκλήσεων.

Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, όλες οι βασικές μεταβλητές που διερευνήσαμε, το φύλο, η ηλικία, η εκπαίδευση, η θρησκευτικότητα και η πολιτική ιδεολογία, βρέθηκαν να επηρεάζουν σημαντικά τις στάσεις των Κυπρίων απέναντι στην ομοφυλοφιλία και την υιοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια. Οι υποθέσεις που είχαν διατυπωθεί βάσει της βιβλιογραφικής ανασκόπησης επιβεβαιώθηκαν σε μεγάλο βαθμό. Συνολικά, τα αποτελέσματά μας συνάδουν με το ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο που περιγράφει τις στάσεις για την ομοφυλοφιλία ως συνάρτηση δημογραφικών, μορφωτικών, θρησκευτικών και ιδεολογικών παραγόντων. Για παράδειγμα, άτομα νεότερης ηλικίας και γυναίκες εμφανίζονται σταθερά πιο αποδεκτικά απέναντι στην ομοφυλοφιλία, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο (Smith, 2017). Επιπλέον, η υψηλότερη εκπαίδευση συνδέεται με αυξημένα επίπεδα ανεκτικότητας προς τα ομοφυλόφιλα άτομα και τις οικογενειακές τους μορφές (Ohlander et al., 2005). Η θρησκευτικότητα, αντίθετα, αποτελεί έναν από τους πιο ισχυρούς αρνητικούς προγνωστικούς παράγοντες, με τα άτομα που δηλώνουν έντονη θρησκευτική προσήλωση να εκφράζουν σημαντικά πιο αρνητικές στάσεις (Adamczyk & Pitt, 2009). Τέλος, η πολιτική ιδεολογία φαίνεται επίσης να παίζει κρίσιμο ρόλο, καθώς άτομα με συντηρητικό προσανατολισμό τείνουν να υιοθετούν περισσότερο απορριπτικές στάσεις, ενώ όσοι τοποθετούνται αριστερότερα στο ιδεολογικό φάσμα παρουσιάζουν μεγαλύτερη αποδοχή (Brewer, 2008). Η κυπριακή κοινωνία φαίνεται να ακολουθεί τα ίδια μοτίβα που παρατηρούνται διεθνώς. Οι νεότερες, με υψηλότερη εκπαίδευση γυναίκες, με πιο φιλελεύθερες αντιλήψεις είναι πιο δεκτικές, ενώ οι μεγαλύτεροι, με χαμηλότερη εκπαίδευση άνδρες, με πιο συντηρητικές θρησκευτικές και πολιτικές πεποιθήσεις είναι πιο απορριπτικοί. Φυσικά, υπάρχουν και εξαιρέσεις σε ατομικό επίπεδο, όπως για παράδειγμα θρησκευόμενα άτομα με θετικές στάσεις, ή μη θρησκευόμενοι με προκαταλήψεις (Hunsberger & Jackson, 2005). Επιπλέον, φαίνεται ότι στη Κύπρο το θέμα της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια αποτελεί ένα

ιδιαίτερα «ευαίσθητο» θέμα που συμπυκνώνει τις βαθύτερες πεποιθήσεις των ατόμων για την οικογένεια, το φύλο και τη σεξουαλικότητα (Costa, Davies, & Anagnostou, 2014). Αυτό αντικατοπτρίζει τη συνεχιζόμενη κοινωνική διαμάχη για το τι συνιστά «κατάλληλη» οικογένεια και ποιος μπορεί να αναλάβει γονεϊκό ρόλο. Τα δεδομένα μας προσφέρουν μια αρχική χαρτογράφηση του βαθμού αποδοχής της ομογονεϊκότητας στην Κύπρο και υποδηλώνουν ότι, παρότι η κοινωνία κινείται προς μεγαλύτερη ανεκτικότητα, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές αντιστάσεις ειδικά γύρω από το ζήτημα της τεκνοθεσίας.

Η αναγκαιότητα αυτής της έρευνας (βλ. Ενότητα 1.8) επιβεβαιώθηκε από το γεγονός ότι έφερε στο φως συγκεκριμένες περιοχές όπου χρειάζεται βελτίωση και αλλαγή αντιλήψεων. Ευελπιστούμε ότι θα αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για επαγγελματίες ψυχικής υγείας, εκπαιδευτικούς, φορείς χάραξης πολιτικής και ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις στην προσπάθειά τους να προωθήσουν την ισότητα, να καταπολεμήσουν τα στερεότυπα και να δημιουργήσουν μια πιο συμπεριληπτική κοινωνία. Επιπλέον, προσδοκούμε ότι θα λειτουργήσει ως έναυσμα για περαιτέρω ερευνητικές πρωτοβουλίες στην Κύπρο, οι οποίες θα εμβαθύνουν στα ζητήματα αυτά και θα οδηγήσουν σε μια πληρέστερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο εκδηλώνεται και μεταβάλλεται το φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας στην κοινωνία μας, προς όφελος τόσο της επιστημονικής γνώσης όσο και της κοινωνικής προόδου.

Βιβλιογραφία

- Αγγουράκη, Ρ., Δριμισκιανάκη, Χ., & Κουνάδη, Α. (2013). *Οι διαφορές των φύλων ως προς τις στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους σε αστικές και μη αστικές*. ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Διπλωματική Εργασία.
- Adamczyk, A., & Pitt, C. (2009). Shaping attitudes about homosexuality: The role of religion and cultural context. *Social Science Research*, 38(2), 338-351.
- Adamczyk, A., & Pitt, C. (2009). Shaping attitudes about homosexuality: The role of religion and cultural context. *Social Science Research*, 38(2), 338–351.
<https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2009.01.002>
- Adorno, T. W. (2022). *Μελέτες για την αυταρχική προσωπικότητα*. Εκδόσεις ΕΑΠ
- Αλεξανδρινού, Γ., 2006, «Αντιλήψεις του κοινού για θέματα ομοφυλοφιλίας», Πολίτης.
<http://web.archive.org/web/20091027133612/http://geocities.com/gaycyprusonline/overview.htm>
- American Psychological Association. (2012). Guidelines for psychological practice with lesbian, gay, and bisexual clients. <https://www.apa.org>
- Anand, P. V. (2016). Attitude towards homosexuality: A survey based study. *Journal of Psychosocial Research*, 11(1), 157.
- Babbie, E. R. (2013). Social research counts.
- Baiocco, R., Pistella, J., & Carlone, C. (2020). Attitudes toward same-sex parenting: Effects of gender and sexual orientation. *Journal of Family Issues*, 41(5), 739–758.
<https://doi.org/10.1177/0192513X19883907>
- Βέβη, Ε., & Σαμούρη, Ζ. Ρ. (2018). Οι Σύγχρονες απόψεις σχετικά με την Ομοφυλοφιλία και το Σύμφωνο Συμβίωσης στην Ελλάδα.

- Bernard, E., Whitley, Jr. (2002). Gender-Role Variables and Attitudes Toward Homosexuality. *Sex Roles*, Vol. 45 (11-12), pp. 691-721
- Besen, Y., & Zicklin, G. (2007). Young men, religion and Attitudes towards Homosexuality. *Journal of Men, Masculinities and Spirituality*, 1(3), 250-266.
- Brewer, P. R. (2008). The shifting foundations of public opinion about gay rights. *The Journal of Politics*, 70(3), 597–607. <https://doi.org/10.1017/S002238160808059X>
- Brown, S., Smalling, S., Groza, V. & Ryan, S., 2009. The Experiences of Gay Men and Lesbians in Becoming and Being Adoptive Parents. *Adoption Quarterly*, 20 November, 12(3-4), pp. 229-246.
- Burdette, A.M., Christopher, G.E., Hill, T.D., 2005. Conservative Protestantism and tolerance toward homosexuals: an examination of potential mechanisms. *Sociological Inquiry* 75, 177–196.
- Collins, Randall. 1993. Liberals and Conservatives, Religious and Political: A Conjunction of Modern History. *Sociology of Religion*, 54:127-147.
- Coontz, S. (2008). *American families, a multicultural reader*. (2 ed., pp. 394-399). New York, NY: Routledge.
- Costa, P. A., Davies, M., & Anagnostou, D. (2014). Public opinion on same-sex parenting and adoption: Cross-national evidence of cultural and attitudinal patterns. *International Journal of Psychology*, 49(3), 189–197. <https://doi.org/10.1002/ijop.12035>
- Costa, P.T., & Widiger, T.A. (1994). Introduction: Personality disorders and the five-factor model of personality. In P.T Costa & T.A Widiger (Eds.), *Personality disorders and the five-factor model of personality*. Washington, D.C.: American Psychological Association.

- Crawford, I. & Solliday, E., 1996. The Attitudes of Undergraduate College Students Toward Gay Parenting. *Journal of Homosexuality*, 30(4), pp. 63-77.
- Cross-Cultural Evidence for the Genetics of Homosexuality. (2017). Scientific American.
- Diaz, E. (2015). Adoption, gender, and same-sex couples: A study of attitudes.
- Diaz, R. M. (2015). Psychometric evaluation of the Attitudes Toward Same-Sex Couples as Adoptive Parents Scale. *Journal of GLBT Family Studies*, 11(3), 219–236.
<https://doi.org/10.1080/1550428X.2014.979332>
- Drescher, J. (2015). Out of DSM: Depathologizing homosexuality. *Behavioral sciences*, 5(4), 565-575.
- Duck, R. J., & Hunsberger, B. (1999). Religious orientation and prejudice: The role of religious proscription, right-wing authoritarianism and social desirability. *International Journal for the Psychology of Religion*, 9(3), 157–179.
https://doi.org/10.1207/s15327582ijpr0903_1
- Eagly, A. H., & Wood, W. (2012). Social role theory. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology* (Vol. 2, pp. 458–476). SAGE Publications.
- Earl-Babbie, M. (2013). The Practice of Social Research. *Wadsworth, Thomson Learning Inc.*
- European Commission. (2006). EUROBAROMETER 66. Public Opinion in the European Union First Results.
http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb66/eb66_highlights_en.pdf
- Έρευνα, Μ. Π. Κινήματα ΛΟΑΤ, Βιοπολιτική και Νέα Εγκληματολογία.
- Φιλίππιδης Τ., (2004). Περί του γάμου των ομοφυλοφίλων, Θεοδρομία, τεύχος 4.

- Flores, A. R. (2019). Social context and measurement of attitudes toward same-sex marriage. *Public Opinion Quarterly*, 83(1), 151–177.
<https://doi.org/10.1093/poq/nfy051>
- Flores, A. R., Haider-Markel, D. P., & Lewis, D. C. (2020). The role of political ideology in shaping attitudes toward transgender people. *Political Psychology*, 41(2), 243–260. <https://doi.org/10.1111/pops.12612>
- Focus Bari. (2015). Public opinion poll for LGBT rights in Greece. http://e-learning.sch.gr/pluginfile.php/74680/mod_resource/content/2/LGBT_Barometer_2015_FocusBari.pdf
- Gato, J. & Fontaine, A. M., 2015. Attitudes Toward Adoption by Same-Sex Couples: Effects of Gender of the Participant, Sexual Orientation of the Couple, and Gender of the Child. *Journal of GLBT Studies*, 0(0), pp. 1-22.
- Gerstmann, E. (2004). *Same-sex marriage and the Constitution*. Cambridge University Press.
- Green, John. 2000. Antigay: Varieties of Opposition to Gay Rights. Pp. 121-138 in *The Politics of Gay Rights*, edited by Craig Rimmerman, Kenneth Wald, and Clyde Wilcox. Chicago: The University of Chicago Press.
- Grigoropoulos, I. (2010). Predictors of Greek students' attitudes towards lesbians and gay men. *Psychology & Sexuality*, 1(2), 170-179. Doi: <http://dx.doi.org/10.1080/19419899.2010.484598>
- Grigoropoulos, I. N. (2019). Attitudes Toward Same-Sex Marriage in a Greek Sample. *Sexuality & Culture*, 23(2), 415–424. <https://doi.org/10.1007/s12119-018-9565-8>.
- Γρηγορόπουλος, Ι. (2010). *Κοινωνιολογία της Ομοφυλοφιλίας: Κοινωνικές στάσεις και προκαταλήψεις*. Αθήνα: Κριτική.

- Γρηγορόπουλος, Ι., Καραδήμας, Ε., & Παπαδάτου, Δ. (2010). Στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία: Ψυχομετρική διερεύνηση της ελληνικής προσαρμογής της κλίμακας ATLG (Attitudes Toward Lesbians and Gay men). *Ελληνικό Περιοδικό Ψυχολογίας*, 17(1), 1–20.
- Γρηγορόπουλος, Π. (2010). Στάσεις φοιτητών απέναντι στους ομοφυλόφιλους και η σχέση τους με δημογραφικές μεταβλητές. *Ελληνική Επιθεώρηση Κοινωνικής Έρευνας*, 132, 67–83.
- Haslam, N., & Levy, S. R. (2006). Essentialist beliefs about homosexuality: Structure and implications for prejudice. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, 471–485.
- Herek, G. M. (1988). Heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men: Correlates and gender differences. *Journal of Sex Research*, 25(4), 451–477.
<https://doi.org/10.1080/00224498809551476>
- Herek, G. M. (1994). Assessing heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men: A review of empirical research with the ATLG scale.
- Herek, G. M. (1994). Assessing heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men: A review of empirical research with the ATLG scale. In B. Greene & G. M. Herek (Eds.), *Lesbian and gay psychology: Theory, research, and clinical applications* (pp. 206–228). Sage.
- Herek, G. M. (2000). Sexual Prejudice and Gender: Do Heterosexuals' Attitudes Toward Lesbians and Gay Men Differ? *Journal of Social Issues*.
- Herek, G. M. (2000). The psychology of sexual prejudice. *Current Directions in Psychological Science*, 9(1), 19–22. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00051>
- Herek, G. M. (2002). Gender gaps in public opinion about lesbians and gay men. *Public Opinion Quarterly*, 66(1), 40–66. <https://doi.org/10.1086/338409>

- Herek, G. M. (2002). Gender gaps in public opinion about lesbians and gay men. *Public Opinion Quarterly*, 66(1), 40–66. <https://doi.org/10.1086/338409>
- Herek, G. M. (2015). Beyond “homophobia”: Thinking about sexual prejudice and stigma in the twenty-first century. *Sexuality Research and Social Policy*, 12(3), 188–195. <https://doi.org/10.1007/s13178-015-0191-0>
- Herek, G. M., & McLemore, K. A. (2013). Sexual prejudice. *Annual Review of Psychology*, 64, 309–333. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-113011-143826>
- Herek, G. M., & McLemore, K. A. (2013). Sexual prejudice. *Annual review of psychology*, 64(1), 309-333.
- Herek, G. M., & Capitanio, J. P. (1998). AIDS stigma and HIV-related beliefs in the United States: Results from a national telephone survey. Conference record of the 12th World AIDS Conference. Geneva, Switzerland.
- Herek, G. M., 2002. Gender Gaps in Public Opinion About Lesbians and Gay Men. *Public Opinion Quarterly*, Τόμος 66, pp. 40-66.
- Herman, Didi. 2000. "The Gay Agenda is the Devil's Agenda: The Christian Right's Vision and the Role of the State." Pp. 139-160 in *The Politics of Gay Rights*, edited by Craig Rimmerman, Kenneth Wald, and Clyde Wilcox. Chicago: The University of Chicago Press.
- Hichy, Z., Coen, S. & Di Marco, G., 2015a. The Interplay Between Religious Orientations, State Secularism, and Gay Rights Issues. *Journal of GLBT FamilyStudies*, Τόμος 11, pp. 82-101.
- Hill, T. D., Moulton, B. E., & Burdette, A. M. (2004). Conservative Protestantism and attitudes toward homosexuality: Does political orientation mediate this relationship. *Sociological Focus*, 37(1), 59-70.
- Hogg, M. A., & Vaughan, G. M. (2008). *Social psychology*. Pearson Education.

- Horn, S. S. (2006). Heterosexual adolescents' and young adults' beliefs and attitudes about homosexuality and gay and lesbian peers. *Cognitive Development*, 21(4), 420–440. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2006.06.006>
- Horn, S. S. (2006). Heterosexual adolescents' and young adults' beliefs and attitudes about homosexuality and gay and lesbian peers. *Cognitive Development*, 21(4), 420–440. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2006.06.006>
- Hunsberger, B., & Jackson, L. M. (2005). Religion, meaning, and prejudice. *Journal of Social Issues*, 61(4), 807–826. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2005.00433.x>
- ILGA-Europe, 2012, Rainbow Europe Map and Index, May 2012.
- ILGA-Europe. (2023). Rainbow Europe Map and Index 2023. <https://www.ilga-europe.org/rainboweurope>
- Inglehart, R. (2008). Changing values among Western publics from 1970 to 2006. *West European Politics*, 31(1-2), 130–146. <https://doi.org/10.1080/01402380701834747>
- Ιωαννίδου, Μ. (2014). Νομική μελέτη για την ομοφοβία και τις διακρίσεις για λόγους σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου: Κύπρος. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/country-study-lgbt-legal-update-2014-cy.pdf
- Jäckle, S., & Wenzelburger, G. (2015). Religion, homophobia, and support for gay rights in Europe: Insights from a cross-national perspective. *Politics and Religion*, 8(3), 547–571. <https://doi.org/10.1017/S1755048315000563>
- Jäckle, S., & Wenzelburger, G. (2015). Religion, religiosity, and the attitudes toward homosexuality: A multilevel analysis of 79 countries. *Journal of Homosexuality*, 62(2), 207–241. <https://doi.org/10.1080/00918369.2014.969071>

- Johnson, M. E., Brems, C., & Alford-Keating, P. (1997). Personality correlates of homophobia. *Journal of homosexuality*, 34(1), 57-69.
- Jost, J. T., & Banaji, M. R. (1994). The role of stereotyping in system-justification and the production of false consciousness. *British Journal of Social Psychology*, 33(1), 1–27. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1994.tb01008.x>
- Jost, J. T., Glaser, J., Kruglanski, A. W., & Sulloway, F. J. (2003). Political conservatism as motivated social cognition. *Psychological Bulletin*, 129(3), 339–375. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.129.3.339>
- Kapsou, M., Christofi, A., & Epaminonda, M. (2011). A report on sexual orientation in Cyprus: mapping the sociopolitical climate, experiences and needs. *Nicosia: Cyprus Family Planning Association & Accept LGBT Cyprus*.
- Keleher, A., & Smith, E. (2019). Growing support for LGBT rights: Generational change and the impact of values. *Sociological Perspectives*, 62(5), 637–658. <https://doi.org/10.1177/0731121418792000>
- Kevern, P., & Hall, J. (2021). Attitudes to homosexuality and same-sex marriage: A review of recent research. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 41(1/2), 35–49. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-05-2020-0178>
- Kite, M. E., & Whitley, B. E. (1996). Sex differences in attitudes towards homosexual persons, behavior, and civil rights: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 336-353.
- Kite, M. E., & Whitley, B. E. (1998). Do heterosexual women and men differ in their attitudes towards homosexuality? A conceptual and methodological analysis. In G. M. Herek (Ed.), *Stigma and sexual orientation: Understanding prejudice against lesbians, gay men and bisexuals*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Κοκκάλα, Ε., Παπαγεωργίου, Κ., & Καραδήμας, Ε. (2023). Ψυχομετρική διερεύνηση της ελληνικής προσαρμογής της κλίμακας ATSCAP: Στάσεις απέναντι στην υιοθεσία παιδιών από ομόφυλα ζευγάρια. *Ελληνικό Περιοδικό Ψυχολογίας*, 20(2), 145–162.
- Krumpal, I. (2013). *Determinants of social desirability bias in sensitive surveys: A literature review*. *Quality & Quantity*, 47(4), 2025–2047.
<https://doi.org/10.1007/s11135-011-9640-9>
- Lambert, E. G., Ventura, L. A., Hall, D. E., & Cluse-Tolar, T. (2006). College students' views on gay and lesbian issues: Does education make a difference? *Journal of Homosexuality*, 50, 1-30.
- Lim, V. K. (2002). Gender differences and attitudes towards homosexuality. *Journal of homosexuality*, 43(1), 85-97.
- Loftus, J., 2001. America's liberalization in attitudes toward homosexuality, 1973 to 1998. *American Sociological Review* 66, 762–782.
- Loftus, Jeni. 2001. "America's Liberalization in Attitudes toward Homosexuality, 1973 to 1998." *American Sociological Review* 66:762-782.
- Lottes, I. L., & Kuriloff, P. J. (1992). The impact of college experience on political and social attitudes. *Sex Roles*, 27(7–8), 445–465.
<https://doi.org/10.1007/BF00289944>
- McGee, M. (2016). Homophobia and religion: When beliefs become prejudice. *Journal of Homosexuality*, 63(10), 1378–1393.
<https://doi.org/10.1080/00918369.2016.1158004>
- McGee, M. (2016). Religious influence and attitudes toward LGBT people: Exploring the mediating role of moral foundations. *Journal of Homosexuality*, 63(8), 1045–1070. <https://doi.org/10.1080/00918369.2015.1111109>

- McGee, R. W. (2016). Has homosexuality become more accepted over time? A longitudinal study of 98 countries. *A Longitudinal Study of*, 98.
- Meanley, S. P., Stall, R. D., Hawk, M. E., Surkan, P. J., Shoptaw, S. J., Matthews, D. D. & Plankey, M. W. (2020). Multifactorial discrimination, discrimination salience, and prevalent experiences of internalized homophobia in middle-aged and older MSM. *Aging & mental health*, 24(7), 1167-1174.
- Meyer, I. H., & Frost, D. M. (2013). Minority stress and the health of sexual minorities. In C. J. Patterson & A. R. D'Augelli (Eds.), *Handbook of psychology and sexual orientation* (pp. 252–266). Oxford University Press.
- Molnár, S. (2021). The Fundamental Right of Marriage in the Constitutions of European Countries. *Central European Journal of Comparative Law*, 2(2), 181-196.
- Montero, D. M., 2014. America's Process in Achieving the Legalization of Same-Gender Adoption: Analysis of Public Opinion, 1994 to 2012. *National Association of Social Workers*, 59(4), pp. 321-328.
- Montero, D. M., 2014. America's Process in Achieving the Legalization of Same-Gender Adoption: Analysis of Public Opinion, 1994 to 2012. *National Association of Social Workers*, 59(4), pp. 321-328.
- Monto, M. A., & Supinski, J. (2014). Discomfort with homosexuality: A new measure taps attitudes among young adults. *Journal of Homosexuality*, 61(6), 811–828.
<https://doi.org/10.1080/00918369.2014.870454>
- Monto, M. A., & Supinski, J. (2014). Discomfort with homosexuality: A new measure captures differences in attitudes toward gay men and lesbians. *Journal of Homosexuality*, 61(6), 899–916. <https://doi.org/10.1080/00918369.2014.870816>
- Moore, L.M., Vanneman, R., 2003. Context matters: effects of the proportion fundamentalists on gender attitudes. *Social Forces* 82, 115–139.

- Morrison, M. & Morrison, T. (2011). Sexual Orientation Bias Toward Gay Men and Lesbian Women: Modern Homonegative Attitudes and Their Association with Discriminatory Behavioral Intentions. *Journal of Applied Social Psychology*, 41(11), 2573-2599.
- Moscovici, S. (1984). *The phenomenon of social representations*. In R. Farr & S. Moscovici (Eds.), *Social Representations* (pp. 3–69). Cambridge University Press.
- Ohlander, J., Batalova, J., & Treas, J. (2005). Explaining educational influences on attitudes toward homosexual relations. *Social Science Research*, 34(4), 781-799.
- Ohlander, J., Batalova, J., & Treas, J. (2005). Explaining educational influences on attitudes toward homosexual relations. *Social Science Research*, 34(4), 781–799.
<https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2004.12.004>
- Ohlander, J., Batalova, J., & Treas, J. (2005). Explaining educational influences on attitudes toward homosexual relations. *Social Science Research*, 34(4), 781–799.
<https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2004.12.004>
- Onoufriou, A. (2009). Falling in love with someone from your own sex is like going against Cyprus itself – discourses towards heterosexual and female-to-female subjectivities at the University of Cyprus. *Journal of Gender Studies*, 18:1, 13-23, DOI: 10.1080/09589230802584196
- Onoufriou, A. (2010). Proper masculinities and the fear of feminisation in modern Cyprus: university students talk about homosexuality and gendered subjectivities. *Gender and Education*.
- Page, S. (2021). Religion and prejudice: Exploring the relationship between religiosity and attitudes toward same-sex parenting. *Journal of Homosexuality*, 68(9), 1395–1414. <https://doi.org/10.1080/00918369.2020.1733356>

- Panayiota A. Shoshilou, Elena Vasiliou. (2016) Teachers reflect on homophobia in the Cypriot education system: A qualitative study. *Journal of LGBT Youth*, pages 89-111.
- Papadaki, V., Plotnikof, K. & Papadaki, E. (2012). Social Work Students' Attitudes towards Lesbians and Gay Men: The Case of the Social Work Department in Crete, Greece, *Social Work Education*, 32 (4), 453-467, doi:10.1080/02615479.2012.687371
- Papadaki, V., Plotnikof, K., Gioumidou, M., Zisimou, V., & Papadaki, E. (2015). Σύγκριση στάσεων προς τις λεσβίες και τους ομοφυλόφιλους άντρες μεταξύ φοιτητών επαγγελματιών βοήθειας στην Κρήτη, Ελλάδα: Οι περιπτώσεις κοινωνικής εργασίας, ψυχολογίας, ιατρικής και νοσηλευτικής. *Journal of Homosexuality*, 62(6), 735-762.
- Παπαθανασίου, Α., & Αποστολίδης, Π. (2013). Οι στάσεις των πολιτών απέναντι στους ομοφυλόφιλους: ο ρόλος της πολιτικής ιδεολογίας. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 140, 103–122.
- Παπαθανασίου, Θ., & Αποστολίδης, Γ. (2013). Στάσεις φοιτητών πανεπιστημίου απέναντι στην ομοφυλοφιλία. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 40, 75–94.
- Παπαθανασίου, Χ., & Αποστολίδης, Θ. (2014). Ηθικές αξίες, ταμπού και δικαιώματα: Έλληνες πολιτικοί μιλούν για την ομοφυλοφιλία. Αθήνα: Colourful Planet.
- Perrotta, G. (2020). Sexual orientations: a critical review of psychological, clinical and neurobiological profiles. Clinical hypothesis of homosexual and bisexual positions. *International Journal of Sexual and Reproductive Health Care*, 3(1), 027-041.
- Perry, M. J. (2020). Equality, same-sex marriage, and the role of public opinion. *University of San Francisco Law Review*, 54(2), 101–128.
- Πετρούτσου, Μ., Μανιάτης, Σ., Παπαγεωργίου, Δ., 2010, «ΕΣΡ «εναντίον» Παπακαλιάτη», Ελευθεροτυπία. <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=125497>

- Pew Research Center. (2013). *The Global Divide on Homosexuality*.
<https://www.pewresearch.org/global/2013/06/04/the-global-divide-on-homosexuality/#fn-27120-1>
- Pew Research Center. (2020). *The Global Divide on Homosexuality Persists*.
<https://www.pewresearch.org/global/2020/06/25/global-divide-on-homosexuality-persists/>
- Pew Research Center. (2020, 25 Ιουνίου). *Global divide on homosexuality persists*.
Ανακτήθηκε από <https://www.pewresearch.org/global/2020/06/25/global-divide-on-homosexuality-persists/>
- Phellas, C. N. (2005). Cypriot gay men's accounts of negotiating cultural and sexual identity: a qualitative study. *Qualitative Sociology Review*.
- Polycarpou, D. 2010 Country Report 1, 2010: On the Situation of LGBT People in Cyprus. Network of socio-economic experts in the Antidiscrimination Field.
- Raja, S., & Stokes, J. P. (1998). Assessing attitudes toward lesbians and gay men: The modern homophobia scale. *International Journal of Sexuality and Gender Studies*, 3, 113-134.
- Richmond, J. P., & McKenna, H. (1998). Homophobia: an evolutionary analysis of the concept as applied to nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 28(2), 362-369.
- Ryan, S., Pearlmutter, S. & Groza, V. (2004). Coming out of the closet: opening agencies to gay and lesbian adoptive parents. *Social Work*, 49(1), 85-95.
- Σαπουντζής, Α. & Χατζηστεργίου, Μ. (2013). Η κατασκευή του ετεροσεξισμού στο λόγο των νέων: το δίλημμα «κανονικότητας» και «δικαιωμάτων». *Ψυχολογία*, 20(1), 82-99.
- Schaefer, R. B., & Peterman, L. M. (2022). Generational shifts in support for LGBT rights. *Social Science Quarterly*, 103(4), 892–909. <https://doi.org/10.1111/ssqu.13074>

- Schwartz, J. (2010). Investigating Differences in Public Support for Gay Rights Issues. *Journal of Homosexuality*, Τόμος 57, pp. 748-759.
- Scott, J. (1998). Changing attitudes to sexual morality: a cross-national comparison. *Sociology* 32, 815–845.
- Seltzer, R. (1992). The social location of those holding antihomosexual attitudes. *Sex Roles*, 26, 391-398.
- Shackelford, T. K., & Besser, A. (2007). Predicting Attitudes toward Homosexuality: Insights from Personality Psychology. *Individual differences research*, 5(2).
- Σκουτάρη, Ρ. (2005). Γυναικεία Ομοφυλοφιλία και διαφορετικότητα. *Ομιλία στην ημερίδα «Από τη Νέα Ορλεάνη στο Παρίσι»*.
<http://www.genderpanteion.gr/gr/other/files/2861843456lofili>
- Slater, S. (1999). *The lesbian family life cycle*. Champaign, IL: University of Illinois Press.
- Smith, T. W. (2017). Public attitudes toward homosexuality. In A. D. Långström, H. R. Beemyn, & W. L. Williams (Eds.), *The international encyclopedia of human sexuality* (pp. 1–5). Wiley-Blackwell.
<https://doi.org/10.1002/9781118896877.wbiehs345>
- Spivey, C. A. (2006). *The development and validation of the Attitudes Toward Same-Sex Couples as Adoptive Parents Scale (ATSCAP)* (Doctoral dissertation, University of Florida). University of Florida Digital Collections.
- Strommen, E. F. (1989). Family member reactions to the disclosure of homosexuality. *Journal of Homosexuality*, 18(1-2), 37-58.
- Συμεωνίδου, Ε. (2024) The LGBTQI+ community in the Greek legal order. Development of the legal protection provided by the Greek laws. Harmonization of

the national legislation with the European legislation (Council of Europe and European Union).

- Takacs J., Szalma I., Bartus T., (2016). Social Attitudes Toward Adoption by Same-Sex Couples in Europe. *Springer Nature*, 45(7), 1787-1789.
- Treas, J., 2002. How cohorts, education, and ideology shaped a new sexual revolution: American attitudes toward nonmarital sex, 1972–1998. *Sociological Perspectives* 45(3), 267–283.
- Trimikliniotis, N., & Karayanni, S. S. (2008). The situation concerning homophobia and discrimination on grounds of sexual orientation. Policy Document for SIMFILOSI.
- Trimikliniotis, N., & Karayanni, S. S. (2017). The situation concerning homophobia and discrimination on grounds of sexual orientation. *Nicosia: Simfiliosi*. <http://www.statewatch.org/news/2010/jan/cyprus-homophobia-report.Pdf>
- Τρυφωνίδου, Α. (2018). Η νομική θέση των LGBT ατόμων και των ομόφυλων ζευγαριών στην Κύπρο. *The Cyprus Review* , σελ.183-213.
- Verweij, K.J., Shekar, S.N., Zietsch, B.P., Eaves, L.J., Bailey, J.M., Boomsma, D.I., Martin, N.G. (2008). Genetic and environmental influences on individual differences in attitudes toward homosexuality: an Australian twin study. *Behavior Genetics*. Vol 38(03), pp.257-265.
- Whitehead A. L., Baker J. (2012). Homosexuality, religion, and science: Moral authority and the persistence of negative attitudes. *Sociological Inquiry*, 82, 487-509.
- Yip, A. (2005). Queering Religious Texts: An Exploration of British Non-heterosexual Christians' and Muslims' Strategy of Constructing Sexuality affirming Hermeneutics, vol. 39(1), Sociology BSA Publications Ltd. pp. 47–65.

- Yuchtman-Yaar, E. & Alkalay, Y. (2007). Religious zones, economic development and modern value orientations: Individual versus contextual effects. *Social Science Research* 36, 789–807.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Εργαλεία Συλλογής Δεδομένων

Προσαρμογή της κλίμακας καταγραφής στάσεων απέναντι σε ομοφυλόφιλες γυναίκες και άνδρες στην ελληνική γλώσσα

Πίνακας 1. Μετάφραση της κλίμακας στάσεων του Herek (ATLG) απέναντι σε

ομοφυλόφιλες γυναίκες και άνδρες, στην ελληνική γλώσσα.

1. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες δεν μπορούν να ενταχθούν ομαλά (δεν ταιριάζουν) στην κοινωνία μας
2. Η ομοφυλοφιλία μιας γυναίκας, σε καμιά περίπτωση, δεν πρέπει να αποτελεί αιτία για διακρίσεις στον εργασιακό χώρο
3. Η γυναικεία ομοφυλοφιλία είναι καταστρεπτική για την κοινωνία, επειδή καταργεί τη βιολογική διαφορά ανάμεσα στα δύο φύλα
4. Η γυναικεία ομοφυλοφιλική συμπεριφορά δεν πρέπει να αποδοκιμάζεται
5. Η γυναικεία ομοφυλοφιλία είναι αμαρτία
6. Ο αυξανόμενος αριθμός των ομοφυλόφιλων γυναικών δείχνει την κρίση των ηθικών αξιών της κοινωνίας μας
7. Η γυναικεία ομοφυλοφιλία αυτή καθαυτή δεν αποτελεί πρόβλημα, εκτός και εάν η κοινωνία την παρουσιάζει ως πρόβλημα
8. Η γυναικεία ομοφυλοφιλία θέτει σε κίνδυνο πολλούς βασικούς θεσμούς της κοινωνίας μας
9. Η γυναικεία ομοφυλοφιλία αποτελεί κατώτερη μορφή έκφραση της σεξουαλικότητας
10. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι αρρωστημένα άτομα
11. Θα πρέπει να επιτρέπεται σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια ανδρών να υιοθετούν παιδιά, όπως επιτρέπεται στα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια
12. Πιστεύω ότι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι αηδιαστικοί

13. Δεν θα πρέπει να επιτρέπεται σε ομοφυλόφιλους άνδρες να διδάσκουν στα σχολεία
14. Η ανδρική ομοφυλοφιλία αποτελεί διαστροφή
15. Η ομοφυλοφιλία αποτελεί μια φυσιολογική έκφραση της σεξουαλικότητας των ανδρών
16. Εάν ένας άνδρας έχει ομοφυλοφιλικές τάσεις, πρέπει να κάνει ότι μπορεί για να τις ξεπεράσει
17. Δεν θα στενοχωριόμουν ιδιαίτερα εάν μάθαινα ότι ο γιος μου είναι ομοφυλόφιλος
18. Το σεξ μεταξύ δύο ανδρών δεν είναι καθόλου σωστό
19. Ο γάμος μεταξύ ομοφυλόφιλων ανδρών αποτελεί γελοίο γεγονός
20. Η ανδρική ομοφυλοφιλία είναι ένας διαφορετικός τρόπος ζωής, ο οποίος δεν θα πρέπει να καταδικάζεται

Πίνακας 2. Εναλλακτική κλίμακα στάσεων απέναντι σε ομοφυλόφιλες γυναίκες και άνδρες, του Herek (ATLG), στην ελληνική γλώσσα.

1. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες δεν μπορούν να ενταχθούν ομαλά (δεν ταιριάζουν) στην κοινωνία μας
2. Η ομοφυλοφιλία ενός άνδρα, σε καμιά περίπτωση, δεν πρέπει να αποτελεί αιτία για διακρίσεις στον εργασιακό χώρο
3. Η ανδρική ομοφυλοφιλία είναι καταστρεπτική για την κοινωνία, επειδή καταργεί τη βιολογική διαφορά ανάμεσα στα δύο φύλα
4. Η ομοφυλόφιλη ανδρική συμπεριφορά δεν πρέπει να αποδοκιμάζεται
5. Η ανδρική ομοφυλοφιλία είναι αμαρτία
6. Ο αυξανόμενος αριθμός των ομοφυλόφιλων ανδρών δείχνει την κρίση των ηθικών αξιών της κοινωνίας μας
7. Η ανδρική ομοφυλοφιλία αυτή καθαυτή δεν αποτελεί πρόβλημα, εκτός και εάν η κοινωνία την παρουσιάζει ως πρόβλημα
8. Η ανδρική ομοφυλοφιλία θέτει σε κίνδυνο πολλούς βασικούς θεσμούς της κοινωνίας μας

9. Η ανδρική ομοφυλοφιλία αποτελεί κατώτερη μορφή έκφρασης της σεξουαλικότητας
10. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι αρρωστημένα άτομα
11. Θα πρέπει να επιτρέπεται σε ομοφυλόφιλες γυναίκες να υιοθετούν παιδιά, όπως επιτρέπεται στα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια
12. Πιστεύω ότι οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι αηδιαστικές
13. Δεν θα πρέπει να επιτρέπεται σε ομοφυλόφιλες γυναίκες να διδάσκουν στα σχολεία
14. Η γυναικεία ομοφυλοφιλία αποτελεί διαστροφή
15. Η ομοφυλοφιλία αποτελεί μια φυσιολογική έκφραση της σεξουαλικότητας των γυναικών
16. Εάν μια γυναίκα έχει ομοφυλοφιλικές τάσεις, πρέπει να κάνει ό,τι μπορεί για να τις ξεπεράσει
17. Δεν θα στενοχωριόμουν ιδιαίτερα εάν μάθαινα ότι η κόρη μου είναι ομοφυλόφιλη
18. Το σεξ μεταξύ δύο γυναικών δεν είναι καθόλου σωστό
19. Ο γάμος μεταξύ ομοφυλόφιλων γυναικών αποτελεί γελοίο γεγονός
20. Η γυναικεία ομοφυλοφιλία είναι ένας διαφορετικός τρόπος ζωής, ο οποίος δεν θα πρέπει να καταδικάζεται

**Μεταφρασμένη κλίμακα Attitudes Toward Same-Sex Couples as Adoptive Parents Scale
(ATSCAP) στην ελληνική γλώσσα**

1. Πιστεύω ότι το συμφέρον του παιδιού προστατεύεται καλύτερα με την τεκνοθεσία του από ετερόφυλα ζευγάρια.
2. (α) Θα ένιωθα άβολα να υιοθετηθεί ένα παιδί από ένα ζευγάρι ομοφυλόφιλων ανδρών.
(β) Θα ένιωθα άβολα να υιοθετηθεί ένα παιδί από ένα ζευγάρι ομοφυλόφιλων γυναικών.
3. (α) Θα ένιωθα άγχος να υιοθετηθεί ένα παιδί από ένα ζευγάρι ομοφυλόφιλων ανδρών.
(β) Θα ένιωθα άγχος να υιοθετηθεί ένα παιδί από ένα ζευγάρι ομοφυλόφιλων γυναικών.
4. (α) Θα ένιωθα θυμό αν ένα παιδί υιοθετηθεί από ένα ζευγάρι ομοφυλόφιλων ανδρών αντί από ένα ετερόφυλο ζευγάρι.
(β) Θα ένιωθα θυμό αν ένα παιδί υιοθετηθεί από ένα ζευγάρι ομοφυλόφιλων γυναικών αντί από ένα ετερόφυλο ζευγάρι.
5. (α) Δεν πιστεύω ότι παιδιά που μεγάλωσαν με ζευγάρι ομοφυλόφιλων ανδρών είναι πιο πιθανό να κακοποιηθούν σεξουαλικά από παιδιά που μεγάλωσαν με ετερόφυλους γονείς.
(β) Δεν πιστεύω ότι παιδιά που μεγάλωσαν με ζευγάρι ομοφυλόφιλων γυναικών είναι πιο πιθανό να κακοποιηθούν σεξουαλικά από παιδιά που μεγάλωσαν με ετερόφυλους γονείς.
6. (α) Πιστεύω ότι τα παιδιά που μεγάλωσαν από ζευγάρια ομοφυλόφιλων ανδρών δεν είναι πιο πιθανό να παρουσιάσουν σημαντικές αναπτυξιακές διαφορές σε σχέση με τα παιδιά που μεγάλωσαν από ετερόφυλα ζευγάρια.
(β) Πιστεύω ότι τα παιδιά που μεγάλωσαν από ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών δεν είναι πιο πιθανό να παρουσιάσουν σημαντικές αναπτυξιακές διαφορές σε σχέση με τα παιδιά που μεγάλωσαν από ετερόφυλα ζευγάρια.
7. (α) Θα ένιωθα ασφάλεια αναθέτοντας τη φροντίδα ενός παιδιού σε ένα ζευγάρι ομοφυλόφιλων ανδρών.

(β) Θα ένιωθα ασφάλεια αναθέτοντας τη φροντίδα ενός παιδιού σε ένα ζευγάρι ομοφυλόφιλων γυναικών.

8. (α) Πιστεύω ότι τα παιδιά που μεγαλώνουν από ζευγάρια ομοφυλόφιλων ανδρών είναι πιο πιθανό να τα πειράζουν (κοροϊδεύουν) οι συνομήλικοί τους.

(β) Πιστεύω ότι τα παιδιά που μεγαλώνουν από ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών είναι πιο πιθανό να τα πειράζουν (κοροϊδεύουν) οι συνομήλικοί τους.

9. (α) Θα ένιωθα άνετα να επικοινωνώ (αλληλεπιδρώ) με ζευγάρια ομοφυλόφιλων ανδρών που ενδιαφέρονται να υιοθετήσουν.

(β) Θα ένιωθα άνετα να επικοινωνώ (αλληλεπιδρώ) με ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών που ενδιαφέρονται να υιοθετήσουν.

10. (α) Φοβάμαι ότι τα παιδιά που μεγαλώνουν από ζευγάρια ομοφυλόφιλων ανδρών θα γίνουν και τα ίδια ομοφυλόφιλοι.

(β) Φοβάμαι ότι τα παιδιά που μεγαλώνουν από ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών θα γίνουν και τα ίδια ομοφυλόφιλοι.

11. (α) Πιστεύω ότι ο τρόπος ζωής των ζευγαριών από ομοφυλόφιλους άνδρες τα κάνει ακατάλληλα για γονείς.

(β) Πιστεύω ότι ο τρόπος ζωής των ζευγαριών από ομοφυλόφιλες γυναίκες τα κάνει ακατάλληλα για γονείς.

12. (α) Πιστεύω ότι η ομοφυλοφιλία είναι ένας δείκτης ψυχικής ασθένειας.

13. (α) Πιστεύω ότι τα ζευγάρια ομοφυλόφιλων ανδρών δεν έχουν τις κατάλληλες σχέσεις.

(β) Πιστεύω ότι τα ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών δεν έχουν τις κατάλληλες σχέσεις.

14. (α) Θα επέτρεπα στα παιδιά μου να παίζουν με παιδιά που έχουν μεγαλώσει από ζευγάρια ομοφυλόφιλων ανδρών.

(β) Θα επέτρεπα στα παιδιά μου να παίζουν με παιδιά που έχουν μεγαλώσει από ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Έγκριση Γνωμοδότησης για Έρευνα από την Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου (ΕΕΒΚ)



ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αρ. Φακ.: ΕΕΒΚ ΕΠ 2024.01.171

Αρ. Τηλ.: 22809038/039, 22819101/122

Αρ. Φαξ: 22353878



ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

30 Μαΐου, 2024

Δρ Λουκία Ταξιτάρη
Λέκτορας Πειραματικής Ψυχολογίας
Τμήμα Ψυχολογίας
Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου
Λεωφ. Δανάης 2
8042 Πάφος

Κυρία Μαρίνα Δημητρίου
Ιοκάστης 4Β
Ομόνοια
3048 Λεμεσός

Αγαπητές Δρ Ταξιτάρη και κυρία Δημητρίου,

Αίτηση γνωμοδότησης για την πρόταση με τίτλο:
«Οι στάσεις του ευρύτερου πληθυσμού απέναντι στην ομοφυλοφιλία»

Αναφορικά με την αίτηση σας ημερομηνίας 23 Μαΐου 2024 για το πιο πάνω θέμα, επιθυμώ να σας πληροφορήσω ότι από τη μελέτη του περιεχομένου των εγγράφων που έχετε καταθέσει η Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου (ΕΕΒΚ) **γνωμοδοτεί θετικά υπέρ της διεξαγωγής της εν λόγω έρευνας.**

2. Η Επιτροπή επιθυμεί να τονίσει ότι παραμένει ευθύνη δική σας η διεξαγωγή της έρευνας με τρόπο που να τηρούνται οι πρόνοιες του νέου Ευρωπαϊκού Γενικού Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (2016/679) και του περί της Προστασίας των Φυσικών Προσώπων Έναντι της Επεξεργασίας των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Δεδομένων αυτών Νόμος του 2018 (Ν. 125(I)/2018), ως αυτός εκάστοτε τροποποιείται.

3. Σας ενημερώνουμε ότι για σκοπούς καλύτερου συντονισμού και αποφυγής επανάληψης ερευνών με το ίδιο θέμα ή/και υπό εξέταση πληθυσμό μέσα σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα, η ΕΕΒΚ δημοσιεύει στην ιστοσελίδα της το θέμα της έρευνας, τον φορέα και τον υπό εξέταση πληθυσμό.

4. Κατά τη διάρκεια εκπόνησης της έρευνας, ο συντονιστής / επιστημονικός υπεύθυνος θα ενημερώνει την ΕΕΒΚ για κάθε τροποποίηση των αρχικά κατατεθειμένων εγγράφων (πρωτόκολλο ή άλλα ερευνητικά έγγραφα) και θα υποβάλλει τις απαιτούμενες έντυπες τροποποιήσεις στην Επιτροπή.

.../2

Λαέρτου 22, 2365 Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: cnbc@bioethics.gov.cy, ιστοσελίδα: www.bioethics.gov.cy

-2-

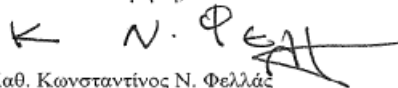
5. Σε περίπτωση διακοπής της έρευνας, ο συντονιστής / επιστημονικός υπεύθυνος θα ενημερώσει γραπτώς την Επιτροπή κάνοντας αναφορά και στους λόγους διακοπής της έρευνας.

6. Ο συντονιστής / επιστημονικός υπεύθυνος θα ενημερώσει την Επιτροπή σε περίπτωση αδυναμίας να συνεχίσει ως συντονιστής και θα υποβάλει τα στοιχεία επικοινωνίας του αντικαταστάτη του.

7. Με το πέρας της ερευνητικής πρότασης, ο συντονιστής / επιστημονικός υπεύθυνος θα ενημερώσει εγγράφως την Επιτροπή ότι το υπό αναφορά ερευνητικό πρωτόκολλο ολοκληρώθηκε.

8. Σας ευχόμαστε κάθε επιτυχία στη διεξαγωγή της έρευνάς σας.

Με εκτίμηση,

Handwritten signature of K. N. Phellaz in black ink.

Καθ. Κωνσταντίνος Ν. Φελλάς

Πρόεδρος

Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Εξώφυλλο Ερωτηματολογίου/Ενημερωτικό Έντυπο

ΕΝΤΥΠΟ ΕΝΗΜΕΡΩΜΕΝΗΣ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

Αγαπητοί συμμετέχοντες,

Σας ευχαριστούμε για το ενδιαφέρον σας στην παρούσα έρευνα, η οποία φέρει τον τίτλο «Οι Στάσεις του ευρύτερου πληθυσμού απέναντι στην Ομοφυλοφιλία». Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος Συμβουλευτικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Νεάπολης Πάφου και αποσκοπεί στο να διερευνήσει τις απόψεις των Κύπριων απέναντι στην ομοφυλοφιλία, καθώς και στο ενδεχόμενο υιοθεσίας παιδιών από ομοφυλόφους ζευγάρια. Στην έρευνα μπορούν να συμμετέχουν μόνο ενήλικα άτομα, που κατάγονται από την Κύπρο και συνεχίζουν να διαμένουν στη χώρα. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου υπολογίζεται να διαρκέσει γύρω στα 15 λεπτά. Η συμμετοχή σας θεωρείται πολύ σημαντική, αφού οι δικές σας απαντήσεις, όπως κι αυτές άλλων συμμετεχόντων, μπορούν να μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε καλύτερα τις πεποιθήσεις των Κύπριων απέναντι στην ομοφυλοφιλία και το ενδεχόμενο υιοθεσίας παιδιών από ομοφυλόφους ζευγάρια. Δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος πρόκλησης οποιασδήποτε βλάβης στην παρούσα έρευνα. Ωστόσο, σε περίπτωση πρόκλησης ενδεχόμενης συναισθηματικής δυσφορίας εξαιτίας ορισμένων ευαίσθητων ερωτήσεων, δίνεται η δυνατότητα προσφοράς δωρεάν στήριξης, μέσω του Συμβουλευτικού Κέντρου Έρευνας και Ψυχολογικών Υπηρεσιών (Σ.Κ.Ε.Ψ.Υ.) με το οποίο μπορείτε να επικοινωνήσετε στο +357 26843425 και στο skepsi@nup.ac.cy. Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι εθελοντική και τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα. Τα δεδομένα που ζητάμε από εσάς δεν μπορούν να αποκαλύψουν την ταυτότητά σας, ενώ διαβεβαιώνεται ότι οι απαντήσεις σας είναι εμπιστευτικές και ότι η ανωνυμία σας θα τηρηθεί με αυστηρότητα μέχρι και την ολοκλήρωση της έρευνας. Τα δεδομένα που θα συλλεχθούν, θα αποθηκευτούν σε υπολογιστή του Πανεπιστημίου Νεάπολης Πάφου, με κωδικό πρόσβασης που θα γνωρίζουν μόνο οι ερευνητές και η χρονική διάρκεια φύλαξής τους είναι 5 χρόνια. Έχετε το δικαίωμα να αποσυρθείτε από την έρευνα όποτε και εφόσον το επιθυμήσετε, χωρίς καμία επίπτωση. Μετά την υποβολή των απαντήσεών σας, δεν είναι δυνατή η απόσυρση των δεδομένων σας, γιατί είναι ανώνυμα. Τυχόν παράπονα από την έρευνα, μπορούν να υποβληθούν στον Αντιπρύτανη Έρευνας και Καινοτομίας του Πανεπιστημίου Νεάπολης Πάφου, Δρ. Σάββα Χατζηχριστοφή στο τηλέφωνο 26843341 ή στην ηλεκτρονική διεύθυνση s.chatzichristofis@nup.ac.cy, ο οποίος θα εξετάζει το εκάστοτε πιθανό παράπονο, θα

αξιολογεί τα δεδομένα και θα προβαίνει στις ανάλογες συστάσεις προς τους ερευνητές. Σε περίπτωση που έχετε κάποιες ερωτήσεις ή χρειάζεστε κάποιες διευκρινίσεις, μη διστάσετε να επικοινωνήσετε με τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Μαρίνα Δημητρίου, στην ηλεκτρονική διεύθυνση m.dimitriou.6@nup.ac.cy ή και την επόπτρια της έρευνας Δρ. Λουκία Ταξιτάρη, στην ηλεκτρονική διεύθυνση l.taxitari@nup.ac.cy. Αφού διαβάσετε τις πιο πάνω πληροφορίες και επιθυμείτε να συμμετέχετε, μπορείτε να επιλέξετε “ΕΝΑΡΞΗ” στον σύνδεσμο που βρίσκεται πιο κάτω και θα θεωρηθεί ότι παρέχετε τη συγκατάθεσή σας για όσα προαναφέρθηκαν.

Σας ευχαριστούμε για το χρόνο, την πρόθεση και την πιθανή συμμετοχή σας στην παρούσα έρευνα.

Με εκτίμηση,

Δημητρίου Μαρίνα

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: ΕΕΒΚ-Έντυπα Συγκατάθεσης

ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ
Τίτλος ερευνητικής πρότασης Η παρούσα έρευνα φέρει τον τίτλο «Οι Στάσεις του ευρύτερου πληθυσμού απέναντι στην Ομοφυλοφιλία».
Επιστημονικός υπεύθυνος της ερευνητικής πρότασης στο οποίο καλείστε να συμμετάσχετε Επιστημονικός υπεύθυνος της ερευνητικής πρότασης είναι η Δρ. Λουκία Ταξιτάρη, Λέκτορας σε Ερευνητικές Μεθόδους στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος Συμβουλευτικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου.
Χρονική διάρκεια της ερευνητικής πρότασης: Η χρονική διάρκεια της έρευνας είναι από τον Ιούνιο του 2024 μέχρι και τον Μάιο του 2025.
Σύντομη περιγραφή της ερευνητικής πρότασης (διαδικασίες και σκοπός) Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στο να διερευνήσει τις στάσεις του ευρύτερου πληθυσμού, απέναντι στο φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας. Συγκεκριμένα, θα διερευνηθούν οι πεποιθήσεις των Κύπριων απέναντι στην ομοφυλοφιλία και οι απόψεις τους απέναντι στο ενδεχόμενο υιοθεσίας παιδιών από ομοφυλόφους ζευγάρια. Επιπρόσθετα, θα εξεταστούν παράγοντες που πιθανόν να έχουν διαμορφώσει την αρνητική ή τη θετική τους στάση όπως το φύλο, η ηλικία,

ο τόπος γέννησης, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, το μορφωτικό επίπεδο, οι θρησκευτικές πεποιθήσεις και η πολιτική ιδεολογία.

Στην έρευνα μπορούν να συμμετέχουν μόνο ενήλικα άτομα, που κατάγονται από την Κύπρο και συνεχίζουν να διαμένουν στη χώρα. Το ερωτηματολόγιο θα αναρτηθεί και θα απαντηθεί ηλεκτρονικά μέσω του προγράμματος Google Forms και η συμπλήρωσή του υπολογίζεται να διαρκέσει γύρω στα 15 λεπτά.

Λεπτομέρειες οποιονδήποτε κινδύνων που πιθανόν να υπάρξουν ή ταλαιπωρία που τυχόν θα υποστούν οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα

Δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος πρόκλησης οποιασδήποτε βλάβης στην παρούσα έρευνα.

Ωστόσο, σε περίπτωση πρόκλησης ενδεχόμενης συναισθηματικής δυσφορίας εξαιτίας ορισμένων ευαίσθητων ερωτήσεων, δίνεται η δυνατότητα προσφοράς δωρεάν στήριξης, μέσω του Συμβουλευτικού Κέντρου Έρευνας και Ψυχολογικών Υπηρεσιών (Σ.Κ.Ε.Ψ.Υ.) με το οποίο τα άτομα μπορούν να επικοινωνήσουν στο +357 26843425 και στο skepsi@nup.ac.cy.

Λεπτομέρειες για το ποιες πληροφορίες θα συλλεγούν στα πλαίσια της ερευνητικής πρότασης, ποιος/ποιοι θα έχουν πρόσβαση σε αυτά και για πόσο χρονικό διάστημα

Η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική και τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα. Τα δεδομένα που ζητάμε δεν μπορούν να αποκαλύψουν την ταυτότητα των συμμετεχόντων, ενώ διαβεβαιώνεται ότι οι απαντήσεις τους είναι εμπιστευτικές και ότι η ανωνυμία τους θα τηρηθεί με αυστηρότητα μέχρι και την ολοκλήρωση της έρευνας.

Οι ερωτήσεις διερευνούν την άποψη των συμμετεχόντων σχετικά με την ομοφυλοφιλία, καθώς και τη στάση τους ως προς το ενδεχόμενο υιοθεσίας παιδιών από ομοφυλόφιλα ζευγάρια.

Τα δεδομένα που θα συλλεχθούν, θα αποθηκευτούν σε υπολογιστή του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου, με κωδικό πρόσβασης που θα γνωρίζουν μόνο οι ερευνητές και η χρονική διάρκεια φύλαξής τους είναι 5 χρόνια.

Αναμενόμενο όφελος για τους συμμετέχοντες

Δεν υπάρχει όφελος για τους συμμετέχοντες.

Αναμενόμενο όφελος για ερευνητές ή/και χρηματοδότες

Δεν υπάρχει όφελος για τους ερευνητές, πέρα από την παραγωγή νέας επιστημονικής γνώσης και πιθανές δημοσιεύσεις των ευρημάτων.

Χώρος και χρονική διάρκεια φύλαξης δεδομένων που θα ληφθούν στο πλαίσιο της ερευνητικής πρότασης

Τα δεδομένα που θα συλλεχθούν, θα αποθηκευτούν σε υπολογιστή του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου, με κωδικό πρόσβασης που θα γνωρίζουν μόνο οι ερευνητές και η χρονική διάρκεια φύλαξής τους είναι 5 χρόνια.

Περιγραφή διαδικασιών χειρισμού δεδομένων των συμμετεχόντων που θα αποσυρθούν από τη μελέτη πριν την ολοκλήρωση της

Μετά την υποβολή των απαντήσεων, δεν είναι δυνατή η απόσυρση των δεδομένων, γιατί είναι ανώνυμα.

Πλήρη στοιχεία επικοινωνίας και θέση ατόμου στο οποίο οι συμμετέχοντες μπορούν να υποβάλλουν παράπονα ή καταγγελίες που αφορούν το πρόγραμμα στο οποίο συμμετέχουν

Παράπονα μπορούν να υποβληθούν στον Αντιπρύτανη Έρευνας και Καινοτομίας του Πανεπιστημίου Νεάπολης Πάφου, Δρ. Σάββα Χατζηχριστοφή στο τηλέφωνο 26843341 ή στην ηλεκτρονική διεύθυνση s.chatzichristofis@nup.ac.cy.

Πλήρη στοιχεία επικοινωνίας και θέση ατόμου στο οποίο οι συμμετέχοντες μπορούν να απευθυνθούν για περισσότερες πληροφορίες ή διευκρινίσεις για το ερευνητικό πρόγραμμα

Σε περίπτωση που οι συμμετέχοντες έχουν ερωτήσεις ή χρειάζονται διευκρινίσεις, μπορούν να επικοινωνήσουν με τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Μαρίνα Δημητρίου, στην ηλεκτρονική διεύθυνση m.dimitriou.6@nup.ac.cy ή και την επόπτρια της έρευνας Δρ. Λουκία Ταξιτάρη, στην ηλεκτρονική διεύθυνση l.taxitari@nup.ac.cy.

Επίθετο:		Όνομα:	
Υπογραφή :		Ημερομηνία:	